TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 43 • SAYI 173 • SUBAT 2015

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

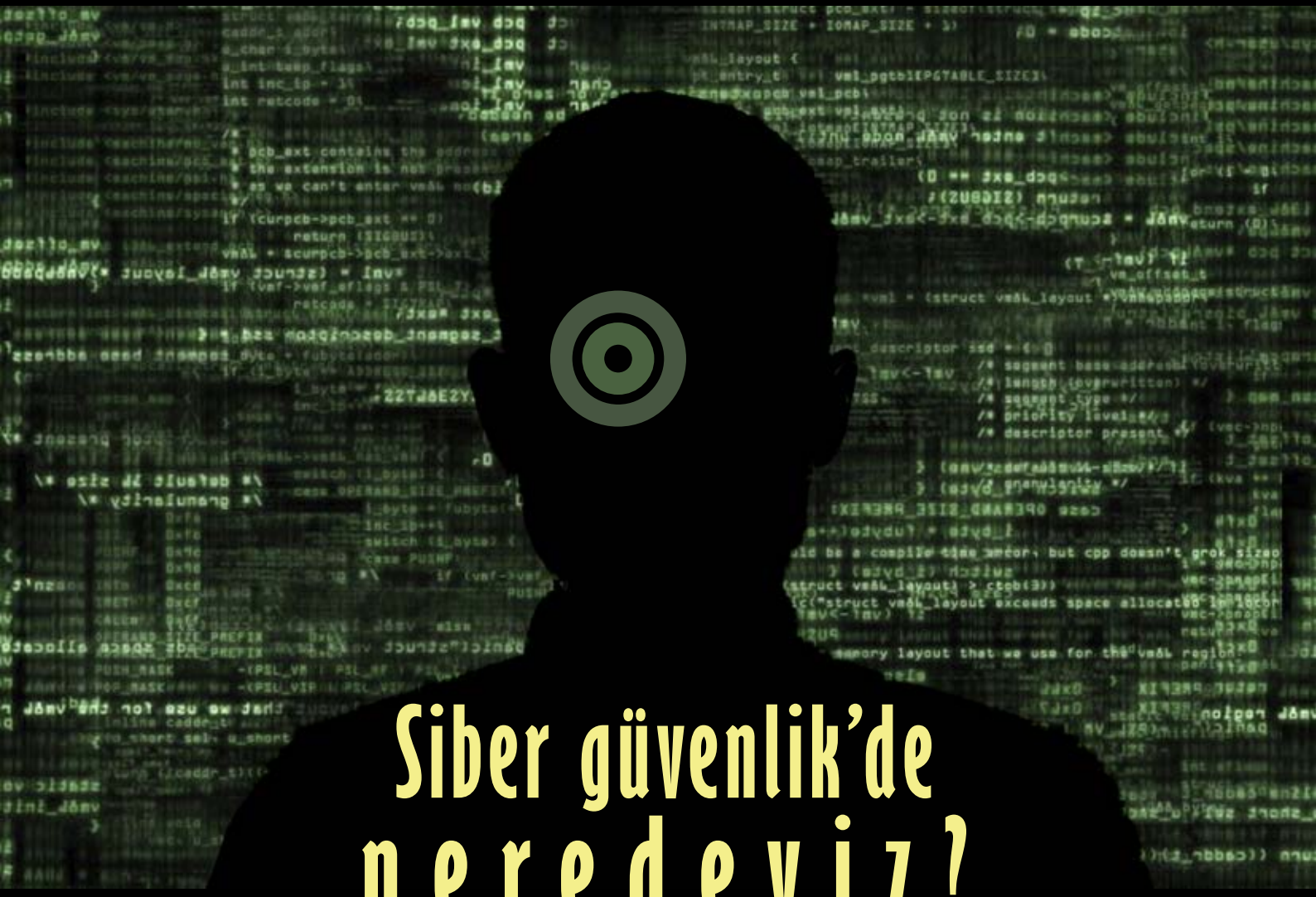

Siber güvenlik'de neredeyiz?

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 43 • SAYI 173 • SUBAT 2015

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

içindekiler

Merhaba
Büyük bir şirketin genel müdürü, sözgelimi Gürsu Bey, tavsiye ile iş yapan bir siber güvenlik şirketine, sözgelimi adı Çetinceviz , konuk olur. Bir Çetinceviz çalışanı, isterse Gürsu beyin şirketinin bütün e-posta trafiğini on dakikada durdurabileceğini iddia eder. Gürsu Bey inanmaz. Çünkü şirketinin oldukça büyük bir bilişim bölümü vardır. Üstelik yıllardır piyasada adı sanı iyi bilinen bir güvenlik şirketiyle de çalışıyorlardır... Gürsu Bey, hodri meydan der... Çetinceviz çalışanı da işe girişir ve on dakika içinde Gürsu Bey, şirketinden e-posta alamaz ve başka yere de e-posta atamaz, hale gelir, dahası şirketin bir süre dünyayla internet üzerinden iletişimi kesilir. Gürsu Bey şaşkındır.
Gürsu Bey şirketine döndüğünde bilişim güvenliği elemanlarını çağırıp rapor ister. Saldırı bir DDoS (Dağıtılmış hizmet reddi) saldırısıdır. Ancak bu karmaşık saldırılar için elemanlar yeterli bilgi sahibi değildir. Dahası destek alınan güvenlik firması da bu konuda gereken uyarıyı yapmamıştır.

Gürsu bey, bu kadar bilişim harcamasına karşın bu çok büyük şirketin internet trafiğinin bir kişi tarafından kolayca felç edebileceği gerçeğini anlamış ve korkuya kapılmıştır...

Gürsu Beyin sorunu bugün hepimizin sorunu. Ne kadar güvenlik önlemi alırsanız alın, sizden birkaç adım önde olan birbilgisayar korsanının kuracağı bir düzenin içine düşme olasılığımız her zaman var. Çünkü artık güvenlik kişisel ya da kurumsal değil küresel. Tek başınıza bir yere kadar güvendesiniz. Bunun bilinciyle ülkemizde de yeni oluşumlar kuruldu ve kuruluyor: Siber Güvenlik Kurulu, Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi, Siber Olaylara Müdahale Ekipleri... Biz de bu sayımızda siber güvenlik alanında neler yapıldığını ve ne durumda olduğumuzu inceledik...

Koray Özer
koray.ozer@tbd.org.tr

Bu sayımızda pek çok haber, söyleşi ve kestirimler var. Kısa haberlerimizden bir tanesi de "Teknoloji meraklılarının izlemesi gereken on bir film" ... Geçenlerde izlediğim Aşk (Her) adlı film de bu on bir filmden bir tanesi... İnsan bir sese aşık olabilir mi, ya da bizimle konuşabilen bedensiz varlığa, konuyu biraz daha özelleştirirsek, bir kulaklık aracılığıyla seslenen bir işletim sistemine aşık olabilir miyiz, filmin sorduğu can alıcı soru bu... Sonra böyle bir aşk nasıl sürer, nasıl sonlanabilir... Film geçen yıl bir Oscar kazanmış. Filmi izlerken yalnızca yazışarak birbirine aşık olan yazarlardan tutun da telefonla tanışıp sesten aşık olan eski zaman büyüklerini düşündüm...

Diğer yandan internet üzerinden veya sosyal medyadan yazışarak (eski MSN, e-posta WhatsApp, Twitter, Facebook, Instegram vb) tanışan ve birbirlerini görmeden aşık olanları düşündüm. İlişki kurmak için bazen bir ses bir sözcük yetebiliyor anlaşılan... Dahası sosyal medya demek fotoğraf ve sözcük demek! Konu başka zaman incelenecek ama, sosyal medyayla sözcükler, görüntü karşısında yitidikleri popülerliklerini artık geri aldılar diye düşünüyorum... Gerçekten sözcükler sihirlidir! İyi okumalar dilerim...
Şen Kalın

Akıllı ulaşıma fakülte geliyor

YÖK ile görüşmeler yaptıklarını açıklayan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Elvan, Türkiye'de 4 yıllık eğitim programı bulunan yeni bölümler açmayı hedeflediklerini açıkladı.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, "Akıllı ulaşım sistemleri" konusunda Türkiye'de 4 yıllık eğitim programı bulunmadığını, bununla ilgili olarak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile görüşmeler yaptıklarını ve akıllı ulaşım sistemlerine yönelik yeni bölümler açıp bu alanda nitelikli ve vasıflı elemanlar yetiştirileceğini duyurdu.

Elvan, Afyonkarahisar-Kütahya ve Dinar-Dazkırı-Sandıklı-Keçiborlu bölünmüş yollarının açılış töreninin ardından gazetecilerin sorularını yanıtladı. Bir gazetecinin, akıllı yol sistemlerine ilişkin sorusunu yanıtlayan Elvan, bununla ilgili strateji çalışmasını tamamladıklarını ve kapsamlı bir eylem planı ortaya koyduklarını bildirdi. Bu eylem planı çerçevesinde Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı 17 trafik yönetim merkezi kuracaklarını aktaran Elvan, şimdiye kadar 5'ini bitirdiklerini söyledi.

Trafik yönetim merkezlerinin, doğrudan vatandaşlara karayollarındaki gelişmelere yönelik bilgiler aktaracağını dile getiren Elvan, şöyle devam etti:

"Yolun durumu, yolda herhangi bir kaza var mıdır, yolda tıkanma söz konusu mudur, bunlar hakkında bilgiler aktaracaklar. Diğer taraftan yine yollarımızı akıllı hale getiriyoruz. Fiber kablolarla tüm karayolu ağımızı baştan aşağı donatacağız. Akıllı ulaşım sistemleriyle karayollarında yaşanan herhangi bir sıkıntının söz konusu olması halinde bunlar da doğrudan merkeze aktarılacak, merkezden de sürücülerimize gerekli uyarı yapılacaktır.

Akıllı ulaşım sistemleri konusunda Türkiye'de 4 yıllık eğitim programı bulunmuyor. Bununla ilgili Yükseköğretim Kurulumuzla görüşmelerimiz devam ediyor. İnşallah akıllı ulaşım sistemlerine yönelik yeni bölümler açmayı hedefliyoruz. Bu çerçevede teknolojinin de gelişmesiyle akıllı ulaşım sistemlerinin gerçekten bir mühendislik, önemli bir alan olduğunu düşünüyoruz. Bu alanda da nitelikli, vasıflı elemanların yetişmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda da çalışmalarımız devam ediyor."

Kent toplu ulaşımında "tek ödeme sistemi"

Bakan Elvan, akıllı ulaşım sistemlerine yönelik bir başka konunun toplu ulaşımı ilgilendirdiğini anlattı. Şehirlerdeki trafik lambalarını akıllı hale getiren sistemler geliştirdiklerini bildiren Elvan, "Örneğin, trafik yoğunluğu hemen hemen önemli ölçüde azalabiliyor ya da yayanın geçmediği anlar söz konusu olabiliyor. Dolayısıyla kırmızı, sarı, yeşil ışık sistemlerini daha da akıllı hale getiren modeller üzerinde çalışmalarımız devam ediyor" dedi.

Kent toplu ulaşımında "tek ödeme sistemi"ni getirmeyi planladıklarına işaret eden Elvan, bunu pilot olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi ve ona komşu başka bir belediyeyle gerçekleştirmek istediklerini belirtti. Bununla ilgili çalışmalara başladıklarını dile getiren Elvan, "Örneğin, Ankara'da herhangi bir metro kartına sahip olan bir vatandaşımızın, Konya'ya gittiğinde ya da Eskişehir'e gittiğinde aynı kartı kullanma imkânı getiren bir sistem. Mahsuplaşma sistemi de buna göre dizayn ediliyor. Bunu tüm illere yaygınlaştırmayı hedefliyoruz ama öncelikli olarak pilot bazında iki ilimiz arasında bunu uygulamak istiyoruz" ifadesini kullandı.

Bakan Elvan, pek çok yönü bulunan akıllı ulaşım sistemlerinde, araçlara yerleştirilecek bir cihazla kaza anında o aracın hızı, koordinatları, nerede bulunduğu gibi bilgilerin de doğrudan trafik yönetim merkezine gönderilme imkânı olacağını ifade etti.

Sınır kapıları ile havaalanlarındaki yoğunluğu azaltmak amacıyla hayata geçirilen e-Vize uygulamasına 2014'te 6 milyon 131 bin 84 başvuru yapıldı.

3 dakika içinde e-vize alınabiliyor

e-vize uygulaması 17 Nisan 2013 tarihinden itibaren uygulamaya konuldu. Bireyler "www.evisa.gov.tr" üzerinden ortalama 3 dakika içinde e-vize alabiliyor.Turizm ve ticaret amaçlı seyahatler için Türkiye vizesi, Dışişleri Bakanlığı'nın yurt dışı temsilciliklerinden, hudut kapılarından ve e-Vize Başvuru Sistemi üzerinden alınabiliyor.
Yurt dışı temsilciliklerinde yapılan vize başvuruları tüm yabancılara açıkken, hudut kapılarından ve e-Vize Sistemi üzerinden başvurular ancak belirli ülke vatandaşları için gerekli bazı şartları yerine getirmeleri kaydıyla mümkün oluyor.
İnternet bağlantısı olan her yerden, 7/24 e-Vize alınması mümkünken, başvuru sahiplerinin kimlik, seyahat belgesi ve seyahat tarihlerine ilişkin alanlarını doldurmalarının ve vize harcını on-line olarak ödemelerinin ardından" e-vize"lerini alabiliyor.

Bir yılda 6 milyon kişi, "e-vize"den yararlandı

Dünya Gazetesi'nin Dışişleri Bakanlığı'ndan elde ettiği verilere göre, elektronik vizeye "e-vize", 2014 yılında 6 milyon 131 bin 84 başvuru yapıldı. Başvuruların yüzde 88'ine denk gelen 5 milyon 402 bin 651'i kabul edilip e-vize olarak düzenlendi. Sınır kapıları ile havaalanlarındaki yoğunluğu azaltmak amacıyla hizmete girdiği Nisan 2013'te haftada 2 bine yakın e-vize verilirken, bu rakam artık günde 10 binleri aştı.

Günlük ortalama e-vize sayısı dönemsel olarak değişiyor. Yaz aylarında ortalama 40 bin civarında seyrederken, kış aylarında günlük ortalama 10-14 bin olarak farklılık gösteriyor. Geçen yıl içerisinde en fazla e-vize verilen tarih 7 Ağustos 2014 oldu, o gün verilen e-vize rakamı 44 bine tırmandı.
En çok vize düzenlenen ülkeler ise İngiltere, Hollanda, Irak, Belçika ve Polonya olarak sıralandı.
Geçen yıl e-Vize kapsamında toplanan vize harcı ise 111 milyon 428 bin doları geçti. Vize harçları 7 Temmuz 2014'te 764 bin 832 dolar ile günlük en yüksek değerine ulaştı.

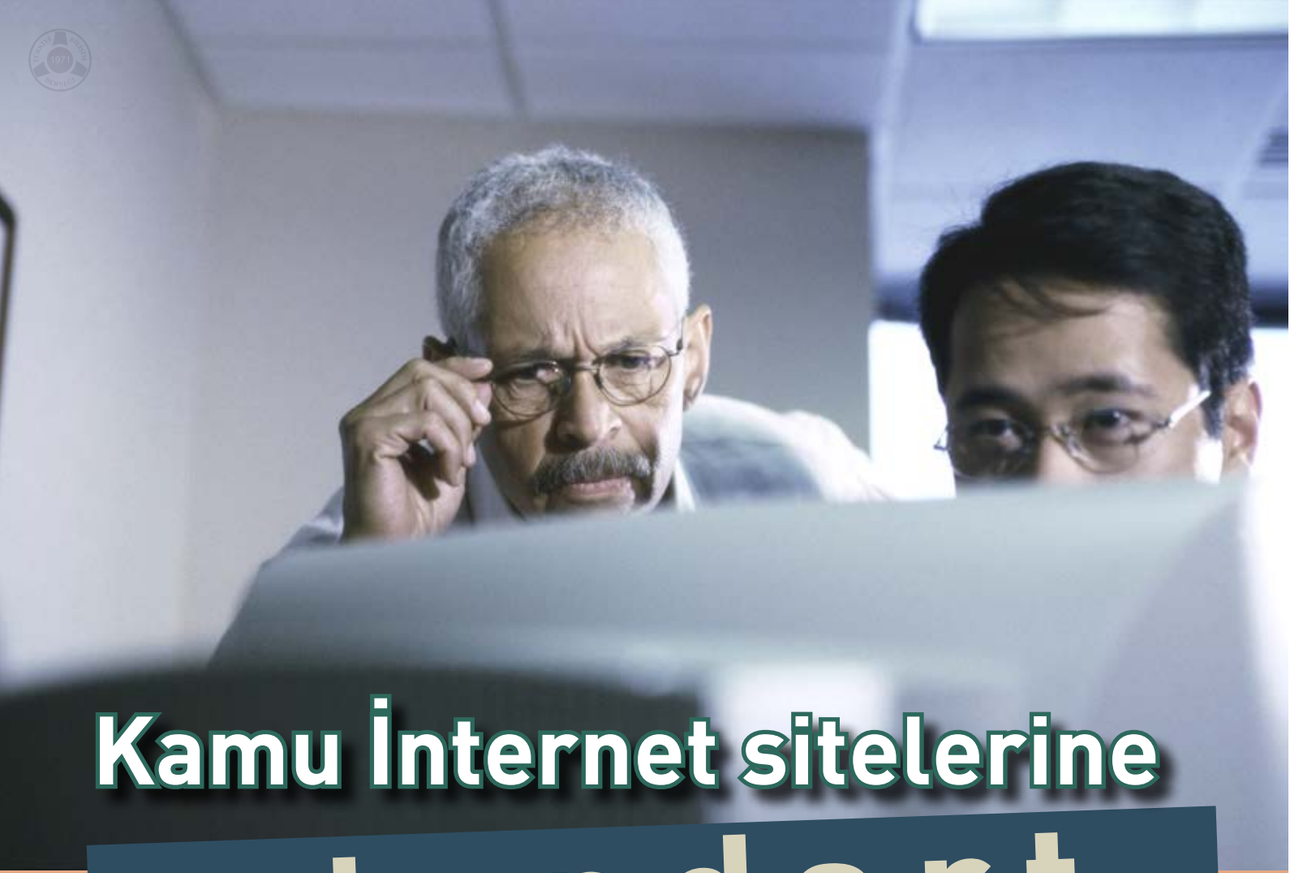

Kamu İnternet sitelerine standart

Herkesin kullanabilmesi ve erişebilmesi için kamu internet siteleri, KAMİS Rehberi Projesi standartlarına uygun hale getirilecek.

Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK BİLGEM Yazılım Teknolojileri Araştırma Enstitüsü (YTE) tarafından hayata geçirilen Kamu İnternet Siteleri (KAMİS) Rehberi Projesi kapsamında, Kamu İnternet Siteleri Rehberi (İş Paketi-1) ve Kamu İnternet Siteleri Rehberi Bilgilendirme Portalı (İş Paketi-2) hazırlandı. Kamu İnternet Siteleri Rehberi'nde TS EN ISO 9241-151 (İnsan-Sistem Etkileşiminin Ergonomisi Standartları), WCAG ve ISO/IEC 40500:2012 (Web İçeriği Kullanılabilirlik Standartları ve Kriteri) standartlarında bulunan bilgilerin ve ölçeklerin daha kolay anlaşılmasını sağlayacak açıklama ve örnekler yer alıyor. Ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmaların, hazırlanan standart ve rehberlerin incelenmesi ile oluşturulan ve oldukça geniş bir kapsama sahip Kamu İnternet Siteleri Rehberi, akademisyenler, kullanılabilirlik uzmanları ve ilgili kurum yetkilileri tarafından verilen geri bildirimlerle olgunlaştırıldı. Hazırlanan rehberin, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Bilişim Teknolojileri Komisyonu tarafından verilen ISO 9241-151 ve ISO/IEC 40500 sertifikalarına yönelik yerine getirilmesi gereken kriterlerin daha anlaşılır hale getirilmesine çalışılacak.
Proje kapsamında hazırlanan Kamu İnternet Siteleri Rehberi Bilgilendirme Portalı ise hazırlanacak rehberi desteklemek, yapılan çalışma sonuçlarının, görsellerin, bilgilendirme dokümanlarının ve tanıtıcı videoların paylaşıldığı bir internet sitesi olacak.
Proje kapsamında TÜBİTAK BİLGEM YTE tarafından hazırlanan Kamu İnternet Siteleri Rehberi, Türk Standartları Enstitüsü tarafından ulusal bir standart/kriter haline getirildi. Hazırlanan kriterin, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) İnsan Bilgisayar Etkileşimi (İBE) Laboratuarı tarafından gerçekleştirilen ISO 9241-151 ve ISO/IEC 40500 sertifikalandırma sürecinde uygulanması planlanıyor.
Beta sürümünde yayında olan Kamu İnternet Siteleri Rehberi Bilgilendirme Portalı **http://kamis.gov.tr** adresinde hizmet veriyor.

Erişilebilir internet siteleri, birçok ülkede yasal zorunluluk

Kamu kurumlarının vatandaşların tamamına eşit olarak hizmet etmesi bekleniyor. Dolayısı ile kamu internet sitelerinin de toplumun her kesiminden vatandaşlar tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olması gerekiyor. Erişilebilir internet sitelerinin geliştirilmesi birçok ülkede yasal zorunluluk haline getirildi. Özellikle kamu internet sitelerinin vatandaşların tamamına hitap edebilmesi için erişilebilirlik standartlarını yerine getirmesi önemli. Kamu internet sitelerinin bütün kullanıcılar tarafından erişilebilir olmasıyla, kuruma gidemeyecek durumda olan vatandaşların ya da engelli kullanıcıların da sunulan hizmetlerden faydalanması ve hayatlarının kolaylaştırılması sağlanacak.
Birleşmiş Milletler (BM) Engelli Hakları Sözleşmesinde yer alan "Erişilebilirlik" başlıklı maddede (Madde 9);
"Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşıma, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır:
(a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve iş yerleri dâhil diğer kapalı ve açık tesisler;
(b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetler" ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla, kamu internet sitelerinin ve elektronik kamu hizmetlerinin engelli vatandaşlar tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olması gerekmektedir.
İnternet sitelerinin erişilebilirliği ile ilgili temel ilkeler ISO/IEC 40500:2012 standardı ve WCAG 2.0'da (Web Content Accessibility Guidelines – Web İçeriği Erişebilirlik Kılavuzu) ele alınıyor. WCAG 2.0 kılavuzu, Dünya Çapında Ağ Birliği (W3C) tarafından belirlendi ve uluslararası geçerliliğe sahip 61 kriter bulunuyor. Belirlenen 61 kriter, A Düzeyi (25 kriter), AA Düzeyi (13 kriter) ve AAA Düzeyi (23 kriter) olmak üzere 3 seviyeden oluşuyor. A Düzeyi ilkeler, temel seviyede yerine getirilmesi beklenen standartları; AA düzeyi ilkeler yerine getirilmesi tavsiye edilen standartları, AAA düzeyi ilkeler ise yerine getirilmesi ideal olan standartları kapsıyor.

Bakan Elvan: *Kamu Entegre Veri Merkezi ile dünyanın ilk on ülkesi arasına girmeyi hedefliyoruz*

e-Devlet Kapısı kullanıcı sayısı 20 milyonu geçtiğini, 15 yaş üstü her 3 kişiden 1'inin e-Devlet hizmetini kullandığını söyleyen Bakan Elvan, GPS'e alternatif olan Ulusal Konum Belirleme Sistemi'ni Türkiye'de kuracaklarını açıkladı. Elvan, kuracakları Kamu Entegre Veri Merkezi ile 2023'ten önce bu alanda dünyanın ilk on ülkesi arasına girmeyi hedeflediklerini vurguladı.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde Türksat tarafından işletilen e-Devlet Kapısı ödül töreni, 13 Ocak 2015'te Gölbaşı Türksat yerleşkesinde gerçekleştirildi. Törende konuşan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, e-Devlet kullanıcı sayısının 20 milyonu geçtiğini, 2014 yılında 4 milyon kişinin e-Devlet sistemine kayıt yaptırdığına değinip "Hedefimiz en kısa sürede nüfusumuzun yüzde 50'sinin bu hizmetten faydalanmasını sağlamak" dedi.

e-Devlet kullanıcısı olma şartının 15 yaşa düşürüldüğünü, 15 yaş üstü her 3 kişiden 1'inin şu anda e-Devlet hizmetini kullandığını söyleyen Bakan Elvan, şu anda 151 kurum ve kuruluşun bin 83 farklı hizmetinin e-Devlet Kapısı üzerinden verildiğini, bunlar arasında 99 belediyenin de bulunduğunu bildirdi.

Türksat'ın, e-Devletin yürütücüsü olduğunu, aynı zamanda kablo televizyon yayınlarının bulunduğunu, halen 22 ilde yapılan kablo yayını, bu yıl 3 il daha yapılacağını anlatan Elvan, Türksat 4A uydusunun devreye alınmasıyla TV kanal sayısının 585'e ulaştığını, 5A uydu imalatı için tüm altyapı çalışmalarının tamamlandığını bildirip önümüzdeki günlerde en az yüzde 25 yerli katkı olmak kaydı ile ihaleye çıkılacağını duyurdu.

Elvan, Türksat 6A'nın da milli uydu olacağını, tamamen yerli üretimle gerçekleştirileceğini belirterek, bununla ilgili proje çalışmalarına başlandığını, TÜBİTAK ile imzalanan anlaşma çerçevesinde çalışmaların yürütüldüğünü aktardı.

Türkiye olarak Ulusal Konum Belirleme Sistemi'ni geliştirme yönünde çalışmalara başladıklarına değinen Elvan, ciddi bir aşamaya gelindiğini ve GPS'e alternatif olan Ulusal Konum Belirleme Sistemi'ni Türkiye'de kuracaklarını ifade etti.

Önceki dönemlerde kullanılan sistemin sadece bilgi ve belge almaya yönelik olduğunu anlatan Elvan, 2014 itibarıyla vatandaşlar tarafından kamu kurumları ile olan iş ve işlemlerin bir kısmının e-Devlet üzerinden verilmeye başlandığına dikkati çekti.

Geçen yıl 32 üniversite ile yaptıkları anlaşma çerçevesinde tüm kayıt işlemlerinin e- Devlet üzerinden gerçekleştirildiğini belirten Elvan, 2015'te tüm üniversiteleri bu kapsama dahil edeceklerini açıkladı.

Bankacılık faaliyetlerinin internet üzerinden de yapılabildiğine işaret eden Elvan, bu yıl Türksat aracılığı ile e-Devlet üzerinden tüm vatandaşların bankacılık işlemlerini yapma imkânına kavuşacağını bildirdi.

Elvan, Aktif Bilgilendirme Sistemi'nin de son derece önem arz ettiğini vurgulayarak, vergi borcu, trafik cezaları gibi bilgilerin e-Devlet üzerinden otomatik olarak ilgili kişiye SMS veya internet yoluyla ulaştırılacağını söyledi. Bununla ilgili önemli bir aşama kaydedildiğine dikkati çeken Elvan, "6 ay içerisinde bu sistemi bütünüyle devreye sokuyoruz. Çalışmalarımız hemen hemen tamamlandı. Ancak bunların test süreçleri var" ifadesini kullandı.

"Hedefimiz e-Dönüşüm sıralamasında da dünyada ilk 10 içerisinde yer almak"

Kamu Entegre Veri Merkezi Projesi'nin kurulması yönünde çalışmalarının olduğunu dile getiren Elvan, şunları söyledi: "Günümüzde veri güvenliğine daha çok önem vermemiz gerekiyor. Veri güvenliğini de tam manasıyla sağlamak açısından kamuya ait verilerin saklandığı ve işlendiği Kamu Entegre Veri Merkezleri kuruyoruz. Burada kamunun tüm verileri saklanacak ve isteyen kurumlarımız bu verilere bu merkez üzerinden ulaşabilecekler. Bunların yedeklemesi de söz konusu olacak. Bir ilde Kamu Entegre Veri Merkezi kuracağız, bir başka ilde de bunun yedeklemesini sağlayacağız. Şu anda bu Kamu Entegre Veri Merkezi ile ilgili çalışmalarımız yoğun şekilde devam ediyor. Aslında bu da e-dönüşümün bir parçası. İlkini de Konya Kozağaç'ta kurmayı düşünüyoruz.

Kuracağımız bu veri merkezi ile 2023 yılından önce bu alanda dünyanın ilk on ülkesi arasına girmeyi hedefliyoruz. Bunun yanı sıra kamu kurum ve kuruluşları arasında yazışmalarda kullanılmak üzere 'Belgenet' projesini hayata geçiriyoruz. Bu uygulamaya bugüne kadar 14 kamu kurumunu entegre ettik. 2015 yılında diğer kurum ve kuruluşlarında proje kapsamına alarak kamuda meydana gelen, zaman ve kırtasiye giderlerini de azaltmış olacağız."

Türksat'ın projelerinin yazılım sektörünün gelişmesine katkı sağladığını işaret eden Elvan, son iki yıl içinde Türksat'ın 250 tedarikçi firma ile işbirliği yaptığını, yapılan projelerde Açık kaynak kodlu yazılımları kullanmaya özen gösterdiğini dile getirerek, önümüzdeki günlerde akıllı telefonlardan Türksat'ın uygulamalarına girmenin mümkün olacağını belirtti.

Bakan Elvan konuşmasının ardından, 20 milyonuncu e-Devlet Kapısı kullanıcısı Rabia Özdemir'e dizüstü bilgisayar ödülünü takdim etti.

YENİ DÖNEME DOĞRU

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

2015 yılı Türkiye Bilişim Derneği için değişimin yaşanacağı bir yıl olarak geldi. Ocak ayı içinde gerçekleşen şube genel kurulları ile, TBD tarihinde yeni bir dönem başladı. Tüm şube yönetimlerini kutluyor, çalışmalarında başarılar diliyorum...

TBD Ankara Şubesi 4. Olağan Genel Kurulu iki değerli adayın öncülüğündeki grupların yarışının yaşandığı bir genel kurul olarak TBD tarihindeki yerini aldı. Sayın Selçuk Kavasoğlu'nun başkanlığındaki liste, Sayın Adnan Yılmaz'ın öncülük ettiği listeyi geçerek TBD Ankara Şubesi'nin 5. Dönemi olarak göreve geldi.

TBD Ankara Şubesi yapısı ve üye sayısı itibariyle TBD Merkez Genel Kurulu'nda belirleyici olmaktadır. Genel kurulun bitiminde TBD Başkanı Sayın Turhan Menteş'in veda ederek salondan ayrılması ile yeni bir dönem başladı. Kendisine bugüne kadar vermiş olduğu değerli katkıları ve hizmetleri için TBD adına teşekkür ederim.

TBD gibi gündemi yoğun ve yapılacak çalışmaları kişilere bağlı olmayan kurumsal bir örgütte hızla yeni görev dağılımı yapılarak Yönetim Kurulu Başkanı olarak görevlendirildim. TBD Yönetim Kurulu 2. Başkanı olarak da Sayın Koray Özer görev aldı. TBD Yönetim Kurulu'na da göstermiş oldukları güven ve verdikleri destek için teşekkür ederim. Yönetim Kurulu üyesi olarak sıradaki yedek Adnan Yılmaz davetimizi kabul etmeyince, diğer yedek üye Sayın Devrim Demirel yönetimdeki yerini aldı.

Mevcut yönetimimiz TBD Merkez Genel Kurulu'nun yapılacağı 14 Mart 2015 tarihine kadar çalışmalarını sürdürecektir. Mevcut yönetimdeki değerli arkadaşlarıma yeni döneme doğru ilerlediğimiz bu günlerdeki destekleri ve verdikleri katkılar için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Yeni dönem resmi olarak önümüzdeki 30. Olağan Genel Kurul ile başlayacak. Bu Genel Kurul'da TBD'nin 50. Yılına doğru izleyeceği politikaları da kapsayan projeleri ve çalışma biçimi kamuoyu ile paylaşılacak.

Katılımcı, demokratik bir yaklaşım ile gerçekleştirilecek yönetim anlayışı tüm üyelerimizin katkı ve katılımlarının değerlendirileceği bir ortamı kurumsallaştırma amacını güdecektir.

TBD, ilkelerinden ödün vermeden, geleceği şekillendireceği yeni dönem çalışmalarını bilişim sektöründeki diğer STK'lar ile sağlamış olduğu işbirliği ve işbölümü ortamında gerçekleştirecektir...

Ankara, 30.01.2015
İ. İlker Tabak (*)

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Milletvekillerinin kasım Twitter karnesi

536 milletvekilinin 470'inin aktif twitter kullanıcısı olduğu açıklandı. Takipçi sayısında AK Parti'nin ezici üstünlüğü bulunurken "En fazla takipçisi olan milletvekili" unvanını CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu aldı.

İÜ İletişim Fakültesi AtölyeT5 ve DNA 360 iş birliğiyle 536 milletvekilinin Kasım ayı Twitter faaliyetleri analiz edildi. Bilimsel bir metodoloji ile yapılan "Twitter'daki TBMM" araştırması, 1-30 Kasım 2014 tarihleri arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) milletvekilliği statüsü taşıyan toplam 536 siyasetçinin Twitter üzerinden gerçekleştirdikleri tüm hareketleri kapsıyor. Araştırma kapsamında TBMM üyelerinin ay boyunca Twitter üzerinden gerçekleştirdikleri her türlü hareket (tweet, ReTweet, favori, listeleme, takip, takipçi, hesap açma/kapama hareketleri) izlendi. Saptanan tüm hareketler DNA360 sisteminde takip edildi. Kasım ayı sonuçlarına göre TBMM'de bulunan 536 milletvekilinin 470'i aktif twitter kullanıcısı. Geriye kalan 66 milletvekilinden 61'inin twitter hesabı bulunmamakla birlikte 5 milletvekilinin de çeşitli sebeplerden dolayı hesabını pasif hale getirdiği saptandı. Twitter'da aktif hesabı bulunan 470 Milletvekilinin 401'ini erkek, 69'unu kadın vekiller oluşturmaktadır. Kadın milletvekilleri, erkek vekillere oranla twitter kullanımına daha fazla önem veriyorlar.

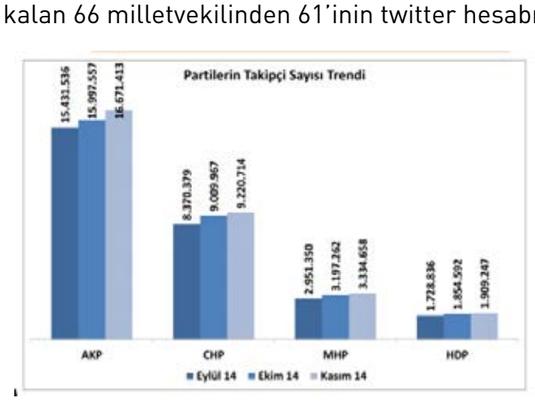

Partilere Göre Milletvekillerinin Twitter Hesabı Sahipliği
(Hesap Sayısı - Kasım 2014)

	Twitter Hesap Durumu				
Partiler	Aktif	Pasif	Yok	Diğer	Toplam
AKP	263	4	45	6	318
CHP	123		5	4	132
MHP	45	1	6		52
HDP	23		3		26
Bağımsız	13		2	1	16
BDP	1			2	3
Ana Parti	1				1
KADEP				1	1
DBP	1				1
Toplam	470	5	61	14	550

Diğer : Kasım 2014 itibari ile vefat etmiş olanlar ve artık Milletvekili olmayanlar.

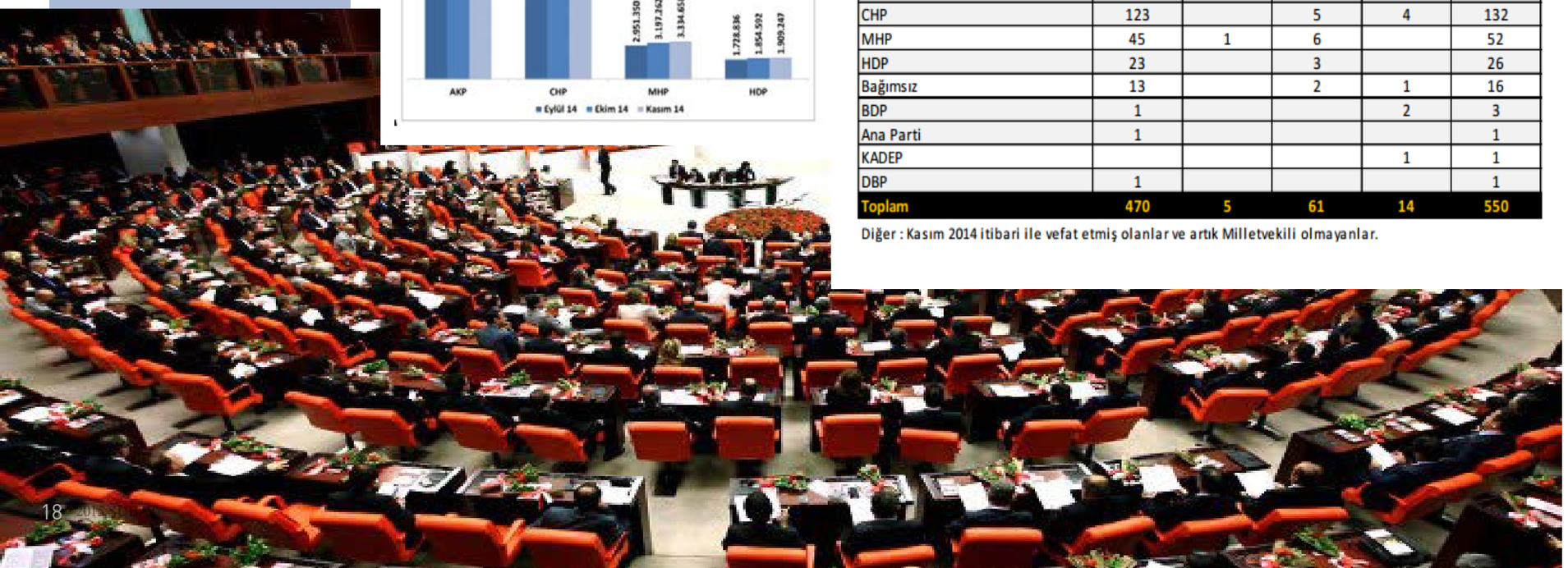

Araştırmaya göre, 263 AK Parti milletvekili aktif olarak Twitter kullanıcısı. Raporda, "Partilere göre milletvekillerinin sahip olduğu takipçi sayısında AKP'nin ezici üstünlüğü bulunuyor. AKP, Twitter'da aktif kullanıcı durumundaki 263 milletvekili ile toplam 16 milyon 671 bin takipçiye sahip" denildi. AK Parti'yi, CHP, MHP ve HDP takip ediyor. CHP'nin 123 vekili toplam 9 milyon 220 bin takipçiye sahip. Twitter'de 45 aktif milletvekili olan MHP toplam 3 milyon 334 bin takipçiye ulaşıyor. HDP'nin 23 twitter kullanıcısı vekilini ise toplamda 1 milyon 909 bin kişi takip ediyor. Kasım ayı raporuna göre en çok takipçisi olan milletvekilinin ise CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu olduğu görülüyor. Araştırma sonuçlarına göre, 2 milyon 405 bin 28 takipçi ile Kılıçdaroğlu, "En fazla takipçisi olan milletvekili" unvanına sahip. Kılıçdaroğlu'nu 2 milyon 103 bin 191 takipçi ile AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan Ahmet Davutoğlu takip ediyor. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ise 1 milyon 277 bin 667 takipçisi ile liderler arasında üçüncü, milletvekilleri arasında ise altıncı sırada yer alıyor. Meclis'te en fazla takipçisi olan milletvekilleri sıralamasının ilk 10'unda beş AKP'li, üç CHP'li, bir MHP'li ve bir de AP'li vekil bulunuyor.

Kadınlarda lider Emine Ülker Tarhan

TBMM'deki kadın milletvekillerine bakıldığında liste başında, CHP'den ayrılarak Anadolu Partisi'ni kuran Emine Ülker Tarhan'ın bulunduğu görülüyor. Tarhan 1 milyon 39 bin 874 takipçi ile "Twitter'ın en fazla takip edilen kadın siyasetçisi". En fazla takipçi sayısına sahip kadın vekiller sıralamasında ilk 10'da 4 CHP'li, 3 HDP'li, 1 AKP'li, 1 MHP'li ve 1 de AP'li milletvekili yer alıyor.

Yapılan araştırmalara göre twitter kullanıcıları, tepki ve desteklerini twitter üzerinden siyasetçilere ulaştırmayı seviyorlar. Siyasiler, kullanıcılarla dolaysız ve samimi ilişki kurabildiklerinde takipçilerin sayısı ve sadakati de artıyor.

Derin internet

Eylem CÜLCÜLOĞLU
eylem@bilisimdergisi.org

İnterneti kontrol altına alma çalışmaları gereksiz. Tüm illegal aktiviteler normal kullanıcının ulaşamadığı derin internette gerçekleşiyor.

Özellikle demokrasinin tam olarak yerleşmediği ülkelerde, devletler interneti kontrol etmeyi çok seviyorlar. İnternet üzerinde yapılan iletişimin denetlenmesi, tehlikeli görünen sitelerin yasaklanması bu ülkelerde çok yaygın. Oysa bildiğimiz görünen internet, gerçek internetin sadece yüzde 1'ini oluşturuyor. İnternetin geri kalan yüzde 99'u ise görünmüyor. Bu görünmeyen internet "derin internet" olarak adlandırılıyor.

İnternetteki web sitelerin yaklaşık yüzde 54'ünü veri tabanları oluşturuyor. Bu veri tabanları arama motorları tarafından indekslenmiyor. İnternetin yüzde 13'ünü de dışarıdan erişilemeyen intranetler oluşturuyor. Diğer taraftan derin internetin en derin kısmında da gizli siteler yer alıyor. Bu gizli sitelere normal web tarayıcılarla ulaşılamıyor.

Soğan gibi bir ağ: Tor

Gizli sitelere ulaşmak için Tor ağına bağlanmak ve Tor tarayıcı kullanmak gerekiyor. Tor ağı günümüzün en güvenli ağlarından biri. Tor ağı bir soğan yapısına benziyor ve katmanlardan oluşuyor. Tor ağında her katman, noktadan noktaya ağ mimarisinden meydana geliyor ve şifreleniyor. Her katmanda iletişim şifreleniyor ve ağ üzerinde farklı noktalara gönderiliyor. Bu yüzden iletişimin izlenmesi mümkün değil. Tor ağında merkezi bir yapı yok ve ağın bir sahibi bulunmuyor. Amerikan Ulusal Güvenlik Teşkilatı (NSA), Tor'u "internetin güvenlik alanında kralı" olarak tanımlıyor.

Gizli siteler Tor ağı üzerinde yer alıyorlar. Bu sitelerin adresleri normal web adreslerinden farklı. Adresler .onion uzantısını kullanıyor ve sitelere Tor üzerinde çalışan özel dağıtık DNS yapıları ile ulaşılıyor. Bu sitelerin bazılarının adresleri açık. Tor wiki'lerinde bu adreslere ulaşılabiliyor. Bazı siteler ise tamamen gizli ve adresi sadece bilen girebiliyor.

Derin internette yasadışı herşeyi bulmak mümkün. Kiralık katillerden, online uyuşturucu pazarlarına, silah dükkanlarından, çalıntı mal pazarlarına aklınıza gelecek her türlü yasadışı şey derin internette var. Bu sitelerin nerede olduğunu tespit etmek mümkün değil.

Bu yüzden yasadışı iş yapanlar yakalanma korkusu olmadan bu siteleri kullanıyor. Derin internet terörist örgütlerin de kullandığı bir ortam.

Derin internetin para birimi ise Bitcoin. Derin internette tüm alışverişler Bitcoin ile gerçekleşiyor. Bitcoin'in tercih edilme nedeni ise para biriminin tamamen anonim olması. Bitcoin'in kime ait olduğunu tespit etmek mümkün değil. Ayrıca yapılan işlemlerin takibi de mümkün olmuyor. Derin internette yasadışı para transferleri Bitcoin kullanılarak yapılıyor. Hatta sırf illegal işler için kullanılan yedi emin para ödeme sistemleri bile bulunuyor. Bu sistemler yasadışı para alışverişlerinde "güvenli" bir aracı rolü üstleniyor.

Yasadışı pazar yeri: Silk Road

Derin internette en popüler yasadışı pazarlardan birisi Silk Road adında bir pazaryeriydi. Silk Road üzerinde uyuşturucu ticareti yapılıyordu ve uyuşturucu kartelleri alışverişlerini oradan gerçekleştiriyordu. 2013 yılında FBI uzun süren bir araştırma sonucunda Silk Road'un sahibi Ross William Ubricht'i tespit etti ve tutukladı. Silk Road kapandıktan birkaç ay sonra Silk Road 2.0 açıldı. Ama onun ömrü de fazla uzun olmadı ve 2014 yılında FBI tarafından kapatıldı. Şu an derin internette Silk Road benzeri irili ufaklı bir çok site bulunuyor. Bu sitelerin çoğu ABD dışında ve regülasyonların zayıf olduğu yerlerde olduğu için hiç bir şey yapılamıyor.

Devletler normal interneti izlemek, denetlemek ve sansürlemek yerine derin internete bakmalılar. Normal internette normal insanlar yer alıyor. Yasadışı aktiviteler ise derin internette gerçekleşiyor. Amacınız gerçekten suçluları yakalamaksa öncelikle bakmanız gereken yer derin internet olmalıdır. Normal interneti izlemek ve sansürlemek baskı rejimi yaratma ve toplumları kontrol altına alma çabası dışında hiç bir şeye yaramayacaktır.

2015, "Büyük veri"cilerin yılı olacak

Büyük veri uzmanlığına duyulan ihtiyaç artarken işverenlerin talep ettiği ilk üç uzmanlık Python, Linux ve SQL oluyor.

Louis Columbus'un Forbes için aktardığı bir araştırma, 2014'te "Büyük veri" uzmanlığına duyulan artan ihtiyacı rakamlar ve istatistiklerle ortaya koydu. bilgicagi.com sitesinde yayınlanan araştırmaya göre, bilgisayar sistemleri analistlerine olan talep son 12 ayda yüzde 89,9 artmış, bilgisayar ve veri bilimcilerine yönelik talep artışı yüzde 85,40. Python program dili uzmanlarına olan istek ise yüzde 96,9 oranında artmış. Rekor artışlardan biri de bilgi teknolojileri konusunda uzman proje yöneticilerine olan talep; yüzde 123,60. WANTED Analytics şirketinin gerçekleştirdiği pazar araştırması, "Büyük veri"de aranan dört "yetenek seti" üzerinden kurgulandı: veri analizi, veri edinme, veri araştırma ve veri biçimlendirme. WANTED'ın araştırması 1 milyardan fazla farklı iş listesini ve 150'den fazla ülkedeki işe alma eğilimlerine dair verileri içeriyor.

"Büyük veri" uzmanlarının en çok arandığı beş lider endüstri şöyle sıralanıyor: Profesyonel, bilimsel ve teknik servis (yüzde 27,14), Bilgi teknolojileri (yüzde 18,89), İmalat (yüzde 12,35), Perakende ticaret (yüzde 9,62) ile Sürdürülebilirlik, atık yönetimi ve iyileştirme hizmetleri (yüzde 8,20).

Aralık 2014 itibariyle ABD'de "Büyük veri" uzmanlığı gerektiren işlere alım değeri 76 olarak veriliyor; yani her bir iş ilanına 12 aday başvuru yapmış. İşe alım değeri yükseldikçe eleman arayanların işe uygun adayı bulması zorlaşıyor. Bir "Büyük veri" uzmanının yıllık ortalama kazancı –yine ABD genelinde- 103 bin Dolar.

"Büyük veri" özelinde en çok eleman arayan şirketler Cisco, IBM ve Oracle olmuş. Cisco ve bağlı şirketlerinin "Büyük veri" uzmanlığı gerektiren açık iş pozisyonlarının sayısı şimdilik 3613. "Büyük veri"de işverenlerin talep ettiği ilk üç uzmanlık ise Python (yüzde 96,90), Linux (yüzde 76,60) ve SQL (yüzde 76) üzerine.

2015 teknoloji tahminleri

2014'ün sonra ermesiyle, "Büyük veri" endüstrisi uzmanları, 2015 yılındaki teknoloji trendlerine ilişkin beklentilerini paylaşmaya başladı. Qlik İş Analizleri Stratejisti James Richardson'un Silicon Angle sitesinde yayınlanan "Büyük veri"de 2015 Teknoloji Tahminleri'ne göre, veri görselleştirme ve veri analizleri için çözümler sunan bir veri keşfi yazılım sağlayıcısına ilişkin 5 beklenti şöyle:

1. "Bilgi aktivizmi"

Kişisel ve profesyonel olarak veri dünyasında yaşıyoruz ve insanlar kendilerini yaptıkları işlerle ifade ediyor. Tüm organizasyonlarda, kullanıcılar verilere aktif bir şekilde bağlı olmak istese de bu teknolojiye henüz sahip değiller. 2015 yılında gerçek anlamda "self servis"e olanak tanıyan iş zekâsı (Business intelligence- BI) çözümlerine erişim kazandıkça, kullanıcılar pasif veri tüketiciliğinden aktif önemli bilgi toplayıcılığına geçecek.

2. Veri sadece iç değil dış kaynaklardan da gelecek

"Akıllı" organizasyonlar akıllı kararların veri kullanımından geldiğini biliyor ancak bu bilginin nereden geldiği de kullanımı kadar önem taşıyor. Trendler ve endüstriyel konular hakkında gerçek bir içerik edinmek için 2015 yılında organizasyonlar hem iç hem de dış kaynakları değerlendirecek. Sadece organizasyon içi verilere odaklanmak ve artan veri bombardımanından kaçınmak ise bir hata olur. Bilgiyi işlemek için çoklu kaynak ve çoklu görüşlerin kapsamlı çözümlerinden yararlanacak olan organizasyonlar önümüzdeki yıl liderliğe oynayabilecek.

3. Sınırsız veri mümkün olacak

2015 yılında, raporlaması artan ancak etkileşim üzerinden analiz tarafı eksik kalan BI çözümleri geçmişte kalmış olacak. Raporlama merkezli olmadan analiz merkezli olmaya hareket eden BI platformu ihtiyaçlarındaki bu değişim, şirketlerin bir bakışta iç görü kazanıp bu iç görüyü kavramayı bekledikleri anlamına geliyor. Kullanıcılar, verilerini doğal bir şekilde anlayabilmeye ihtiyaç duyduğu için görselleştirme burada anahtar işlevi gösterecek. 2015'teki BI çözümleri göründükleri kadar iyi çalışacak ve çalıştıkları kadar iyi görünecek.

4. Yönetilen veri keşfi çok önemli olacak:

Veri keşfi cihazları bir organizasyonda daha fazla kullanıcıya yayıldıkça, şirketler karışıklığı kontrol altına almak için yönetim pratiklerini iyileştirecek. Veri yönetimi doğru yapıldığında verinin doğru ve etkili kullanımını sağlayarak kullanıcıların daha akıllı iş kararları almasını sağlamasının yanı sıra organizasyonun özel ihtiyaçlarına da uygun hale getirilecek.

5. Veri anlatıcılığı, kararlar sunacak

Silolarda analizler yapıldığında bir sonuca ulaşmak için bulguları diğer çalışanlarla paylaşmak zor olabiliyor. BI artık rapor toplamak değil interaktif karar almayla ilgili olacağı için, 2015 yılında veri anlatıcılığı, kullanıcılara sonuçlarının ikna edici öykülerini anlatmalarını sağlayarak ekip üyelerini ikna edip yöneticilerin harekete geçmesini sağlayacak. Bununla birlikte istatistik öyküleri cevaplanmamış sorulara ve başarılı buluşmaların sonuna götürecek. Burada soruları yanıtlamak için verinin içine dalma opsiyonu ise başarının anahtarı olacak.

ETİD: *E-Ticaret 2014'te yüzde 30'a yakın büyüdü*

BKM verilerine göre, 12 milyonu aşkın e-ticaret kullanıcısı son 5 yılda internet üzerinden 126,1 milyar liralık alışveriş yaptı.

Elektronik Ticaret İşletmecileri Derneği (ETİD) Başkanı Hakan Orhun, yaptığı açıklamada, geçen yıl sektörün bir önceki yıla göre yüzde 30'a yakın büyüdüğünü ifade ederek, e-ticaret alanının hala yeni girişim ve yatırımlara aç olduğunu söyledi. Bankalararası Kart Merkezi (BKM) verilerine göre, 2010 yılında 12,9 milyar lira olan internet aracılığıyla alışverişin hacmi, 2011 yılında 18,7 milyar lira, 2012 yılında 25,2 milyar lira, 2013 yılında 34,6 milyar lira olarak gerçekleşti. Geçen yılın ekim ayı itibarıyla de 34,7 milyar liraya ulaşan internetten alışverişin, son 5 yıllık dönemdeki toplam tutarı ise yaklaşık 126,1 milyar lira oldu.

Orhun, Türkiye'de e-ticareti kullananların sayısının her geçen gün arttığını dile getirerek, "Geçen sene için koyulan 10 milyon müşteri hedefi aşıldı. Bizim için internet bankacılığı kullanıcı sayısı önemli bir hedefti. Memnuniyetle söyleyebilirim ki artık 12 milyonu aşkın e-ticaret kullanıcımızla bu sayıyı yakaladık" diye konuştu.

Bölgemizde öncü ülkeyiz

Türkiye'yi, e-ticaret konusunda gelişmiş ülkelerle karşılaştıran Orhun, "Türkiye'de online alışveriş yapanlar, toplam internet kullanıcı sayısının üçte birine ulaştı. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bu oranın çok yakında üçte ikilere çıkacağını tahmin ediyoruz. Türkiye, ABD e-ticaret pazarını 5-6 yıllık bir gecikme ile izliyor. Buna karşın büyüme hızımızın ABD ve Avrupa pazarlarının çok üzerinde olduğu düşünülürse bunun tahmin ettiğimizden de önce gerçekleşmesi mümkün. Ayrıca Türkiye e-ticarette bölge ülkeleri arasında öncü ülke ve rol modeli olarak öne çıkıyor" değerlendirmesinde bulundu.

Orhun, Türkiye'de yüzde 2'ler civarında olan e-ticaretin toplam perakendeye oranının gelişmiş ülkelerdeki gibi yüzde 10'lara yaklaşacağını düşündüğünü ifade ederek, sektöre verilecek her desteğin büyüme hızını olumlu etkileyeceğini belirtti.

Taksit sınırlamasının etkisini hissettik

Kredi kartıyla alışverişlerde taksit sayısının sınırlandırılmasının sektöre etkilerine ilişkin de görüşlerini paylaşan Orhun, perakende sektörünün bir kolu olarak düzenlemenin etkilerini ciddi olarak hissettiklerini dile getirdi. Orhun, taksitli alışverişin, Türkiye'nin önemli bir gerçeği olduğuna işaret ederek, "Bu konuda yapılan radikal sınırlamalar, ilgili alt kırılımlarda önemli negatif etkiler yaratabiliyor. Ancak ne olursa olsun, e-ticaret her zaman en uygun kampanya ve fiyatların bulunduğu bir sektör" dedi.

Sektörün 2015 yılından beklentilerini de anlatan Orhun, Türkiye'nin e-ticaret konusunda bugüne kadar çok önemli yol katettiğini söyledi.

Büyüme hızı ve müşteri sayısının 12 milyonu aşmasının Türkiye'de piyasanın daha büyük bir potansiyeli bulunduğunun göstergesi olduğunu belirten Orhun, e-ticaretin gerçek potansiyeline ulaşması için yıllık 100 milyon lira ciro yapan firma sayısının hızla artırılması gerektiğini ifade etti.

Geleceğe yön verecek 8 trend

Autodesk'e göre bu yıl, farklı malzeme ve teknolojilerle "canlanan" binalar, dijital şehirler ve uzayda üretim konuşulacak.

2015 yılında, tasarım ve teknoloji alanlarında hangi trendler öne çıkacak? Autodesk, yeni yılın üretim trendlerini ve bu trendlerin uzun vadede üretim sektörünü nasıl baştan aşağı değiştireceğini örneklerle paylaşıyor. Autodesk'e göre bu yıl, farklı malzeme ve teknolojilerle "canlanan" binaları, dijital şehirleri ve hatta uzayda üretimi konuşacağız. 3D yazıcılar ve baskı, büyük veri, artırılmış gerçeklik gibi son dönemde hayatımızı değiştirmeye başlayan önemli teknolojik kavramlar bu yıl daha da yoğun olarak hayatımızda yer alacak.

1."Kitlesel kişileştirme"

Kitlesel kişileştirme kavramı, 2015'ten itibaren daha geniş kitlelere ulaşmaya başlayacak

3D yazıcıdan kişiselleştirilmiş kulaklık üreten ABD merkezli start-up Normal, bu yolla müşterilerinin kulaklarına en mükemmel şekilde oturan kulaklıkları sunuyor. Normal CEO'su Nikki Kaufman'ın tanımıyla "vücudunuza özel olarak üretilen" bu kulaklıklar, kişiselleştirilmiş ürünlerin gelebileceği en son noktaya bir örnek. Son yıllarda pek çok şirket müşterilerine, ürünlerini önceden tanımlanmış seçenekler üzerinden kendi zevk ve tercihlerine göre kişiselleştirme olanağı sunuyor. Autodesk, bundan sonra tüketicilerin kendi ihtiyaç, tercih ve vücutlarına özel olarak tasarlanmış 'tek' ürünleri daha çok tercih ve talep edeceklerini öngörüyor.

2. Dijital şehirler

Büyük veri, şehirlere bilgi sağlayacak

Bugünün binaları, altyapı çalışmaları ve şehirlerinin tasarı ve inşaat süreçleri için, artık eskiden kullanılan ölçekli ahşap maketlerin kullanılması yeterli olmuyor. Ne de olsa ölçekli maketler, ne kadar düzgün yapılırsa yapılsın, bir şehir bağlamında inşa edilecek bir binanın nasıl bir etki yaratacağını anlama konusunda bilgi sağlamıyor. Bugünün mimar, mühendis ve şehir planlamacıları; lazer tarama sistemleri, sensörler ve bulut tabanlı yazılımlar gibi yeni teknolojilerden yararlanarak şehirlerin 3D modellerini oluşturuyor ve sanal olarak şehri her açıdan gözlemleyebiliyor. Tek tuşla analiz edip değişiklik yapma kolaylığı sunan bu teknoloji Los Angeles, Chicago, Singapur, Tokyo ve Boston gibi büyük şehirlerde kullanılmaya başladı. Bu "dijital şehirlerin" 3D modelleri, şehirdeki binaların şekli ve lokasyonu gibi bilgilerin yanı sıra, şehrin canlı bir tablosunu da çıkarıyor. Kaldırımlardan şehirde enerji kullanımına, karbon ayak izinden su dağıtımına, ulaşımdan bulaşıcı hastalıkların yayılma hareketine kadar çeşitli "şehir bilgileri" dijital ortamdan takip edilebiliyor.

3. İnsan ve robot ortak yaşamı

Robotlarla ilişkimiz boyut değiştirecek

Gelecekte insanlar ve robotlar daha fazla etkileşime girecek, birbirinden daha fazla yararlanacak. Şimdilik günümüz robotları veriyi toplama ve makine öğrenme tekniklerinden yararlanarak bunlardan bir anlam çıkarma, kendileri ve insanlar için işleme ve uygun analitik

bilgiye dönüştürme gücüyle sınırlı. Öngörülebilir gelecekte robotların, insanlardan ilham ve kılavuzluk almadan çalışması da beklenmiyor. Ne de olsa bir algoritma ne kadar tasarımcı olabilirse, bir robot da o kadar zanaatkâr sayılabilir.

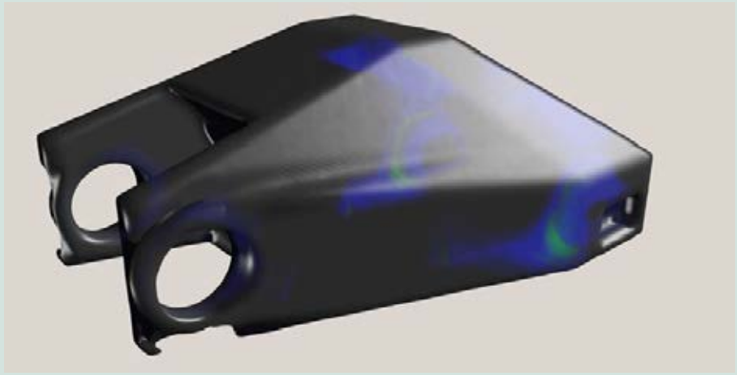

4. Üretken tasarım

Tasarımlar "büyüyecek"

Lightning Motorcycles adlı şirket, yeni elektrikli motosiklet modeli için arka tekerleği gövdeye bağlayan oynar kolda yeni nesil bir tasarım gerçekleştirmek için Autodesk'in bir yaklaşımını kullandı. "Project Dreamcatcher" adlı bilgisayar destekli (CAD) sistem ile otomatik olarak belirli tasarım kriterlerine uygun yüzlerce hatta binlerce tasarım geliştiren şirket, bu çözümle en etkili tasarıma ulaşmayı başardı. Project Dreamcatcher yazılımı gibi teknolojiler, yeni bir tasarım döneminin de işaretçisi. Autodesk'e göre önümüzdeki dönemde tamamen organik ya da oldukça matematiksel görünen komplike formlara aşinalığımız artacak.

5. Uzayda üretim

2015'te uzayda üretim başlayacak

Made in Space adlı şirket tek bir konuya odaklanıyor: Uzayda üretim. 3D baskı teknolojisi testlerinde 30 bin saati geçkin çalışma gerçekleştiren Made in Space; bilgi birikimini, Uluslararası Uzay İstasyonu'nda kullanılabilecek ilk 3D yazıcıları tasarlayıp üretmek için kullanıyor. Bu tek örnek bile 2015 yılına uzayda üretimin damga vuracağının bir göstergesi. Gelecek yıllarda uzay ortamında üretilen uzay sistemleri çok daha yaygınlaşacak. Böylece mühendisler tasarımlarını gerçekleştirirken, uzay aracı fırlatma maliyetinden doğan baskılarla kısıtlanmadan rahatça çalışabilecekler.

6. Yaşayan binalar

Binalar, yeni malzeme ve teknolojilerle "canlanacak"

Bugüne kadar cansız malzemelerle inşa edilen binalar, yeni malzeme ve teknolojiler sayesinde "canlanmaya" başlıyor, "yaşayan binalar" kavramı hayat bulmaya başlıyor. Örneğin tasarım ve araştırma stüdyosu The Living'in kurucu ortağı David Benjamin, İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi bitki biyologlarıyla işbirliği yaparak bakterilerden yeni kompozit malzemeler üretmeye çalışıyor. Bu süreçte, plastik üretimi için ham madde olarak geri dönüştürülemeyen petrol yerine yenilenebilir şeker kullanılıyor.
The Living, 2014 yılında Modern Sanat Müzesi ve Moma PS1'in Genç Mimarlar Programı yarışmasına da, Hy-Fi ismi verilen "yaşayan" bir enstalasyon ile katıldı. İnovatif malzemeler şirketi Ecovative ile birlikte geliştirilen enstalasyon, mısır sapı ve mantar gibi tamamen doğada çözülebilen malzemelerden üretilen 10 bin tuğla ile inşa edildi. 13 metrelik bu kule eser yaz sonunda demonte edilerek, tuğlaları yeniden toprağa dönüştürüldü. 2015 yılı bu gibi çalışmaların arttığını gördüğümüz bir yıl olacak.

7. Artırılmış gerçeklik, tasarım ile buluşuyor

Günlük uygulamalarda sanal ve artırılmış gerçeklik kavramı ile daha fazla karşılaşacağız

Oculus Rift gibi yeni sanal cihazlar ve artırılmış gerçeklik uygulamalarının daha fazla görünür olması için, yeni nesil uzamsal tasarımcıların da artması gerekiyor. Autodesk fütüristlerine göre halihazırda kullanılan dokunmatik ekran teknolojisi, sanal ve artırılmış gerçeklik platformları ile yaratılan uzamsal boyutlardan faydalanarak "Sanal Gerçeklik Tasarımı"nın önünü açacak. Bu tür uygulama geliştirme takımlarına katılacak mimarlık öğrencilerini, oyun tasarımcılarını ve çoklu boyut uzmanlarını parlak bir gelecek bekliyor.

8. 3D veri patlaması

Gerçeklik yakalama ve yeni web teknolojilerinin yaygınlaşması ile birlikte, 3D veri miktarında hızlı bir artış gerçekleşecek

Autodesk, 123D Catch uygulaması veya Structure sensörü gibi uygulamalar ile mobil cihazlarda 3D modellemenin kolaylaşması sayesinde herkesin etrafındaki üç boyutlu dünyayı sanal olarak görüntüleyebileceğini öngörüyor. WebGL teknolojisi ve 3D baskının daha yaygın olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte, 2015 yılında 3 boyutlu veri miktarında ciddi bir patlama yaşanabilir. Kullanıcı talebine cevap veren sosyal platformlar, 3 boyutlu verinin doğrudan paylaşılmasını mümkün kılacak ve işbirliğine dayalı, 3D deneyim sunacak.

Güvenli internet kullanımı için sosyalgoz

Mantis'in TÜBİTAK tarafından desteklenen "Sosyal Medya Takip ve Analiz Sistemi" ile kullanıcılar, internette kendileriyle ilgili paylaşımları tek bir arayüzde anlık takip edip raporlayabilecek.

Hacettepe Teknokent'te faaliyet gösteren Mantis Yazılım Danışmanlık Ldt.Şti., kullanıcıların internette kendileriyle ilgili paylaşımları tek bir arayüzde anlık takip edip, raporlayacağı bir yazılım geliştirdi.

Konuyla ilgili Anadolu Ajansı muhabirine açıklama yapan Mantis Yazılım kurucu ortaklarından Güven Köse, sosyal medya kullanımının hızla artmasıyla birlikte, bu mecralardaki verilerin hem kurumlar hem de kişiler için çok önemli bir bilgi kaynağı haline geldiğine işaret etti. Köse, "Sosyal Göz"ün, TÜBİTAK tarafından desteklendiğini ve Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) "En Etkili Sosyal Medya Projesi" dalında, "Sosyal Medya Takip ve Analiz Sistemi'nin (Sosyal göz) büyük ödüle layık görüldüğünü anımsattı.

Yazılımın klasik medya takip sistemlerinden farkları üzerine açıklamalarda bulunan Köse, sosyal medya gibi kontrolü mümkün olmayan internet kullanımları için de "Sosyal göz" yazılımı ile büyük bir mesafe katedileceğini söyledi.

Velilerin, kontrol edilmesi zor olan sosyal medya mecralarında çocuklarının hareketlerini yakından takip ederek olası tehlikelere karşı korumak için önlemler almalarının bir zorunluluk haline geldiğine dikkat çeken Köse, "Burada en büyük görev ailelere düşüyor. Bu noktada 'Sosyal göz', bir nevi sosyal mecralarda ailelerin gözü kulağı olacak. 'Sosyal göz' ile aileler, sadece çocuğunun paylaşımlarını değil çocuğu hakkında diğer insanlar tarafından yapılan paylaşımları da anlık olarak görebilecek. Böylece önlemini daha hızlı bir şekilde alabilecek" açıklamasında bulundu.

"Sosyal göz"ün klasik medya takip sistemlerinden dinamik ve anlık olması sebebiyle bir adım önde olduğunu savunan Köse, kullanıcıların kendileriyle ilgili olumlu-olumsuz paylaşımları sistemle takip edebildiğini vurguladı.

Sistemle, Twitter, Facebook, G+, Instagram, Flickr, Youtube gibi sosyal mecralar ile haber, blog, sözlük, forum ve arama motorlarında ilgilenilen anahtar kelimeler, sürekli taranarak bu mecralardan elde edilen içerik ve analizler kullanıcılara rapor şeklinde sunuluyor. Böylece kişiye anlık olarak kendileri, kurumları hakkına paylaşılanları ve yorumları öğreniyor.

Sosyal ağlar ve internetteki kategorik kaynakların sürekli izlendiği, verilerin toplanıp analiz edildiği ve kullanıcıların rahatça anlayabileceği bir biçimde raporlandığını aktaran Köse, "Mesela, sizinle ilgili 200 olumlu, 300 olumsuz, 30 nötr tweet var. Facebook'ta da ve diğer sosyal medya mecralarında da olumsuz paylaşımlar var. Bunlar anında sistem tarafından tek tuşla raporlanabiliyor. Böylece acil durumlarda hızlı bir şekilde önlem alabilir, sizin hakkınızda olumsuz paylaşımlarda bulunanlarla iletişime geçebilirsiniz" dedi.

Köse, "Sosyal göz"ün sosyal medya mesajlarını konu bazlı olarak anlık izleyebilme, duygu analizleri, etki analizleri, konumsal analizler yapabilme, önemli video ve resimleri izleyebilme, benzer ya da aynı resim paylaşımlarını görebilme, hakaretleri tespit edebilme ve sosyal medya hesaplarını tek pencereden yönetebilme ve mesajlara anında yanıt verebilme olanakları sunduğunu anlattı.

Artık iş başvurularında bile özgeçmişle birlikte internetteki görünümünde ele alındığını aktaran Köse, bu nedenle kişinin oluşturduğu profilin özgeçmiş kadar önemli hale geldiğini belirtti.

2007 yılında akademik tabanlı bir şirket olarak faaliyete geçen Mantis, bilgi erişim, veri madenciliği, makine-otomatik öğrenme ve doğal dil işleme faaliyet alanlarının yanında, yazılım araçları ve kalite güvencesi; proje yönetimi, teknik danışmanlık ve eğitim konularında da uzmanlaştı.

Robotlar, internetteki videoları izleyerek öğrenecek

Bilim insanları robotlara YouTube videoları izleyerek nasıl eşya kullanacaklarını öğreten yeni bir yöntem geliştirdi.

ABD ve Avustralyalı araştırmacılar, robotların çeşitli teçhizat ve eşyaları kullanmalarını sağlamak için YouTube videolarından yararlanıyor. Yapay zekâ alanında geliştirilen yeni yöntem, robotların sadece video izleyerek nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğrenmelerini sağlıyor.

Al Jazeera'de yayınlanan habere göre, ABD Maryland Üniversitesi ve Avustralya araştırma merkezi NICTA tarafından yapılan çalışma, yapay zekânın derin öğrenme adı verilen alanına odaklanıyor. Geliştirilen yöntem, ses ve görüntü gibi girdilerden elde edilen verileri yapay sinir ağları olarak adlandırılan eğitim sistemlerinde bir araya getiriyor. Toplanan bilgiler sisteme sunuluyor ve ortaya çıkan tepkilerden sonuçlar çıkarılıyor.

"Derin öğrenme" şeklinde adlandırılan bir yapay zeka geliştirmesine sahip robot öğrenmek için video, fotoğraf, ses gibi yöntemleri kullanabiliyor. Araştırmacılar izlediği videolardan ve gördüğü fotoğraflardan nesneleri tanımlayabilen robotu eğitmek için insanların yemek yaptığı 88 Youtube videosunu seçerek robotun yemek yapabilmesi için bir veri tabanı oluşturdu. Videoları izleyen robot insanların nesneleri kullanım şekillerini inceleyerek nasıl kullanacağını da öğrenebiliyor, ayrıca yemek yaparken yapılan eylemleri de taklit edebiliyor.

Araştırmacılar, ilk modelin ardından ileride internetteki videoları izleyerek kendilerini geliştirebilen akıllı robotların yapılmasını amaçlıyor. Elde edilecek başarı, yapay zekânın kendi kendine öğrenme yeteneğini de artırabilir.

Projenin mimarları, "İnsanları izleyerek hareket öğrenme yetisi, yapay zekâ geliştirme çalışmalarının önündeki en büyük engellerden biri. Aşçılık faaliyeti de çok çeşitli hareketler içeriyor. Geleceğin robotlarının bu hareketleri kendi kendilerine öğrenmesi gerekecek" açıklamasında bulundu. Açıklamada "Henüz ilk adımlarını attığımız bu buluş sayesinde, robotların internetteki videoları izleyerek bir şeyler öğrenebileceğine inanıyoruz" ifadeleri yer aldı.

Şimdilik sadece ön tanıtımı yapılan projenin tamamı, Ocak 2015'te ABD'nin Teksas eyaletinde 29'uncusu gerçekleşecek olan Yapay Zekâ Geliştirme Konferansı'nda basına açıklanacak.

Oxford Üniversitesi tarafından 2013'te yayımlanan bir makalede de "Önümüzdeki birkaç 10 yıl içinde fastfood restoranların yemek hazırlayıp servis etme işi tamamen robotlara kalacak" öngörüsü yer almıştı.

Teknoloji meraklılarının izlemesi gereken 11 film (*)

Gelecekte neler yaşayacağımızın birçok ipucunu filmlerden alırız. Örneğin, geçtiğimiz haftalarda uçan kaykayın satışa çıktığını yazmıştık. Aslında bu 1985 yılınca çekilen Geleceğe Dönüş filminden bir kareydi. İlk gördüğümüzde çok etkilenmiştik. Buna benzer birçok film örnek olarak gösterilebilir. Bizde teknoloji meraklılarını mutlu edecek bir film rehberi hazırlayalım dedik. İşte geleceği anlatan ve mutlaka izlemeniz gereken 11 film...

1- Sosyal Ağ (The Social Network)

Facebook'un kuruluş hikayesinin anlatıldığı Sosyal Ağfilmini izlemeyen yoktur. Ancak izlemediyseniz mutlaka bir şans vermelisiniz. Mark Zuckerberg'in hikayesi oldukça ilginç.

2 - Evrim (Trancendence)

Johnny Deep'in oynadığı ve geçtiğimiz aylarda vizyona giren Evrim, teknoloji meraklılarının bile ağzını açık bırakacak cinsten. Hibrit bir yapay zekanın konu alındığı filmde, 3D yazıcılar, yeni nesil işlemciler gibi gelecekteki birçok teknoloji yer alıyor.

3 - Iron Man

Birçok kişinin izlediğine bahse girebiliriz. Ancak teknoloji meraklısıysanız tekrar tekrar izleyebilirsiniz. Robert Downey'nin 'geek' rolünde olduğu Iron Man, özellikle gelecekteki teknolojiler hakkında ipuçları veriyor.

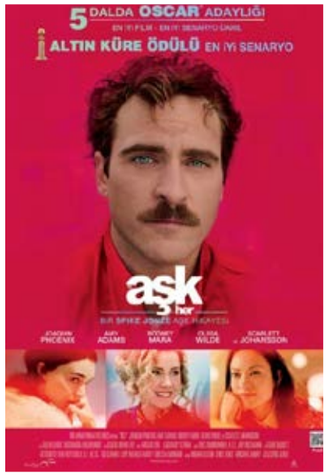

4- Aşk (Her)

Geçtiğimiz yıl konusuyla Oscar'a layık görülen bir film. İşletim sistemiyle aşk yaşayan bir adamın hikayesinin anlatıldığı Aşkfilminde, gelişmiş Siri konu alınıyor.

5- Yıldızlararası (Interstaller)

2015 yılında Oscar almasına kesin gözüyle bakılan bir film. İkinci bir gezegene giden astronotların konu alındığı Yıldızlararası'nda, TAR adındaki robot dikkat çekiyor.

6- Wall-E

Robot teknolojisinin gösterildiği en iyi filmlerden biri. Wall-E şu anda birçok şirketin benzer robotları geliştirmek için uğraştığı bir dönemde oldukça anlam kazanan bir film. Mutlaka izleyin.

7- Azınlık raporu (Minority Report)

Birçok sunuma konu olmayı başaran Azınlık Raporu, her ne kadar eski bir film olsa da hala gelecekten kesitleri bulunduruyor. Dokunmatik ekranlar, yapay zekalı cihazlar gibi birçok teknoloji filmde var.

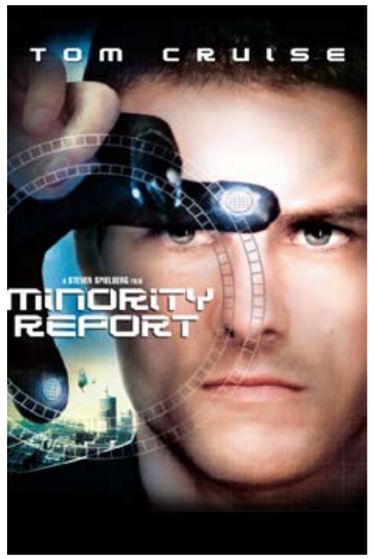

8- Kartal Göz (Eagle Eye)

Son dönemlerde dinleme üzerine çekilmiş en iyi filmlerden. Kartal Göz'de özel olarak geliştirilmiş yapay zekalı bir bilgisayarın insanlar üzerinde ne kadar etkili olabileceği anlatılıyor.

9- Sanal Hayatlar (Disconnect)

Ailesini aramaya vakit yaratmakta zorlanan işkolik bir avukat, sırları internet ortamına yayılan bir çift, bir sınıf arkadaşına internet üzerinden kabadayılık taslayan çocuğunu yola getirmeye çalışıyor. Bunu ise internet ile gerçekleştiriliyor. Sanal Hayatlar'ın Oscar'a aday gösterildiğini de belirtelim.

10- Genç Çıraklar (The Internship)

Google'ın dünyanın en mutlu çalışanlara sahip olduğu sürekli konuşulur. Genç Çıraklar'da bunu doğrulayacak nitelikte bir film. Orta yaşlarında Google'a staj için giren iki arkadaşın hikayesi filmde gösteriliyor.

11- Geleceğe Dönüş (Back to the future)

Bu filmin listede bulunması tamamen bir vefa borcu. Geleceğe Dönüş'te yapılanlar günümüzde hala yapılabilmiş durumda değil. Uçan kaykay ise buna son örneklerden.

Bonus: Kurtlar Vadisi

Nereden çıktı demeyin. Kurtlar Vadisi'nde teknoloji konusunda ilginç sahneler yaşandı. Videosunu bulamadık ama, bir sahnede dizinin ana karakteri Necati Şaşmaz, hacklenen bilgisayarı kurşunlayarak durdurmuştu. Dünyada ilk olan bu sahne eleştirmenlerden tam not aldı. ☺

(*) http://teknoyo.com/ sitesinden alınmıştır.

12. eTürkiye Ödülleri, TBMM'de verildi

Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD) ile Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) tarafından verilen "12. eTürkiye (eTR) Ödülleri", 16 Ocak 2015'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) sahiplerini buldu. Vodafone ana sponsorluğunda gerçekleştirilen eTR ödülleri ile, örnek e-Devlet uygulamalarına dikkat çekilmesi, yenilikçi girişimlerin kamuoyuna tanıtılması, başarılı girişimlerin desteklenip özendirilmesi ve bu yöndeki uygulamaların yaygınlaşması hedefleniyor.

Bu yıl 12'ncisi gerçekleşen eTR Ödül törenine TBMM Genel Sekreteri İrfan Neziroğlu, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı Recai Berber, TÜBİSAD Yönetim Kurulu Üyesi Esin Güral Argat, TBV Başkanı Faruk Eczacıbaşı, Vodafone Türkiye İcra Kurulu Başkan Yardımcısı Hasan Süel ve çok sayıda davetli katıldı. Toplantı TBV Yönetim Kurulu Başkanı Eczacıbaşı'nın konuşmasıyla başladı. TÜBİSAD Bilgi Toplumu, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve İnovasyon Komisyonu Başkanı Argat'ın konuşmasının ardından, "Kamudan Vatandaşa e-Hizmetler", "Kamudan İş Dünyasına e-Hizmetler", "Kamudan Kamuya e-Hizmetler" ve "Yerel Yönetimler" kategorilerinde finalde kalan 20 projeden kazananlar, jürinin yaptığı elektronik oylama ile belirlendi.

TÜBİSAD ve TBV tarafından verilen 12. "eTürkiye (eTR) Ödülleri"nin kazananları ödüllerini, TBMM'de düzenlenen törende aldı.

12'nci eTR Ödülleri'ni kazananlar şöyle sıralanıyor:

"Kamu Kurumlarına Yönelik Kategoriler"de

- **"Kamudan Kamuya eHizmetler"**/ " İçişleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Baskanlığı" - **"E-Otoban Projesi"**
- **"Kamudan İş Dünyasına eHizmetler"** / "Çevre ve Şehircilik Bakanlığı" - **"Çevrimiçi Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetim Sistemi"**
- **"Kamudan Vatandaşa eHizmetler"** / "Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü" - **"Mobil Kaza Tespit Tutanağı Uygulaması"** projeleri ödül kazandı.

"Yerel Yönetimlere Yönelik Kategoriler"de

- **"Küçük Ölçekli Belediye"** kategorisinde ödüle hak kazanan kurum "Seferihisar Belediyesi"- **"SEFERIKART Uygulaması"**
- **"Orta Ölçekli Belediye"** / "Şahinbey Belediyesi" - **"Açık Veri Portalı"**
- **"Büyük Ölçekli Belediye"** / "IETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü" - **"Interaktif Yolcu Bilgilendirme Sistemi"** projeleri ödüle layık görüldü.

Öte yandan, eDevlet uygulamaları ile örnek olan veya örnek teşkil edebilecek uygulamalara verilen **"eTR Yürütme Kurulu Özel Ödülü"**; "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü" - **"eSendika"** projesine verilirken "İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Müdürlüğü" - **"112 Acil Çağrı Merkezi"** projesi "Vodafone Özel Ödülü"ne layık görüldü.

Ayrıca, önceki yıllarda eTR ödülü almış olan projelerin gelişimlerinin takip edilmesi ve projelerin kazanımlarının değerlendirilmesi sonucunda TÜSİAD-TBV eTR Yürütme Kurulu tarafından "Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü" - **"Orman Yangın Erken Uyarı Sistemi** (OYEUS)"ne **"En İyi Gelişim Gösteren Proje"** ödülü verildi.

Kaspersky'nin 2045 tahmini:
Dünya nüfusu milyarlarca insan ve robottan oluşacak

30 yıl sonra robotlar her yerde olacak, akıllı evlerde yaşanacak, 3D baskı hızlanıp ucuzlarken teknofobi (teknoloji korkusu) hortlayabilecek.

Yaklaşık 30 yıl önce düzenli bir şekilde kullanmaya başladığımız kişisel bilgisayarlar, toplumu ve yaşama şeklimizi dönüştürmeye başladı. Kaspersky Lab uzmanları, bu yıl dönümü münasebetiyle geleceğe bakmaya ve 30 yıl sonra 2045 yılının yeni dijital gerçekliğinde bilgi teknolojisinin hayatlarımızı nasıl geliştirmiş ve değiştirmiş olabileceğini hayal edip kamuoyu ile paylaştı.

Buna göre, her yerde olacak olan robotlar, ağır ve rutin işleri yapacak. Mekanik insanlar ve elektronik olarak kontrol edilen yapay organların olacağı 30 yıl sonra insanlar, konforlarının tamamen otomatize edildiği akıllı evlerde yaşayacak.

Robotlar her yerde olacak, ağır ve rutin işler onlarda olacak

Çok geçmeden dünya nüfusunun milyarlarca insan ve milyarlarca robottan oluşacak olması ve robotların neredeyse tüm ağır ve rutin işleri üstlenecek olması muhtemel görünüyor. İnsanlar robot yazılımlarını geliştirmek için çalışacak ve şu anda kullanıcıların indirmesi ve yüklemesi için uygulamalar geliştiren BT sektörü, artık robotlar için programlar geliştiren şirketlere ev sahipliği yapacak.

Mekanik insanlar, elektronik olarak kontrol edilen yapay organlar

Robotlar ve insanlar arasındaki sınırlar belli bir dereceye kadar bulanık hale gelmeye başlayacak. Organ naklinde, elektronik olarak kontrol edilen yapay organlar kullanılmaya başlanacak ve protezler rutin bir cerrahi işlem haline gelecek. Nanorobotlar, hastalık taşıyan hücrelere ilaç vermek veya mikrocerrahi işlemleri gerçekleştirmek üzere vücudun derinlerine gönderilecek. Özel olarak tasarlanan sensörler, insanların sağlığını gözlemleyecek ve bulgularını yerel doktorlar tarafından erişilebilen bulut tabanlı bir depolama ortamına iletecek. Tüm bu gelişmeler, ortalama yaşam süresinde önemli bir artışa yol açacaktır.

Akıllı evlerle konforlar artık otomatize olacak

Bunların yanı sıra insanlar, konforlarının tamamen otomatize edildiği akıllı evlerde yaşamaya başlayacak. Enerji, su, gıda ve sarf malzemeleri tüketimi ve yenilenmesi konusunda evde çalışan yazılım gereken her şeyi yapacak. Ev sakinlerinin endişelenmesi gereken tek konu, faturaların ödenmesi için banka hesaplarında yeterli paranın olduğundan emin olmak olacaktır.

Hiper zekâ çağı başlıyor

Dijital alter egolarımız, nihayet tamamen kendi kendine düzenleme yeteneğine sahip global tek bir altyapı içinde şekillenecek ve gezegendeki yaşamı yönetmeye dahil olacaktır. Sistem biraz da olsa bugünün TOR'u gibi çalışacak ve en aktif ve etkin kullanıcılar moderatör haklarına sahip olacaktır. Sistem, kaynakların silahlı çatışmaları ve diğer eylemleri önleyecek şekilde insanlar arasında dağıtılmasını sağlayacak şekilde donatılacaktır.

3D baskı çok hızlı ve ucuz olacak

Yalnızca tarih kitaplarına terk edilecek can sıkıcı işlerden bahsetmiyoruz - bazı şeylerin üretimine artık ihtiyaç duyulmayacak. Bunun yerine 3D yazıcılar, gelecekteki evlerimiz için ihtiyaç duyacağımız mutfak eşyaları ve giysiler gibi ev eşyalarından tuğlalara kadar her şeyi tasarlamamıza ve oluşturmamıza imkân verecektir.

Bilgisayarlar tarihe karışıyor, onları artık sadece müzelerde görebileceğiz

Bilgisayarlar BT alanında yaşanan hızlı gelişimin başlamasına neden olsa da 2045 itibari ile onları muhtemelen yalnızca müzelerde göreceğiz. Daha kesin olmak gerekirse artık verilerle çalışmak için, ki bilgisayarların temelde yaptığı budur, tek bir araca ihtiyacımız olmayacak. Gelecekte çok daha çeşitli akıllı cihazlarımız olacak ve bu farklı araçlar günümüzün bilgisayarlarının işlevlerini yerine getirecek. Örneğin finansal analizler, bir muhasebeci veya kişisel bilgisayar tarafından değil, elektronik belgeler kullanılarak ilgili kuruluş tarafından kontrol edilen bir sunucu tarafından yapılacaktır.

Teknofobi (teknoloji korkusu) hortlayabilir, teknolojik gelişime muhalefet oluşabilir

Ancak tabii ki herkes, bu yeni ve cesur robot dünyasıyla ilgili aynı heyecanı taşımayacak. Akıllı evlerin, otomatize edilmiş yaşam tarzlarının ve robotların gelişimine karşı çıkacak gruplar olacak. BT alanındaki gelişmelere muhalefet olanlar, belirli iş kolları için akıllı sistemleri, cihazları ve robotları kullanmaktan çekinecek ve herhangi bir dijital kimliğe sahip olmayacak.

Yazılım testi terimlerine Türkçe sözlük

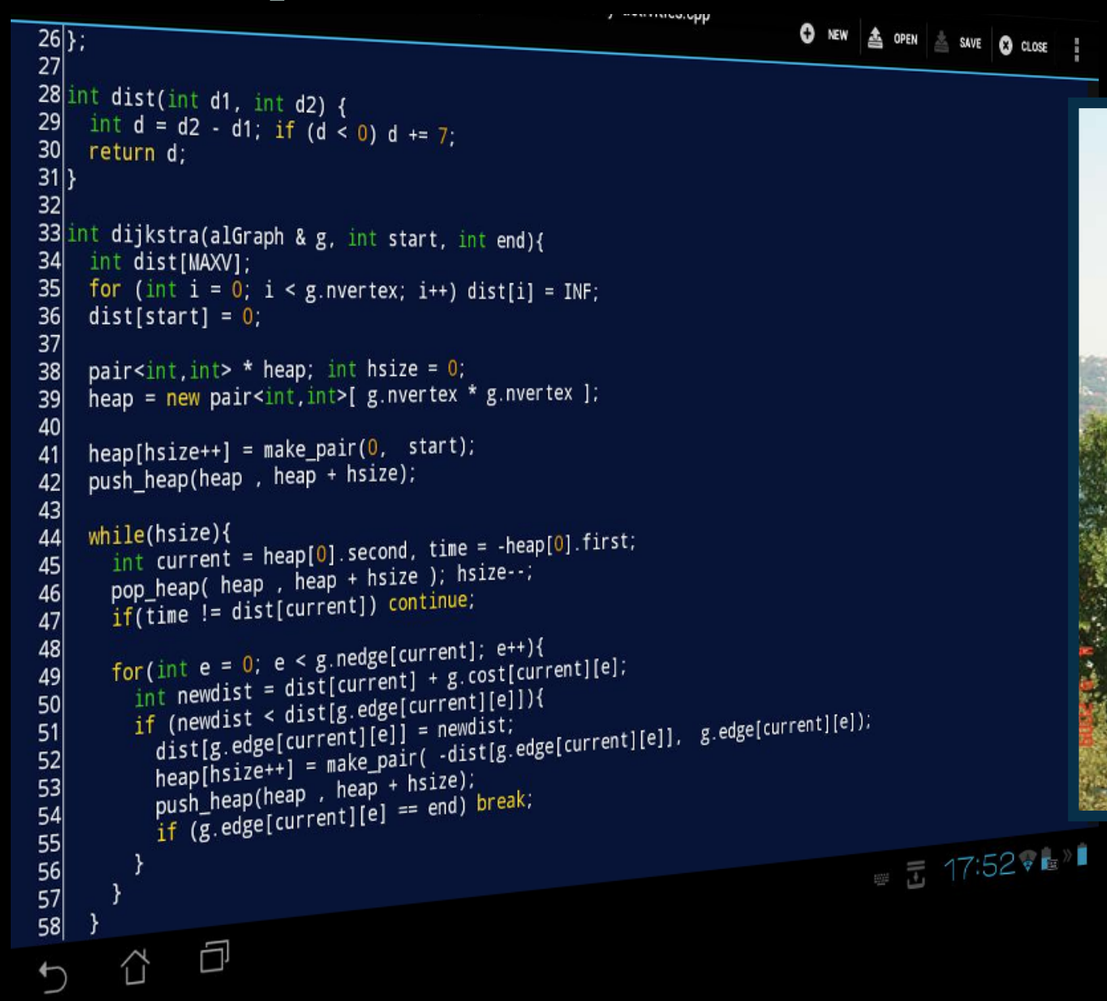

Yazılım ve Test Kalite Derneği, bilişim projelerinde ele alınan test terimlerinde kavram karmaşası yaşanmaması ve ortak bir dilin oluşturulması için "ISTQB terimler sözlüğünü" Türkçe yayınladı.

Türkiye'de yazılım testi ve test süreçleri hakkında farkındalığın gelişmesi ve sektörün büyümesi amacıyla kurulan Yazılım ve Test Kalite Derneği önemli bir adım atarak "ISTQB terimler sözlüğünü" Türkçe yayınladı. Türkçeleştirme çalışması bilişim projelerinde ele alınan test terimlerinde kavram karmaşası yaşanmaması ve ortak bir dilin oluşturulması için bir zemin hazırlanması amacını taşıyor. Buna ek olarak, ISTQB Temel Seviye Ders Programı da Türkçe'ye çevrildi. İki doküman da Yazılım ve Test Kalite Derneği'nin web sitesinden ücretsiz indirilebiliyor.

Bilişim sektörünün gelişimi için, yazılım test ve kalite alanında dünyanın en saygın gönüllü organizasyonu olan International Software Testing Qualifications Board'a (ISTQB) bağlı olarak çalışan Yazılım Test ve Kalite Derneği, Türkiye'deki bilişim sektörüne önemli katkılarda bulunmayı sürdürüyor. Dernek, bilişim sektöründeki birçok alanda olduğu gibi, yazılım testi alanında da terimlerin ortaklaşılmış Türkçe karşılıklarının bulunmadığını tespit ederek, uzun ve titiz bir çalışmanın sonucunda ISTQB Yazılım Testi Terimler Sözlüğü'nü Türkçeleştirdi. Farklı sektörlerden Yazılım Testi alanında uzmanlaşmış profesyonellerin titiz çevirisi ile ortaya çıkan sözlük, "ISTQB Standard Glossary of terms used in Software Testing" terim sözlüğünü esas alıyor.

Yazılım test mühendisliğinin birçok farklı disiplin ile iç içe olması gerektiğini ve bu etkileşimin sağlıklı yapılabilmesinin tarafların birbirini kolayca anlayabilmesi ile mümkün olduğunu söyleyen Yazılım Test ve Kalite Derneği Başkanı Koray Yitmen, "Türkçeleştirme esnasında yazılım testinin iç içe olduğu iş analistliği, kullanılabilirlik, kullanıcı deneyimi tasarımı, yazılım geliştirme ve proje yönetimi gibi disiplinlerde kullanılan terimler de göz önünde bulundurduldu," diye konuştu.

Test uzmanlığı eğitim dokümanı da artık Türkçe

"Sektörde yazılım test mühendisi, test uzmanı ve test yöneticisi gibi binlerce profesyonel görev yapıyor, ancak test ve kalite üzerine yeterince Türkçe kaynak maalesef bulunmuyor" diye konuşan Yitmen, kendi bünyelerinde bir çalışma başlatarak ISTQB'nin Temel Seviye Test Uzmanlığı Ders Programının ana kaynağının Türkçe'ye çevirdiklerini söyledi. 29 sektör uzmanının özenli çalışması sonucunda ortaya çıkan doküman, ISTQB Sertifikasyonlarını almak için gerekli Temel Seviye Sınavı'nın da ana dokümanı olarak kullanılıyor.

ISTQB temel seviye sertifikasyonunu almak isteyenlerin ISTQB Temel Seviye Sınavı'na girmesi gerekiyor. 40 sorudan oluşan 1 saatlik sınavda yüzde 65'lik başarı oranını yakalayan katılımcılar ISTQB Test Uzmanı Sertifikası alabiliyor. Katılımcılar, ders programında da ayrıntılı bilgileri bulunan "yazılım yaşam döngüsü boyunca test", "statik teknikler", "test tasarım teknikleri", "test yönetimi" ve "test için araç desteği" gibi temel test bilgileri açısından sınava tabi tutuluyor.

Dilin dinamik, canlı ve bu yüzden de devamlı değişime açık olduğunu vurgulayan Yitmen, terimlerin halen İngilizce'de dahi standartlaşmadığını göz önünde bulundurarak, her zaman güncel olabilmek için sektör profesyonelleri ve uzmanlarına yeni gelişmeleri ve önerileri kendileriyle paylaşmaları için çağrıda bulunuyor.

Gençlere, “Geleceğini tasarla” olanağı

BM Kalkınma Programı, Kalkınma Bakanlığı, Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği ile Microsoft Türkiye, işbirliğiyle oluşturulan portalda gençlere eğitim, networking ve koçluk hizmetleri sunuluyor.

Toplumun farklı kesimlerinin bilgiye erişimlerini kolaylaştırmak ve Türkiye'nin e-dönüşümüne destek vermek için “Geleceğini Tasarla Projesi” başlatıldı. T.C. Kalkınma Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme-UNDP), Microsoft Türkiye ile Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği, Türkiye'nin 81 ilinde ortak gerçekleştirdiği sosyal sorumluluk çalışmalarına, ortaklıklarının 10. yılında bir yenisini daha ekliyor. Bugüne kadar 200 bin kişinin yüz yüze eğitim almasına öncülük eden dört ana ortak, gençlere “Geleceğini Tasarla” diyor.

26 Ocak 2015'te Ankara CerModern'de projenin tanıtımı amacıyla düzenlenen toplantıya; UNDP Türkiye Mukim Temsilcisi Kamal Malhotra, Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Araştırmaları Merkezi Başkanı Emin Sadık Aydın, Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği Başkanı Sezai Hazır, Microsoft Türkiye Genel Müdür Yardımcısı Erhan Yalçın ve çok sayıda davetli katıldı.

Erhan Yalçın ve çok sayıda davetli katıldı. Toplantının açılışında konuşan UNDP Türkiye Temsilcisi Malhotra, söz konusu projede 2005'ten beri 170 binden fazla kişinin yüz yüze eğitim ve kapasite geliştirme programlarından yararlandığını söyledi. Yeni işbirliğiyle “geleceginitasarla.net” portalının lansmanını yapıldığını anımsatan Malhotra, “Yaratıcı bir araç olan bu portalda gençlere eğitim, networking ve koçluk hizmetleri sunuluyor” dedi. Portalın Türkiye'deki gençlerin kişisel kapasite ve kariyer gelişimini destekleyeceğini belirten Malhotra, UNDP olarak Türkiye'deki gençlerin güçlendirilmesi için geliştirilen bu inovatif yaklaşımın bir parçası olmaktan gurur duyduklarını kaydetti.

Kalkınma Bakanlığı'ndan Aydın da bu tür projelerde kendisini en çok gönüllülük esasının etkilediğini dile getirerek, gönüllülük olmadan başarının olmayacağını belirtti. Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği Başkanı Hazır ise son iki yıldır girişimcilik üzerinde çalıştıklarını, istihdamın bu şekilde artacağını ifade etti.

Gençler portaldan ücretsiz yararlanacak

Geleceğini Tasarla Projesi ile gençlere yönelik hazırlanan on-line eğitim portalında, on-line kişisel gelişim, yabancı dil, bilişim ve kapasite geliştirme eğitimleri, istihdam, girişimcilik ve kariyer konularında makaleler, başarı girişimcilerin tavsiyelerini içeren videolar yer alıyor.

Gençlerin ücretsiz yararlanabileceği eğitim portalında, kariyer konusunda on-line bilgilendirici seminer ve eğitimler de düzenlenecek. Portalda, gençlerin aynı zamanda alanında uzman kişilere sorular sorarak interaktif bir deneyim yaşamaları sağlanıyor.

Dört ana ortağın yanı sıra Visa Türkiye, Teknosa, yenibiris.com, Khan Academy Türkiye, Infinity Teknoloji ve Engelsiz Kariyer de destekçi kurumlar olarak içeriğin geliştirilmesi, kaynakların paylaşılması ve projenin geliştirilmesi gibi konularda destek veriyor.

“İnternete sansür” girişimi, 3. kez “Torba yasa”da

Anayasa Mahkemesi’nin iptal ettiği “yargı kararı olmadan internete sansür yetkisi”, yine bir “Torba yasa” içinde TBMM’ye getirildi. Yeni teklife göre, içeriklerin süratle yayından çıkarılması “gerekli” olduğu durumlarda, Başbakanlık veya ilgili bakanlıkların talebi üzerine kararlar hâkim kararı olmaksızın uygulanabilecek.

Aslıhan Bozkurt

Hükümet, internete sansür yetkisini alacağı düzenlemeyi bir kez daha Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) gündemine getirdi. Bir yıl içinde üçüncü kez özellikle yine "Torba yasa" içerisine "internet erişimini engelleme yetkisi" konuldu.

Şubat 2014'te TBMM'den geçen torba yasa ile, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na (TİB) yargı kararı olmadan internet erişimini engelleme yetkisi ve internet trafiğine hiçbir sınırlama olmadan ulaşma yetkisi tanınmıştı. Ancak bu yetki, yurt içi ve dışındaki tepkilerin ardından dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün itirazı üzerine yeni bir yasal düzenlemeyle "mahkeme kararı" koşuluna bağlandı. Ancak Recep Tayyip Erdoğan'ın cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından iktidar, mahkeme kararı koşulunu kaldırarak internete müdahale ve sansür yetkisini herhangi bir yargı kararı olmaksızın TİB'e verilmesine yönelik ikinci bir düzenlemeyi yasalaştırdı. İnternete sansür ve müdahale yetkisi getiren bu ikinci girişim ise CHP'nin başvurusu üzerine Ekim 2014'te Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından iptal edildi.

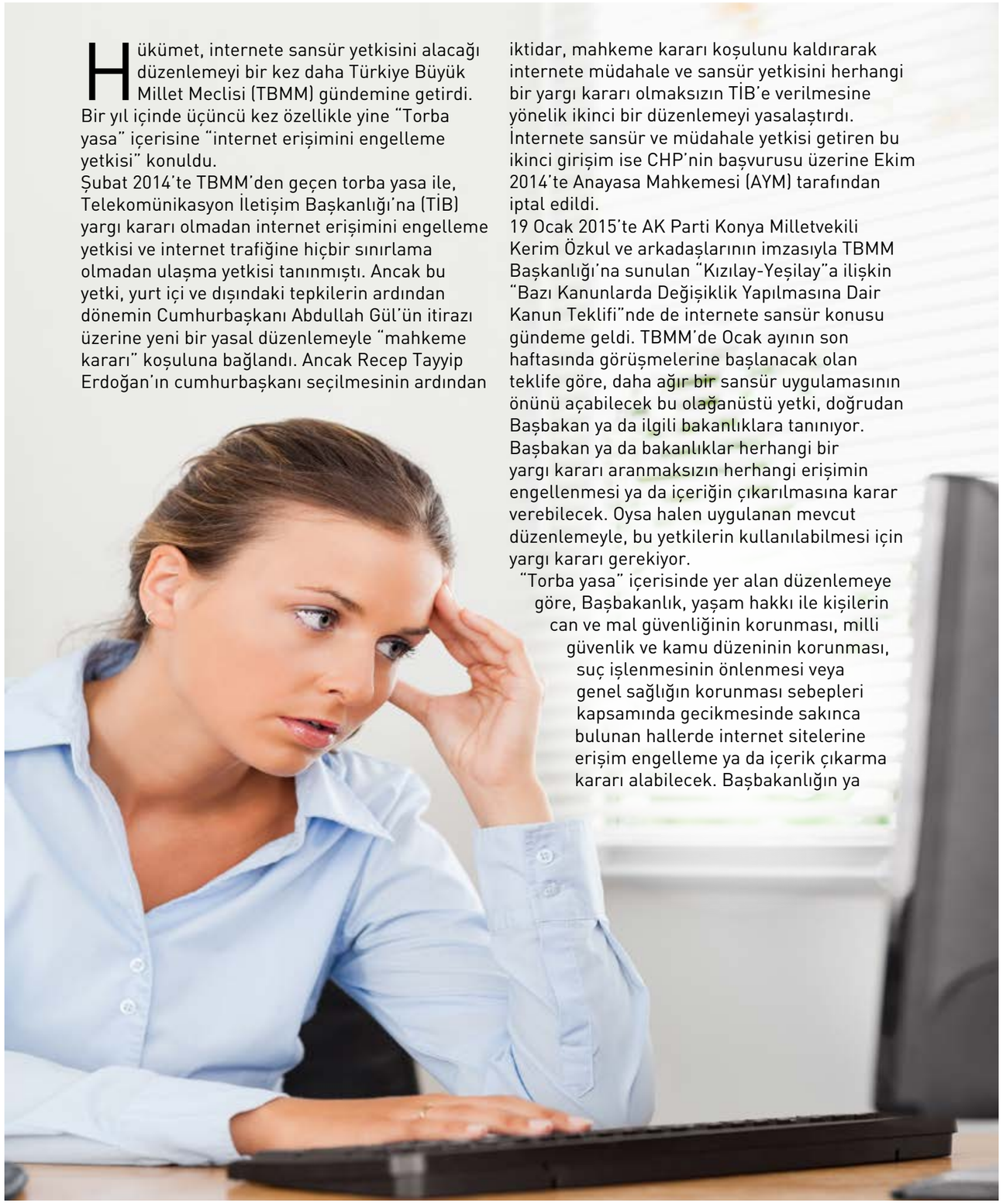

19 Ocak 2015'te AK Parti Konya Milletvekili Kerim Özkul ve arkadaşlarının imzasıyla TBMM Başkanlığı'na sunulan "Kızılay-Yeşilay"a ilişkin "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nde de internete sansür konusu gündeme geldi. TBMM'de Ocak ayının son haftasında görüşmelerine başlanacak olan teklife göre, daha ağır bir sansür uygulamasının önünü açabilecek bu olağanüstü yetki, doğrudan Başbakan ya da ilgili bakanlıklara tanınıyor. Başbakan ya da bakanlıklar herhangi bir yargı kararı aranmaksızın herhangi erişimin engellenmesi ya da içeriğin çıkarılmasına karar verebilecek. Oysa halen uygulanan mevcut düzenlemeyle, bu yetkilerin kullanılabilmesi için yargı kararı gerekiyor.

"Torba yasa" içerisinde yer alan düzenlemeye göre, Başbakanlık, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebepleri kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde internet sitelerine erişim engelleme ya da içerik çıkarma kararı alabilecek. Başbakanlığın ya da ilgili bakanlıkların aldığı sansür kararı, TİB'e iletilecek, başkanlık da bu kararı dört saat içinde yerine getirecek. Tehlike oluşturduğu belirtilen içeriğin teknik olarak engellenememesi veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlemediği durumlarda internet sitesinin tümü kapatılabilecek. Başbakanlık ya da bakanlıkların kararıyla erişimi engellenen ya da içeriği çıkarılan internet sitesiyle ilgili olarak TİB bu kararı uygulandıktan 24 saat içinde mahkemeye sunacak. Mahkeme de bu kararla ilgili 48 saat içinde karar verecek.

Teklifin gerekçesinde düzenlemenin amacı şöyle ifade edildi:

"Düzenleme ile vatandaşların internet ortamında yer alan yasadışı içerikler nedeniyle mağdur olmaması, zarara uğramaması, hak ve özgürlüklerin muhafaza edilmesi hedeflenmiştir. Zira milli güvenliğin ve kamu düzenini, vatandaşların ve özgürlüklerini tehdit eden her tür internet içeriği, suç işlenmesi ihtimalinin çok ciddi bir şekilde ortaya çıkmasına neden olan internet yayınları ülkemiz ve vatandaşlarımız için tehlike oluşturabilme potansiyeli taşımaktadır. Gecikilmesi halinde telafisi imkânsız zararların ortaya çıkabileceği bu tür tehlikelerin berteraf edilebilmesi açısından yapılan düzenleme önem arz etmektedir."

Bakanlığa yeni görev

Bu arada söz konusu teklifle, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın elektronik haberleşme sektörüne ilişkin yetki ve görevleri arasına "Ulusal Kamu Entegre Veri merkezlerine yönelik politika, strateji ve hedefleri belirlemek, eylem planlarını hazırlamake devlet hizmetlerinde kullanılan sistemlerin barındırıldığı veri merkezlerini kamu entegre veri merkezlerinde toplamak amacıyla verilerin transferi de dahil gerekli altyapıları kurma, kurdurma, işletme, işlettirme" de ekleniyor.

Karslı: AYM'nin iptal edeceğini, iktidar da biliyor

TBD Bilişim Dergisi olarak konu ile ilgili olarak uzmanlardan görüş almaya çalıştık. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersan Şen ile Avukat Mahmut Can Şenyurt, internet sitelerine erişimi engelleme yetkisinin Başbakan ya da bakana devredilmesini öngören düzenlemeye ilişkin sorularımızı ortak yanıtladılar. Ayrıca Ankara Barosu Bilişim Kurulu Başkanı Avukat Nihad Karslı da konuya ilişkin görüşlerini bizimle paylaştı. Karslı, bu konudaki görüşünü şöyle özetledi:

"Metninde yazım hatası var. Başbakan ve TİB Başkanlığı'na veriliyor bu yetki ve bakanlara da talep hakkı. Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'ya aykırı bulduğu bir konuyu yeniden yasallaştırmak anayasayı ihlal etmek demektir. Anayasa Mahkemesi'nin bir konuda verdiği bir karar varsa o karar sonrası yeniden Anayasa Mahkemesi'ne aykırılık iddiasında bulunmak için 5 yıl geçmesi gerekiyor. Aykırılık bulduğu konuda da bu geçerli olmalı. Ama yürütme, hukuk usul ve kurullarını tanımadan sanırım seçim sürecinde muhaliflerini susturmak için böyle bir düzenlemeye gitmekte."

"Bu düzenlemenin ne gibi sakıncaları olabilir ve bu düzenleme de iptal edilir mi?" şeklindeki sorumuzu ise Karslı şöyle yanıtladı:

"Düzenleme ile katalog suçlar kaldırılıp engelleme konusu soyut hale getiriliyor. Anayasa Mahkemesi'nin iptal etmesi zorunluluk. Anayasaya aykırı olduğunu daha yeni söyledi. Anayasa Mahkemesi'nin iptal edeceğini, iktidar da biliyor, ama amaç söylediğim gibi seçim sürecinde muhalif sesleri susturmak olsa gerek. Seçimden sonra, bu düzenlemeye ihtiyacı kalmayacak yeni bir bohça yasa ile insan haklarına ve anayasaya temel hukuk kurallarına uygun bir düzenleme yapabilir."

Başbakanlık veya Bakanlığa, içerik çıkarma ve erişim engelleme yetkisi

19 Ocak 2015'te AK Parti Konya Milletvekili Kerim Özkul ve arkadaşlarının imzasıyla TBMM Başkanlığı'na sunulan "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi"nin ilgili maddesi şöyle:

MADDE 8- 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanuna 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 8/A maddesi eklenmiştir.

"Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi

MADDE 8/A- (1) Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Başbakanlık veya milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkanlık tarafından internet ortamında yer alan yayınla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkanlık tarafından derhal erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir. Söz konusu içerikler çıkarılıncaya kadar erişimin engellenmesi tedbirine devam edilir.

(2) Başbakanlık veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkanlık tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

(3) Bu madde kapsamındaki suça konu internet içeriklerini oluşturan ve yayanlar hakkında Başkanlık tarafından, Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bu suçların faillerine ulaşmak için gerekli olan bilgiler içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hâkim kararı üzerine adli mercilere verilir. Bu bilgileri vermeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

(4) Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik ve yer sağlayıcılara elli bin Türk Lirasından beş yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ayrıca, içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının uygulanmaması sonucunda Devlet veya kişiler zarara uğramış ise, zararın niteliği ve derecesine göre Başkanlığın talebi üzerine Kurum tarafından yetkilendirmenin iptaline de karar verilebilir."

TBV: *Teklifin yasalaşması yolunda adım atılmamalı*

TÜRKİYE BİLİŞİM VAKFI

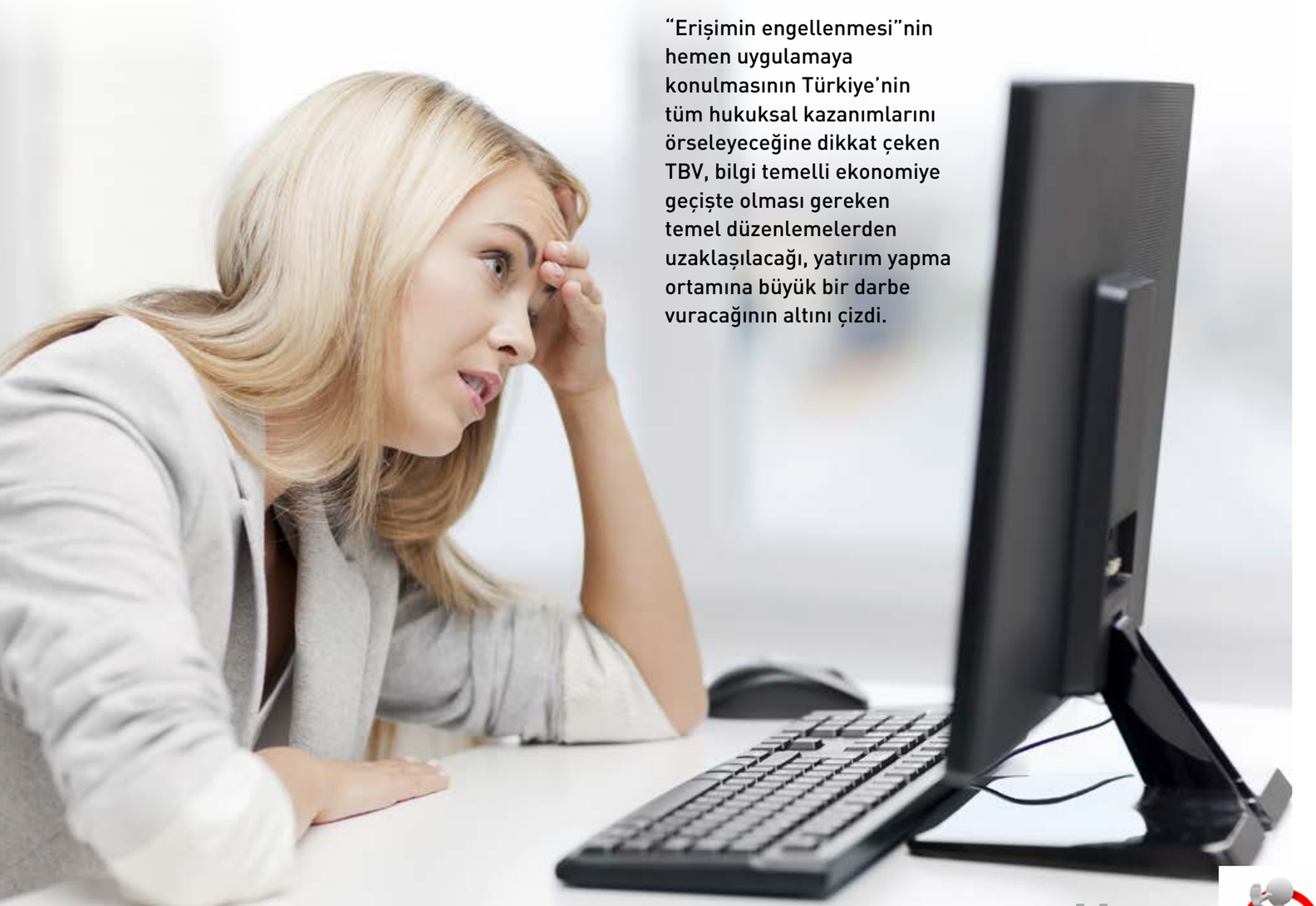

"Erişimin engellenmesi"nin hemen uygulamaya konulmasının Türkiye'nin tüm hukuksal kazanımlarını örseleyeceğine dikkat çeken TBV, bilgi temelli ekonomiye geçişte olması gereken temel düzenlemelerden uzaklaşılacağı, yatırım yapma ortamına büyük bir darbe vuracağının altını çizdi.

Türkiye Bilişim Vakfı (TBV), 19 Ocak 2015'te TBMM Başkanlığı'na iletilen "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifi'nin Birinci Maddesi" ile "5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun"a eklenmesi planlanan 8/A maddesi hakkındaki görüşünü şöyle açıkladı:

"Bu madde ile, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir ve bir kaçına bağlı olarak hâkim veya geciktirilmesinde sakınca olan hallerde Başbakanlık; milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili Bakanlıkların talebi ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından içeriğin yasaklanması, yayından çıkartılması veya erişimin engellenmesi kararı verilmesi öngörülüyor.

Bu Kanun Teklifi, ülkemizin uzun süredir içerik düzenlemeleri konusunda geldiği noktayı çok geriye götürecek. Bu konuda AB ve diğer demokratik ülkeler ile Türkiye'yi "arası kapanmaz bir uçurumla birbirinden ayıracak." Ayrıca ülkemizin, uluslararası toplum tarafından, içerik düzenlemeleri bakımından temel hak ve özgürlük düzleminden ayrılmış, internetin doğasına uygun olmayan bir düzenleme rejimi öngören bir ülke olarak görülmesine neden olacak. Yargı kararıyla bir ceza soruşturması kapsamında "ölçülülük" ilkesi süzgecinden geçirilerek başka kişilerin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermeden "en son çare" olarak başvurulması gereken "erişimin engellenmesi" tedbirinin Taslak'da öngörülen çok geniş kapsamlı ihlaller için hemen uygulamaya konulacak bir araç haline getirilmesi, ülkemizin tüm hukuksal kazanımlarını örseleyecek, bilgi temelli ekonomiye geçişte olması gereken temel düzenleme çerçevesinden Türkiye'yi uzaklaştıracak, ülkemizdeki yatırım yapma ortamına içerik düzenlemleri bakımından büyük bir darbe vuracaktır.

Ülkemizde yatırım yapma ortamının en temel eksiklerinden birisi, ülkemizin bütün olumlu özelliklerine rağmen, "öngörülebilir ve uluslararası hukukla uyumlu temel düzenlemelere sahip olmaması." Söz konusu Kanun Teklifi, bu noktada, ülkemizin bu eksikliğini daha da pekiştiriyor, ülkemizin bilgi temelli ekonomide küresel bir oyuncu olmasının önünde büyük bir engel teşkil ediyor.

Bu çerçevede, Kanun Teklifi'nin yasalaşması yolunda adım atılmamasını, Yüce Meclis'imizin içerik düzenlemeleri bakımından yatırım yapma ortamını destekleyici, AB ile uyumlu ve bilgi temelli ekonomiye geçişteki engelleri kaldırıcı düzenlemeler üzerinde çalışarak ülkemizin önünü açmasını bekliyoruz."

Prof. Dr. Şen: *Hangi sebeple olursa olsun erişimin engellenmesi kararı, hâkim veya mahkeme tarafından verilebilmeli*

“Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi” ibarelerinin soyut ve yoruma açık nitelikte olduğu, kişi hak ve hürriyetlerinin keyfi şekilde sınırlandırılması tehlikesini barındırdığına dikkat çekilirken erişimin engellenmesi kararı verme yetkisinin idareye bırakılmasının doğru olmayacağının altı çizildi.

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersan Şen ile Avukat Mahmut Can Şenyurt, internet sitelerine erişimi engelleme yetkisinin Başbakan ya da bakana devredilmesini öngören düzenlemeye ilişkin sorularımızı ortak yanıtladılar. Şen ve Şenyurt, hâkim veya mahkemelerin görevlerini bağımsız ve tarafsız şekilde icra ettiği düşüncesine dayanarak hangi sebeple olursa olsun erişimin engellenmesi kararının hâkim veya mahkeme tarafından verilebilmesi gerektiğine işaret etti. Soyut ve yoruma açık nitelikteki gerekçelerin, kişi hak ve hürriyetlerinin keyfi şekilde sınırlandırılması tehlikesini barındırdığına değinen Şen ve Şenyurt, “Ya hiç sınırlama konulmamalı ya da olacaksa somutluk taşımalı, bağımsız ve tarafsız yargının denetimine açık tutulmalı” dediler.

Erişimin engellenmesi kararının sınırlarının yeterli açıklıkta belirlenmediği bir düzenlemenin, Anayasa m.2 ile güvence altına alınan “hukuk devleti” ilkesi ile bağdaşmadığını vurgulayan Şen ve Şenyurt, erişimin engellenmesi kararı verme yetkisinin idareye bırakılmasının doğru olmayacağını düşündüklerini belirtip “Önerimiz; erişimin engellenmesinin, mevcut düzenlemede olduğu gibi hâkim ve mahkeme kararına bağlı olmasıdır. Bunun yanında, gecikmesinde çok ciddi bir sakınca bulunan halin varlığında ise, erişimin engellenmesi kararı 4 saat içinde verilebilmeli ve bizce en fazla 12 saat gibi çok kısa bir denetim süresine tabi olmalı ve bu süre içinde hâkim veya mahkeme tarafından karara bağlanmalıdır” değerlendirmesinde bulundular.

-Mahkeme kararı olmadan, milli güvenliği ve kamu düzenini ilgilendiren konularda internet sitelerine 4 saat içinde erişim engelleme yetkisi veren düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından geçen yıl Ekim ayında iptalinin ardından şimdi de engelleme yetkisinin Telekomünikasyon İletişim Başkanı yerine bakan veya başbakan tarafından kullanılması için yasa çıkarılması söz konusu. Bu konudaki görüşünüzü alabilir miyiz?

-Bahsettiğiniz değişiklik, 6552 sayılı Kanun m.127 ile 5651 sayılı İnternet Kanunu, m.8’e 16.fıkra olarak eklenen ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’na (TİB) verilen erişimi engelleme yetkisinin, Anayasa Mahkemesi tarafından 2 Ekim 2014 gün, 2014/149 E. ve 2014/151 K. sayılı kararla iptal edilen hükmüdür. Bu hükme göre, *“Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, erişimin engellenmesi Başkanın talimatı üzerine Başkanlık tarafından yapılır. Erişim sağlayıcıları Başkanlıktan gelen erişimin engellenmesi taleplerini en geç dört saat içinde yerine getirir. Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar”.*

Anayasa Mahkemesi anılan düzenlemeyi, birçok farklı açıdan değerlendirmiş ve isabetli bir iptal kararı vermiştir. Gerçekten de iptal edilen hüküm, Anayasa m.2 ile güvence altına alınan “hukuk devleti” ilkesine ve “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı Anayasa m.13’e aykırı olup, ifade özgürlüğü, haberleşme hürriyeti ve basın hürriyetini ihlal eden nitelikte idi.

Öncelikle belirtmeliyiz ki, *“milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi”* ibareleri soyut ve yoruma açık nitelikte gerekçeler olup, kişi hak ve hürriyetlerinin keyfi şekilde sınırlandırılması tehlikesini barındırmaktadır. Demokratik hukuk toplumunun temel unsurlarından olan çok seslilik ve çoğulculuk ilkelerinin, yoruma açık şekilde yürütme erkine bağlı kurumlar tarafından sınırlandırılabilmesi imkânının tanınması, Türkiye gibi hukuk kültürünün tam olarak gelişmediği

ülkelerde muhalif seslerin susturulması için kullanılma riskini taşımaktadır. Tutuklama ve telefon dinleme tedbirlerinin son 10 yıllık sürede hangi şekilde ve şartlarda uygulandığı, bu uygulamanın kişiler üzerinde oluşturduğu mağduriyet, baskı ve korku göz önünde bulundurulduğunda, çekincemizde haklılığımız anlaşılacaktır. Kişi hak ve hürriyetlerine yönelik istisnai sınırlamalar öngörülebilir, fakat bunlar somut ve ölçülü olmalı, doğru uygulanmalı ve etkin hukukilik denetimine açık tutulmalıdır.

İfade özgürlüğü ile basın ve haberleşme hürriyeti gibi son derece önemli kavramların, Anayasa m.2 ile güvence altına alınan "hukuk devleti" ilkesinin aradığı açıklık ve öngörülebilirlik unsurlarını taşımayan*"milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi"* gibi sübjektif ve belirsiz gerekçelerle yürütme organı veya idare tarafından sınırlandırılabilmesi, kanaatimizce "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması" başlıklı Anayasa m.13'le bağdaşmadığı gibi, bugüne kadar ülkemizde gerçekleşen kötü uygulama bu soyut sınırlamalara geçit verilmemesi gerektiği görüşünü desteklemektedir. O halde, ya hiç sınırlama koyulmamalı ya da olacaksa somutluk taşımalı, bağımsız ve tarafsız yargının denetimine açık tutulmalıdır. Bağlı yargı, yani siyaseten hareket eden, kişi hak ve hürriyetlerine, hukukun evrensel ilke ve esaslarına öncelik vermeyen yargı olursa da, şekli yargı denetimi ve kararlarının bir anlam taşımayacağını ifade etmek isteriz.

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen düzenlemenin, sadece erişimin engellenmesi kararının ne şekilde verileceğine dair bilgi içerdiği, sınırlandırmanın ne kadar süreceği, hangi hallerde kaldırılacağı ve bu karara karşı kimlerin hangi mercie ve kaç günlük süre içerisinde itiraz edebileceğine dair bir bilginin yer almadığı görülmektedir. Anayasa m.20, 22 ve 28 ile güvence altına alınan kişi hak ve hürriyetlerini sınırlandıran erişimin engellenmesi kararına kimlerin itiraz edebileceğine dair bir düzenlemeye gidilmemesi çok ciddi bir eksiklik olup, "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı Anayasa m.40'a aykırıdır.

Hükümde; milli güvenlik ve kamu düzeninin

korunması, suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden bir veya birkaçına bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Başkanın talimatı üzerine Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının, 24 saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulacağı, hâkimin de kararını kırk sekiz saat içinde vereceği öngörülmekte idi. Bu sebeple, Başkanlık tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının, sulh ceza hakiminin hukuki denetimi neticesinde en fazla 72 saat süre ile uygulanabilir olduğu, yani düzenlemenin hukuki denetime açık olduğu belirtilmektedir. Ancak bu ihtimal, sadece sulh ceza hâkiminin erişimin engellenmesi kararını reddetmesi halinde gündeme gelmektedir. Bir başka ifade ile sulh ceza hâkiminin erişimin engellenmesi kararını hukuka uygun bulması halinde bu karara kimler tarafından ve ne şekilde itiraz edilebileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, yürütme organının veya ona bağlı idarenin kişi hak ve hürriyetlerini sınırlandıran nitelikte tasarrufu, bu tasarrufun süjesi olan içerik sahibi kişiler tarafından dahi itiraza konu edilememektedir. Erişimin engellenmesi kararının sınırlarının yeterli açıklıkta belirlenmediği bir düzenlemenin, Anayasa m.2 ile güvence altına alınan "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaşmadığı açıktır.

Ayrıca bu hükmü iptal eden Anayasa Mahkemesi, Anayasa m.13'de öngörülen "ölçülülük" ilkesine de atıfta bulunmuştur. Yüksek Mahkemeye göre erişimin engellenmesi kararı, kural olarak 5651 sayılı Kanun m.8'de sınırlı şekilde sayılan suç tipleri için soruşturma aşamasında hâkim ve kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından verilebilmektedir. Gecikme sakınca bulunan hallerde ise cumhuriyet savcısının da erişimin engellenmesi kararı vermesi mümkün olmakla birlikte, bu kararın 24 saat içinde hâkim onayı sunulması gerektiği ve hâkimin de 24 saat içinde karar vermesi gerektiği düzenlenmiştir.

İptal edilen hükümde ise, Türk Ceza Kanunu ya da diğer kanunlarda suç olarak tanımlanmayan ve yoruma açık *"milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi"* gibi kavramlar hakkında TCK'da suç olarak tanımlanan ve 5651 sayılı Kanun m.8/1'de yer alan suçlara nazaran daha kolay erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi mümkün kılınmıştır. Bu durum, Anayasa m.13 uyarınca "ölçülülük" ilkesine aykırıdır.

Yüksek Mahkeme de iptal kararında bu hususu isabetli şekilde vurgulamıştır. Karara göre, *"Ayrıca, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, 5651 sayılı Kanunun 8. maddesinin ikinci cümlesi, en geç yirmi dört saat içinde, hâkimin onay vermediği sürece kaldırılacak olan bir erişimin engellenmesi tedbiri için Cumhuriyet savcısını yetkili görürken, dava konusu Kural, TİB Başkanı'nın talimatı üzerine verilen erişimin engellenmesi kararının doğrudan Başkanlık, yani, idare tarafından yerine getirileceğini öngörmektedir. Dolayısıyla; 5651 sayılı Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) alt bentlerinde yer alan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda daha ağır yaptırımlara bağlanmış katalog suçlardan herhangi birinin internet ortamında işlendiği konusunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak öngörülmüş erişimin engellenmesine ilişkin tedbir süreci, 6552 sayılı Kanunun 127. maddesi ile değişik 5651 sayılı Kanunun 8. maddesine eklenen 16. fıkrasının birinci tümcesinde öngörülen, 'Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan haller' de erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi sürecine nazaran, daha sıkı bir yargı denetimine tabi kılınmıştır. Aynı zamanda, hukuk düzeni tarafından daha ciddi yaptırımlarla korunan bir menfaatin olduğu hallerde (katalog suçlarda), 5651 sayılı Kanunun 8. maddesi, tedbir uygulama konusunda daha özgürlükçü bir usul (daha sıkı bir yargı denetimi) öngörürken, bu suçlardan daha hafif bir yaptırıma tabi tutulmuş bulunan ve muhtevasında daha soyut ve daha muğlak kavramları barındıran milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde öngörülen dava konusu düzenlemenin, erişimin engellenmesi suretiyle ifade hürriyetini, haberleşme hürriyetini ve basın hürriyetini kısıtlamaya yönelik olarak daha hızlandırılmış bir süreç getirmesi, 'ölçülülük ilkesi' ve korunmak istenen menfaatler ile bağdaşmamaktadır. Bu*

itibarla, 6552 sayılı Kanunun 127. maddesi ile değişik 5651 sayılı Kanunun 8. maddesinde öngörülen düzenlemeler, Anayasa'nın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesini teminat altına alan 13. maddesi hükmüne açıkça aykırıdır".

Tüm bu sebeplerle; 5651 sayılı Kanun m.8'e 16. fıkra olarak eklenen hükmün, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi isabetlidir.

-İptalin TİB'in kamu güvenliğiyle yetkili olmaması nedeniyle yapıldığı bildirilip TİB Başkanı yerine Başbakan veya ilgili bakanın getirilmesinin doğru olacağı belirtiliyor. Buna göre engelleme yetkisini artık milli güvenlikle ilgili bir konuysa Milli Savunma Bakanı, kamu düzeniyle ilgiliyse İçişleri Bakanı veya Başbakan kullanacak. Bu düzenlemenin ne gibi sakıncaları olabilir? Yeniden getirilecek bu düzenleme de iptal edilir mi?

-Bilindiği üzere bilgiye erişim hakkı, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin müstakar içtihatları ile ifade özgürlüğü kapsamında korunmaktadır. Kanaatimizce erişimin engellenmesi kararı, şartları açık ve net bir şekilde belirlenmek suretiyle ve gerektiğinde istisnai kullanılmak kaydıyla sadece hâkim veya mahkeme tarafından verilebilmeli ve karara karşı ilgilere itiraz hakkı tanınmalı, yani karar hukuki denetime tabi olmalıdır. Elbette hiçbir özgürlük sınırsız değildir ve başkalarının kişi hak ve hürriyetlerinin korunması amacıyla belirli şartlar altında kişi hak ve hürriyetleri sınırlamaya konu edilebilir. Burada maksat, sırf kamu otoritesini güçlendirmek, kanun veya polis devleti anlayışına hizmet etmek olmayıp, hukuk düzenini ve dolayısıyla kim olduğu bilinmeyen herkesin hak ve hürriyetlerini korumaktadır. Sınırlama kuralı ve uygulanmasında, hukukun evrensel ilke ve esaslarının gözetilmesi gerektiğinde şüphe yoktur. Sınırlama keyfi olamayacağı gibi, Anayasaya uygun çıkarılan sınırlama kuralı da keyfi, kişiye, duruma özel ve denetimden uzak uygulanamaz.

Ülkemizde tutuklama, suç örgütü, telefon dinleme, teknik araçlarla izleme ve gizli tanık müesseselerinin aşırıya kaçan orantısız ve gerekçesiz kullanımı neticesinde, kanunun tanıdığı yetkinin kötüye kullanıldığı tecrübe edilmiş bir gerçektir. Ceza Hukuku ve Ceza Yargılaması Hukuku'nun kişi hak ve hürriyetlerini sınırlandıran müesseselerinin geçmişte, deyim yerinde ise "istenmeyen" bireylere karşı orantısız şekilde tatbik edildiğini, bu kapsamda her fiilin, birlikteliğin ve özellikle ifade hürriyetinin kullanımının bu müesseseler içinde yorumlandığı ve kişi hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiği günler uzak değildir.

Uygulamanın orantısızlığı ve yanlışlığı göz önünde bulundurulduğunda, erişimin engellenmesi kararı verme yetkisinin idareye bırakılmasının doğru olmayacağını düşünmekteyiz. Birden çok hak ve hürriyeti kısıtlayan erişimin engellenmesi kararının hâkim ve mahkemeler tarafından verilmesi, en azından "şeklen" kişi hak ve hürriyetlerinin korunması açısından önem taşımaktadır. Bu görüşümüz eleştirilebilir. Ancak Türkiye bakımından doğru olan budur. Çünkü Türkiye'de tereddütsüz uygulama hataları çok olmakta, denetim yapılmamakta, hukuka aykırı davranan kamu görevlileri de koruma görmektedir. Bu görüşümüzün sadece şekille sınırlı kalmaması ve hürriyetlerin esasını da kapsayacak nitelikte etkin bir koruma öngörebilmesi için hâkim ve mahkemelerin tam olarak bağımsız ve tarafsız şekilde hareket etmesi gerektiği nettir. Aksi halde, hangi düzenleme getirilirse getirilsin kişi hak ve hürriyetlerinin etkin şekilde korunması mümkün olmayacak ve her görüş, *"milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi"* gerekçesiyle engellenecek ve çoğulculuk ilkesinden uzaklaşılacak, böylece hukuk devleti zarar görecektir.

Kanaatimizce, erişimin engellenmesi kararının Başbakan veya ilgili bakanın yetkisini verilmesi, kişi hak ve hürriyetleri aleyhine keyfi uygulamaların gündeme gelebilmesi riskini taşımaktadır. Bu sebeple önerimiz; erişimin engellenmesinin, mevcut düzenlemede olduğu gibi hâkim ve mahkeme kararına bağlı olmasıdır. Bunun yanında, gecikmesinde çok ciddi bir sakınca bulunan halin varlığında ise, erişimin engellenmesi kararı 4 saat içinde verilebilmeli ve bizce en fazla 12 saat gibi çok kısa bir denetim süresine tabi olmalı ve bu süre içinde hâkim veya mahkeme tarafından karara bağlanmalıdır.

Bir başka ifadeyle, şartları Kanunda açık ve net bir şekilde gösterilmek ve verildiği andan itibaren en fazla 12 saat içinde hukukilik denetimine tabi tutulmak kaydıyla erişimin engellenmesi kararı verilmesinin mümkün olduğu ileri sürülebilir. Hâkim veya mahkemenin erişimin engellenmesi kararını kabul etmemesi halinde, idareye itiraz yolunun tanınmamalı, ancak erişimin engellenmesi kararının hâkim veya mahkeme tarafından onaylanması durumunda, içerik sahibi de dahil olmak üzere ilgililere itiraz etme hakkı tanınmalıdır. Kişi hak ve hürriyetleri lehine yorum içeren bu öneri, iptal edilen düzenlemeye göre daha fazla güvence içermektedir. Bizim görüşümüz bu yöndedir. Kırılgan yapıya sahip kişi hak ve hürriyetlerine, hangi amaçla olursa olsun aşırı müdahale yetkisinin tanınması, hele de bu yetkinin yürütme organı veya idareye bırakılması, hukuk ve demokrasinin henüz hazmedilmediği, hukukun evrensel ilke ve esaslarının özüne sahip çıkılmadığı, sözde tanınan hak ve hürriyetlere gerekli aktif güvence ortamının sağlanmadığı Türkiye'de, bizce savunulması gereken hukukun üstünlüğü, hukuk bilinci ve hukuk güvenliği hakkı olmalıdır. Çünkü yürütme organı ve idare, bir şekilde kendisine bir koruma kalkanı bulup, gerektiğinde yargıyı halka şikâyet edip kendinse bir çıkış yolu bulabilmektedir. Buna daha fazla izin verilmemelidir.

Sonuç olarak; bizce hangi sebeple olursa olsun erişimin engellenmesi kararı hâkim veya mahkeme tarafından verilebilmelidir. Bu düşüncemizin yegâne dayanağı ise, hâkim veya mahkemelerin görevlerini bağımsız ve tarafsız şekilde icra etmelidir. Bu da sağlanmadığı takdirde, önerimizde dahil olmak üzere hiçbir yöntem kişi hak ve hürriyetlerini güvence altına almayacaktır.

Katalog suçlar yerine, internet artık 500-600 civarı suç ve hatta şüphe üzerine kapatılabilecek (*)

Füsun Sarp Nebil
fusun@nebil.com

1 yıldır AKP hükümeti tarafından İnternet Kanununa ilave edilmek istenen maddeler, ısıtılıp yeniden önümüze sürüldü. Anayasa Mahkemesi iptal ettiği ve Türkiye'de içerik düzenlemelerini temel hak ve özgürlüklerden ayıran maddeler arasında, 4 saat içinde içerik engelleme, hukuk yerine TİB Başkanı ve hatta Başbakan tarafından kapatma yapılması, TCK'daki 200 ve diğer kanunlardaki 500 kadar suç tanımının her birine atıf yapılabilecek bir engelleme yöntemi getiriliyor.

Hani Türkçemizde bir atasözü vardır; "gelen, gideni aratır" derler ya, aynen öyle bir şey söz konusu; İlk çıkartıldığı yıllarda içinde yer alan 9 katalog suçla, 5651 sayılı kanununu ne kadar eleştirmiştik. Şimdi nerdeyse bu kanunun o ilk halini mumla arayacak hale geldik. 1 yıldan beri iktidarın "ısrar ettiği" bazı maddeler tekrar-tekrar ısıtılıp, ısıtılıp önümüze getiriliyor. Bu düzenlemelerin nelere yol açacağı ise anlaşılan pek düşünülmüyor.

2 gün evvel TBMM'ye yeni bir kanun teklifi geldiğini aktarmıştık. 5651 sayılı kanuna ilaveler getiren bu yeni torba kanun teklifinde ilk gözümüze çarpan "4 saat" konusundaki ısrardı. Ama torba kanun teklifinde interneti sarsacak çok daha önemli maddeler var. Örneğin, 5651 sayılı kanunda yer alan katalog suçlar kavramı artık tarih olacak gibi gözüküyor. Çünkü TCK'nın bütün suçları ve diğer kanunlarda yer alan suçlar için de kapatma istenebilecek. Bunların sayısı da artık 500-600 kadar suç iddiası. Hatta "kamu düzeni" gibi konularda şüphe üzerine kapatma da mevcut.

TİB Başkanı hatta Başbakan İnterneti kapatacak

Ayrıca bu kanun [1], Anayasa Mahkemesi tarafından ekim ayında iptal edilen [3] "Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı -TİB Başkanı tarafından içeriğin engellenmesi" kararını da geri getiriyor. O da yetmiyor, Başbakan'a da aynı yetki veriliyor. Yani hukuk bu kanunla devre dışı bırakılıyor. Çünkü Anayasa Mahkemesi'nin başkanının emekliliği sonrasında, yeniden bir iptal ile karşılaşılmayacağı düşünülüyor.

19.01.2015 Tarihinde Meclis Başkanlığına arz edilen Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifinin 8'inci Maddesi ile 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanuna eklenmesi planlanan 8/A Maddesi ile;

Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir ve bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca olan hallerde Başbakanlık,

Milli güvenlik ve kamu düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili Bakanlıkların talebi ile TİB tarafından içeriğin yayından çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilmesi isteniyor.

Yorumumuz: Bu maddeye baktığımızda, artık internet erişim engelleme kararlarının hukuki değil idari olacağı ve hatta giderek siyasi olacağı görülüyor. Yani bu kararı, olması gerektiği gibi -demokrasinin 3 erkinden birisi olan- YARGI (bir mahkeme) değil, 2ci erk yani YÜRÜTME veriyor.

Taslak ile yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması gibi konularda hiç bir kısıtlama olmaksızın erişimin engellenme yetkisi idari kurumlara ve yargı makamlarına verilmektedir. Yani bir suç işlenmesi bile gerekmiyor, ŞÜPHE yeterli oluyor.

4 saat yeniden gündemde - Sitelere savunma ya da içerik çıkarma hakkı yok

Kanun teklifinde, yukarıda belirtilen kararın TİB tarafından derhal erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik sağlayıcılara bildirilmesi; içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğinin derhal ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren 4 saat içerisinde yerine getirilmesi; söz konusu içerikler çıkarılıncaya kadar erişimin engellenmesi tedbirine devam edileceği maddesi var.

TİB veya Başkanlık tarafından verilen içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının TİB tarafından yirmi dört saat içerisinde Sulh Ceza Hâkimin onayına sunulması, hâkimin kararını kırk sekiz saat içerisinde açıklanması aksi halde kararın kendiliğinden kalması öngörülüyor.

Yorumumuz: Bu süreçlerin çalışmasına dair ise belirsizlik söz konusu. Ama daha önemlisi, öncelikle içeriğin asıl sahibine bilgi bile verilmiyor. İçerikçinin savunma hakkı ya da "uyar-kaldır" çerçevesinde işlem yapabilme şansı yok. Bunun yerine doğrudan erişim hizmeti aldığı noktadan engelleme yapılıyor. Bu 24 saat ve 48 saat süreçlerinin nasıl işleyeceğine dair de belirsizlik var.

İçerik ve yer sağlayıcılara ağır cezalar

Madde kapsamında suça konu olan içerikleri oluşturanlar ve yayanlar hakkında TİB tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulacağı; suçların faillerine ulaşmak için gerekli olan bilgilerin içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hâkim kararı üzerine adli mercilere verilmesi; bu bilgileri vermeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları hakkında fiiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde üç bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılması isteniyor.

Eklenmesi öngörülen madde ile içeriğin çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik ve yer sağlayıcılara

50.000 TL'sından 500.000 TL'sına kadar idari para cezası verilmesi öneriliyor.

Ayrıca içeriğin çıkartılmaması ve/veya erişimin engellenmemesi kararının uygulanmaması sonucunda devlet veya kişiler zarara uğramışsa, zararın niteliği ve derecesine göre TİB'in talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yetkilendirmenin iptaline karar verebilecek.

Yorumumuz: Hem içerik, hem de erişim sağlayıcılara çok ağır cezalar öngörülmesi, lisansların iptaline kadar giden şemaya bakarsak, Türkiye'de içeriğin yaratılmasında ve yayınlanmasında artık özgürlüğün kalmaması anlamına geliyor. İçerikçi kendisine öz-sansür getirecek. O getirmez ise, yayınlatacağı erişim sağlayıcı bulamayacak.

İçerik düzenlemeleri temel hak ve özgürlükler düzleminden iyice ayrılıyor

Kendi yorumumuz dışında, konuyu hukukçulara sorduk; Kanun tasarısının, ***"Türkiye'nin uluslararası toplum tarafından içerik düzenlemeleri bakımından temel hak ve özgürlük düzleminden ayrılmış, internetin doğasına uygun olmayan bir düzenleme rejimi öngörmüş bir ülke olarak değerlendirilmesine neden olacağı"*** yorumunu aldık.

Anayasa Mahkemesi'nin (aşağıdaki bölümde detayı mevcut) ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin öngördüğü hukuki yol, ***"erişimin engellenmesi tedbiri yerine hukuka aykırı olduğu kabul edilen ilgili içeriğin yayından çıkartılmasıdır"***. Bu nedenle, ülkemizin iç hukukuna aktardığı, uluslararası hukuk metinleri gereğince bir yargı kararıyla olması gerektiğine işaret eden hukukçular,***"Durum böyle iken hukuka aykırılığın başkaca bir tedbirle engellenmeyeceği, anayasamızın teminat altına olduğu ölçülülük ilkesi süzgecinden geçerek uygulanmasında hukuken bir engel olmayacağı kanaati yargı kararıyla tespit edilmesi gereken ve başkalarının temel hak ve özgürlüklerini zedelemeden en son çare olarak başvurulması gereken erişimin engellenmesi tedbirinin hiç bir kısıtlama olmadan uygulanma yolunun açılması bu konuda ülkemizin tüm hukuksal kazanımlarını örselemektedir"*** diyorlar.

İçerikçiye bilgi verilmiyor - İnternet dinamikleri göz önüne alınmıyor

Taslak ile içeriğin yayından çıkartılması kararının ilgililerine tebliğ edilme gereksinimi duymadan, doğrudan erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmaya geçilmesi, bunun derhal veya dört saat gibi pratikte uygulanma imkânı olmayan bir koşula bağlanması da düzenlemenin internet ortamının dinamikleri göz önünde alınmadan kaleme alındığını gösteriyor.

2009 yılında insanoğlunun tarih boyunca ürettiği bilginin tümünün günümüzde 3 gün içerisinde üretilerek dolaşıma sokulduğu bir ortamda, internet üzerinde dolaşan bilgiyi bu öngörüyle denetim altına almanın teknik imkânsızlığı kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Ayrıca Taslak'ta bahsi geçen içeriklerin bir çoğunun çok küçük bir iş gücüyle çalışan internet siteleri, bireylerin kendisi veya küresel ölçekte yüz milyonlarca kullanıcısı olan yurtdışındaki internet platformlar veya bunun dışında farklı iş modellerine sahip internet üzerinden paylaşım yapabilen teknolojilerle paylaşılabileceği ihtimali düşünüldüğünde derhal ve dört saat kuralının teknik olarak işlevsizliği görülüyor; kaçınılması gereken erişimin engellenmesi tedbirinin içeriğin çıkartılmasından ziyade uygulamada başvurulacak yegâne yöntem olacağı anlaşılıyor.

Hukukçular bu konuda; ***"Erişimin engellenmesini herhangi bir yasal ve yargısal sınırlama olmadan uygulamanın anayasamız ve uluslararası sözleşmelerle teminat altına alınan temel hak ve özgürlüklere vereceği zararı açıklamak gereksizdir. Bu durum maalesef kamuoyunda ve uluslararası toplumda büyük bir tepki ve eleştiriyle karşılanan ülkemizde milyonlarca kullanıcısı olan sitelerin erişimin engellenmesi ile sonuçlanmış; bu durumun hukuka aykırılığı Yüksek Mahkememizin içtihatları ile net bir şekilde hukuksal açıdan bir çerçeveye kavuşturulmuştur"*** diyorlar.

Taslak Türkiye'nin bilgi temelli ekonomide küresel oyuncu olmasını engelleyecek

Taslak tüm bunların yanında, bilgiye erişim için bilgi toplumunun temel unsuru olan; aracı hizmet sağlayıcı konumunda olan erişim ve yer sağlayıcılar için mevcut hukuksal çerçevemizin aksine çok ağır idari ve cezai yükümlülükler getiriyor. Taslağın öngördüğü çerçevede bir altyapı tesis etmenin teknik imkânsızlığından ve bu işleri yapan kurumlar için katlanamayacakları bir yatırım yapma mükellefiyetinden dolayı ülkemiz için çok önemli olan bu kurumların faaliyetleri de durma noktasına gelecektir.

Bunun yanında Taslak ülkemizin taraf olduğu ikili ve çoklu adli yardımlaşma anlaşmaları da dikkate alınmadan kaleme alınmış gözüküyor. Hukukçular bu konuda şöyle konuşuyor; ***"Yurtdışında yerleşik olan internet sitelerinden yürütülen bir adli soruşturma kapsamında ne şekilde bilgi talebinde bulunulacağı, ülkemizin taraf olduğu adli yardımlaşma anlaşmaları çerçevesinde belirleniyor. Hal böyle iken Anayasamızın amir hükmü gereğince iç hukukumuzun bir parçası olan ülkemizin taraf olduğu adli anlaşma hükümlerine aykırı bir yöntem öngören, bu sitelerin Taslak'ta belirtilen çerçevede hiçbir hukuki sorumluluğu olmamalarına rağmen, Türkiye'de yerleşik olan birimlerine ve yöneticilerine karşı idari ve cezai sorumluluk yükletilmesi noktasında yorumlanma tehlikesine sahip bir hüküm getirmek ülkemize bu alanda yapılacak yatırımları engelleyeceği gibi mevcut yatırımların da ülke dışına taşınmasına sebebiyet verebilecektir."***

Yorumumuz: Ülkemiz ekonomik gelişmişliği, genç nüfusu, girişimci ruhu, eğitimli işgücü, teknik olarak bölge ülkelerinden çok daha iyi bir bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısına sahip olmasıyla bilgi temelli ekonomiye geçişte küresel oyuncu olma potansiyeline sahip. Ülkemizin tüm bu artılarının yanında ülkemizde yatırım yapma ortamının en temel eksikliklerinden birisi, ülkemizin bu artılarını destekleyen öngörülebilir ve uluslararası hukukla harmonize olan temel düzenlemelere sahip olmaması olarak biliniyor. Taslak bu noktada ülkemizin bu eksikliğini daha da derinleştiriyor; ülkemizin bilgi temelli ekonomide küresel bir oyuncu olması noktasında önüne çok büyük bir engel koyuyor.

Neye yol açar?

Sonuç olarak, seçimler yaklaşırken, muhtemelen muhalefetin önünü kesmek için internet kanununa çok ağır değişiklikler getirilmek isteniyor. Bu değişiklikler özetle şunlara yol açabilir;

Temel hak ve özgürlükler alanında, hukuki kararlar yerine, idari kararların geçtiği görülüyor.

TİB Başkanı ve Başbakan içeriğe karar veren kişiler oluyor. Kararlar bireylere bağlı hale geliyor.

4 saat uygulanabilir bir durum değil. Bu nedenle önümüzdeki günlerde hoşa gitmeyen şeylerin otomatik engellendiğini göreceğiz.

Bunların geri açılması için süreçler tanımlı değil. 24 saat - 48 saat gibi ifadeler uygulanabilir değil.

500.000 TL'ye kadar varan cezalar ve lisans iptali tehdidi ile BTK'dan lisans almak zorunda olan "Erişim sağlayıcılar", baskı altına alınıyor. Bu erişim sağlayıcıların kendilerinin sansür uygulaması anlamına geliyor.

İçerik yaratanların da kendilerine sansür uygulayacakları kaçınılmaz.

Bu kararlar, yabancı firmaların ülkemize yatırım yapmasını zorlaştırır. Ama şu anda bu konuya aldırılmadığını düşünüyoruz.

Bu taslaktaki anti-demokratik yaklaşım ülkemizin yurtdışından görünümünü daha da karanlıklaştırıyor.

Bu çerçevede Taslak'ın derhal iptal edilmesini, TBMM'nin içerik düzenlemeleri bakımından yatırım yapma ortamı destekleyici, Avrupa Birliği ile uyumlu ve bilgi temelli ekonomiye geçişteki engelleri kaldırıcı düzenlemeler üzerinde çalışarak sektörümüzün önünü açmasını bekliyoruz.

Bilgi notu: Erişimi engelleme ile ilgili Anayasa Mahkemesi kararları özetleri

Konunun hukuki açıdan önemini anlayabilmek için bu haberin altına Anayasa Mahkemesi'nin geçen yıl bu konuyla ilgili olarak yayınladığı iptal kararlarını da hatırlatalım;

1 - Anayasa Mahkemesi 2014/3986 sayılı 2/4/2014 tarihli kararı

Samsun 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 04/03/2014 tarihli, İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 03/02/2014 tarihli ve İstanbul Anadolu 14. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 03/02/2014 tarihli kararlarına istinaden TİB tarafından koruma tedbiri kararı uygulamış ve twitter.com adresine ulaşım engellenmiştir. TİB'in ilgili kararında, Twitter'da kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliğini ihlal gerekçesiyle Türkiye Cumhuriyeti Mahkemeleri tarafından erişimin engellenmesi kararlarının verildiği, bunun üzerine Twitter ile kararlara konu olan içeriklerin kaldırılması için iletişime geçildiği ancak Twitter tarafından söz konusu mahkeme kararlarına duyarsız kalınması sonucu TİB'in mahkeme kararları doğrultusunda Twitter'a erişimin engellenmesi tedbirinin uygulandığı belirtilmiştir.

Bunun üzerine Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından TİB tarafından uygulanan idari işleme karşı yürütmenin durdurulması talepli olarak Ankara 15. İdare Mahkemesi'ne dava açılmış ve mahkemece işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleştiği gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararında TİB'in Ankara 15. İdare Mahkemesi tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararına uymayarak twitter.com adresini derhal erişime açmamasını hukuku aykırı bulmuştur.

Anayasa Mahkemesi kararında Anayasa'nın düşünce ve kanaatleri ve ifadenin tarzları ve biçimlerinin yanında ifadeyi açıklamaya yönelik araçları da koruma altına alındığı gerekçesiyle Anayasa'nın "düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. Maddesi'ne aykırılık taşıdığı gerekçesiyle TİB'in ilgili kararını hukuka aykırı bulmuştur. Anayasa Mahkemesi kararında ayrıca 5651 s. Kanun'da yer alan düzenlemeler dikkate alındığında TİB'in söz konusu içeriğe ilişkin olarak URL bazında değil de tüm bir siteye erişimin tamamen engellenmesini öngören kararının hukuki dayanağının bulunmadığı belirtilmiştir.

2 - Anayasa Mahkemesi 2014/4705 sayılı 29/05/2014 tarihli kararı

TİB, 27/3/2014 tarihinde youtube.com isimli internet sitesine erişimi engellemiştir. Youtube LCC, TİB'in erişimin engellenmesi işlemine karşı Ankara Nöbetçi İdare Mahkemesi Başkanlığı nezdinde yürütmeyi durdurma istemli iptal davası açmıştır ve bu dava sonucu yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında youtube.com sitesine erişimin tümüyle engellenmesine yönelik müdahalenin, yeterince açık ve belirgin bir kanuni dayanağa sahip olmadığı ve bu nedenle, siteden yararlanan tüm kullanıcıların ifade özgürlüğüne ağır müdahale niteliğinde olan söz konusu idari işlemin, Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüklerinin ihlali niteliği taşıdığına karar vermiştir.

3 - Anayasa Mahkemesi E.2014/149 K.2014/151 no.lu kararı

Anayasa Mahkemesi'nin 1 Ocak 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan E.2014/149 K.2014/151 no.lu kararında 5651 sayılı Kanun'un 8. Maddesine eklenen 16. Fıkrası Anayasa'ya aykırı bulunarak söz konusu fıkranın oy çokluğuyla iptaline karar verilmiştir. Aynı karar içerisinde 5651 sayılı Kanun'un 8. Maddesinin 5. Fıkrasında değiştirilen "dört saat" ibaresi ise Anayasa'ya aykırı görülmeyerek, iptal talebi reddedilmiştir.

Karara konu madde hükmünde TİB'e, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesini sağlamak üzere internet sitelerine erişimi engelleme yetkisi verilmektedir. Anayasa Mahkemesi böyle bir amacı sağlamak için TİB'e tek başına yetki verilemeyeceği, ilgili Kanun'da yargı mercilerine verilen erişimi engelleme yetkisinin sınırları bile çizilmişken TİB'in tek başına erişim engellemeye yetkili olmasının açıkça idareye aşırı yetki verilmesi olduğu, bu nedenle Anayasa'ya aykırılık oluştuğu kanaatine varmış ve 8. Maddenin 16. Fıkrasının iptaline karar vermiştir.

5651 sayılı Kanun m. 8/5'te ise erişimi engelleme kararının verilmesi için öngörülen ve daha önce 24 saat olan süre, en geç 4 saate indirilmiş ve bu şekilde karara konu davada iptali istenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararında erişim engeline karar verilmesi için öngörülen sürenin kanun koyucunun takdiriyle belirlenebileceğini belirtmiş ve bu sürenin azaltılmasını hukuka aykırı içeriklerden mağdur olan kişilerin lehine görmüştür. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi bu hükümde hukuka aykırılık görmeyerek söz konusu hükmün iptalini reddetmiştir.

[1] Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifi

(*) 22 Ocak 2015 tarihli http://t24.com.tr sitesinde yayınlanan yazı.

Plajların su kalitesine internetten takip

TÜBİTAK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın geliştirdiği proje kapsamında, İnternet üzerinden Türkiye kıyılarındaki bin 112 plajın su kalitesi, özellikleri, sahil yapısı ve uzunluğu hakkında öğrenilecek.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Marmara Araştırma Merkezi Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın desteğiyle geliştirilen proje kapsamında Türkiye kıyılarındaki bin 112 plajın yüzme suyu kalitesi takibe alınacak. Uygulama ile dileyen herkes, internet üzerinden plajların durumu hakkında bilgi alabilecek.

Proje kapsamında oluşturulan "Kirlilik İzleme Programı" ile yüzme suyu profilleri hazırlandı. İnsan sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek kirlilik kaynaklarının belirleneceği program ile kirliliğin nedenleri ve alınması gereken önlemlere işaret edilecek. Kıyıları kirletenlere Bakanlık tarafından cezai yaptırım uygulanacak.

TÜBİTAK uzmanları, proje kapsamında bir web uygulaması oluşturdu. Dileyen herkes, "**turkiyeplajlari.cevre.gov.tr**" adresi aracılığıyla internet üzerinden plajların durumu, özellikleri, sahil yapısı, sahil uzunluğu, sahilde bulunan sosyal araçlar ve sahil kullanım aktiviteleri hakkında bilgi alabilecek. Söz konusu uygulama ile detaylı bir yüzme suyu profil harita katmanı hazırlanacak ve halkın Türkiye'deki plajlarla ilgili kolayca bilgi alabilmesi sağlanacak.

Proje, Avrupa Birliği Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği'ne uygun olarak kıyı dinamiklerinin ve su kalitesinin tespit edilip sınıflandırılması ve bunun sonucunda iyi yüzme suyu kalitesine ulaşılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesini de amaçlıyor.

Webrazzi Ödülleri'nde, İnternetin en iyileri seçildi

İnternetin en iyilerini belirleyen Webrazzi Ödülleri 2014'te heyecan sona erdi. 42 bin 174 aday önerisinin geldiği ve 1.5 milyon oyun kullanıldığı yarışmada 33 ayrı kategoride ödül verildi.

İnternet dünyasında bir gelenek haline gelen Webrazzi Ödülleri'nde 2014'ün kazananları belli oldu. 33 ayrı kategoride tamamen Webrazzi okuyucularının önerileriyle belirlenen adaylar, 23 Aralık-9 Ocak tarihleri arasında birincilik için yarıştılar. Toplamda 42 bin 174 aday önerisinin geldiği Webrazzi Ödülleri 2014'te 1 milyon 511 bin 706 oy kullanıldı.

En çok Facebook üzerinden oy kullanılan Webrazzi Ödülleri 2014'te 138 bin 561 farklı Facebook hesabından sisteme giriş yapıldı. Aynı rakam Twitter için 20 bin 187, LinkedIn içinse 6 bin 395. Aday belirleme sürecinin başladığı 17 Aralık gününden oylamanın sona erdiği 9 Ocak'a kadar 1 milyonun üzerinde sayfa gösterimi rakamına ulaşan odul.webrazzi.com; yüzde 3,8 oranında yurtdışında ziyaret edildi. Webrazzi Ödülleri 2014'te en çok oy gönderilen kategori 77 bin 297 oyla "Yılın En Başarılı Youtube Kanalı" olurken; en çok oy alan adaylar ise sırasıyla 41 bin 167 oyla YouTube, "Yılın Seri İlan Sitesi" kategorisinde 33 bin 536 oyla sahibinden.com ve 26 bin 834 oyla Joygame olarak sıralandı.

İnternetin en iyileri, ödüllerini 15 Ocak 2015'te Avantgarde Hotel Levent'te düzenlenen renkli tören ile aldı. Aralarında YouTube üzerinden video üreticilerine içeriklerini daha geniş kitlelerle buluşturma konusunda hizmet veren BuzzMyVideos'un sponsorluğunu üstlendiği Webrazzi Ödülleri 2014 sonuçları şöyle:

-Yılın **"Yeni" Web Girişimi:** Temizlikyolda.com
-Yılın **"En Yenilikçi" Web Girişimi:** Paraşüt
-Yılın **Web Girişimi:** Tozlu.com
-Yılın **Oyun Şirketi:** Joygame
-Yılın **Mobil Oyunu:** GoGoRacer
-Yılın **Finansal Teknoloji Girişimi:** BKM Express
-Yılın **Web Girişimcisi: Yusuf Yıldırım –** incir.com
-Yılın **Yatırımcısı:** Aslanoba Capital
-Yılın **Teknoloji Ürünü:** iPhone 6
-Yılın **Video Sitesi :** YouTube
-Yılın **Haber Sitesi :** Habertürk
-Yılın **Spor Sitesi :** NTVSpor.net
-Yılın **E-Ticaret Sitesi :** sahibinden.com
-Yılın **Moda Odaklı E-Ticaret Sitesi:** Tozlu.com
-Yılın **Teknoloji Odaklı E-Ticaret Sitesi:** Teknosa
-Yılın **Ev Dekorasyon Odaklı E-Ticaret Sitesi**: IKEA
-Yılın **Sinema Sitesi**: Sinemalar.com
-Yılın **Online Müzik Servisi** : Spotify
-Yılın **Seri İlan Sitesi**: sahibinden.com
-Yılın **İş Arama Sitesi**: Kariyer.net
-Yılın **Arkadaşlık Sitesi**: İstanbul.net
-Yılın **Online Bahis Sitesi**: Bilyoner.com
-**Teknolojiyi En İyi Kullanan Banka**: Garanti Bankası
-Yılın **Mobil Uygulaması**: Günün Fırsatı
-Yılın **Yabancı Mobil Uygulaması**: WhatsApp
-**Cross Platform En İyi Uygulama**: Yandex.Haritalar
-**Sosyal Medyayı En İyi Kullanan Marka**: Turkcell
-Yılın **Dijital Pazarlama Kampanyası:** Drogba vs. Messi #EpicFood – THY
-Yılın **Dijital Ajansı**: eFabrika
-Yılın **Seyahat Girişimi:** Tatil Sepeti.Com
-Yılın **Pazaryeri Girişimi**: n11.com
-Yılın **Sağlık Girişimi:** Doktorburada.com
-Yılın **En Başarılı Youtube Kanalı**: WebTekno

Kuruluş karar iki yıl önce alınan KEVM, 2018'de tamamlanacak

Hem idari hem tasarruf hem de siber güvenlik nedeniyle kamudaki veri merkezlerinin tek bir çatı altında birleştirilmesi kararı, 2013'te BTYK'da alındı. Bu yıl yol haritası belirlenecek olan Kamu Entegre Veri Merkezi'nin ilki Konya'da kurulacak.

Aslıhan Bozkurt

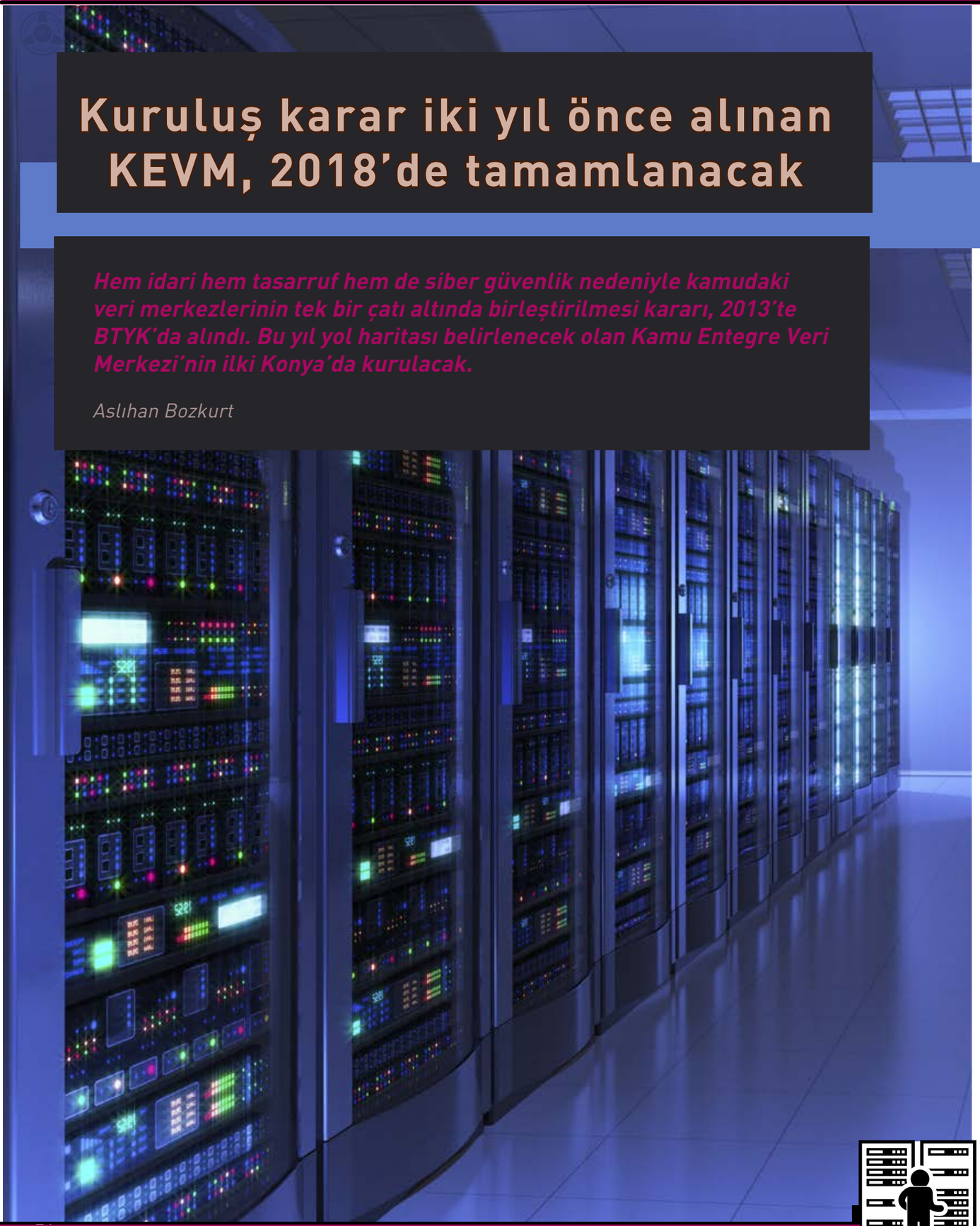

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) gelişip yaygınlaşması ve kullanımının artmasına paralel olarak elektronik ortamlarda üretilen sayısal veri, her geçen gün büyük bir hızla artıyor. "Siber evren" olarak da adlandırılan ortamlardaki veri büyüklüğünün 2014'te yüzde 50 artışla 4 zetabayta ulaştığı belirtiliyor.

Günümüzde neredeyse tüm kamu kurumları ve özel sektördeki her şirket, kendi veri merkezini oluşturmaya çalışıyor. Bu arada sayı ve büyüklükleri sürekli artan veri merkezleri, tüm dünyada yönetebilirlik, nitelikli insan kaynağı ihtiyacı, güvenlik ve maliyet gibi konularda sorunları da beraberinde getiriyor. Kurulan veri merkezlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, yedeklilik maliyetleri, fiziki ve siber güvenlik, nitelikli eleman, koruma, soğutma, enerji ve iletişim vb. altyapılar ciddi maliyetler gerektiriyor. 2012 verilerine göre dünyada yıllık veri merkezi harcamaları 1.5 trilyon doları bulurken veri merkezlerinin birleştirilmesi sonucu sadece soğutma ve iletişim altyapısından yaklaşık yüzde 60 kadar tasarruf sağlanacağı öngörülüyor. Bu nedenle artık öncelikle kamu kurumlarındaki veri merkezlerinin birleştirilerek bütüncül bir yapı oluşturma çabaları öne çıkmaya başladı.

Özellikle bilişim ve internet altyapısı bakımında gelişmiş ülkelerde gündeme gelen kamu ortak veri merkezleri konusunda somut adımları önce Güney Kore ardından ABD attı. Güney Kore'de 48 veri merkezi 2'ye indirilip 2011'de yüzde 30 maliyet tasarrufu yapıldı. ABD'de de, bulut bilişim ve ortak veri merkezi yaklaşımlarıyla 2015'e kadar 800'den fazla veri merkezi kapatılıp 3 Milyar ABD Doları tasarruf hedeflenirken bu tasarrufun 2017'ye kadar 7,7 Milyar Dolar'a çıkması planlandı. İngiltere'de ise 8 bin veri merkezi, 12 merkezde toplanırken yatırım ve operasyonel maliyetlerde yüzde 35 tasarruf yapıldığı görüldü. Benzer örneklerde görüldüğü gibi artık birçok devlet, çok sayıdaki veri merkezlerini kapatılıp birleştiriyor, özellikle performans ve enerji verimliliğinde artış sağlamak için yeni bilgi teknolojileri ekipman ve yeteneklerinin (bulut bilişim gibi), kullanılması ve ortak veri merkezi yaklaşımına yönelme kararı alıyor.

Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) aylık yayını olan BİLİŞİM Dergisi olarak ŞUBAT 2015 sayımızın (173), "Gündem" sayfalarımızda, "ortak veri merkezleri, kamu veri merkezlerinin neden gerekli olduğu, avantajları ve risklerinin yanı sıra yürütülen çalışma ve uygulamalara" yer veriyoruz

Bu kapsamda TAV Elektrik-Elektronik Sistemler Şefliği'nden Elektrik-Elektronik Mühendisi Onur Sezgin, Görkem Akdemir konuya ilişkin bir makaleyi bizimle paylaştılar. Projeyi yürütmekle sorumlu olan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Başbakanlık e-Devlet Danışma Grubu: e-Devlet Danışmanı Mustafa Afyonluoğlu ise yoğunluk nedeniyle sorularımızı yanıtlayamadılar.

Bilgi işleme kaynaklarını kontrol altında tutma

Veri merkezi (Data center), bilgisayar sistemleri ile telekomünikasyon ve veri ambarı sistemleri gibi ek sistemleri barındıran bir tesis olarak biliniyor. Özel ve internet veri merkezleri olarak iki kategoriye ayrılan merkezlerden özel veri merkezleri, sadece bir kuruluş tarafından kendi hizmetlerinde kullanılırken İnternet veri merkezleri ise üçüncü şahıslara hizmet veriyor.

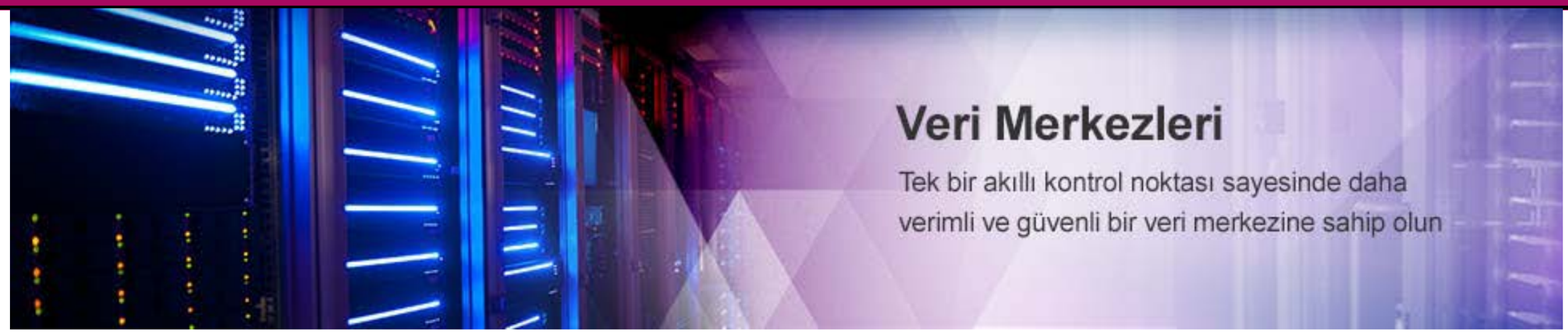

Veri Merkezleri

Tek bir akıllı kontrol noktası sayesinde daha verimli ve güvenli bir veri merkezine sahip olun

Bilgi işleme kaynaklarının kontrol altında tutup yönetmeyi sağlayan veri merkezleri günümüzde süreklilik, birleştirme ve kaynakların merkezi yönetimi noktasında büyük önem taşıyor Küresel BİT endüstrilerini temsil eden Telekomünikasyon Endrüstrisi Derneği (Telecommunications Industry Association- TIA) yayınladığı standartlarla, veri merkezi tasarımı için gereklilikleri saptıyor. 2005'te yayınlanan TIA-942 Telecommunications İnfrastructure Standard for Data Centers ile, veri merkezlerinin telekomünikasyon altyapısı ve sunucu odaları için minumum gereksinimleri belirlendi.

Veri merkezlerini gelişmişliklerine göre dört seviyeye sınıflandırılırken bu standartlar, 2008 ve 2010 yıllarında güncellendi. Söz konusu seviyeler şöyle:

Küçük işletmelere hizmet veriyor. Bilgisayar sistemleri, elektrik, mekanik tesisat yedeksiz bulunuyor. Genel olarak 10 dk'dan daha fazla bir enerji kesintisine karşı bir önlemi yok. Tahmini yüzde 99,676 kullanılabilirlik sunuyor.

Tier 2 Seviyesi: Enerji ve soğutma sistemlerinde kısmen yedeklik içeriyor. Jeneratör kullanarak 24 saat'lik bir enerji kesintisine dayanabiliyor. Tahmini yüzde 99,741 kullanılabilirlik sunuyor.

Tier 3 Seviyesi: Yedek elektrik şebekesi, enerji, soğutma sistemleri ve yedek hizmet sağlayıcıları içeriyor. 72 saatlik bir kesintiye karşı dayanabiliyor. Tahmini yüzde 99,982 kullanılabilirlik sunuyor.

Tier 4 seviyesi: Bütün Tier 3 kriterleri sağlanıyor. Ek olarak 96 saatlik kesintiye dayanabiliyor. 7/24 çalışan bir personel ekibi mevcut. Yer seçiminde çok sıkı davranılıyor, yüksek güvenlik önlemleri alınıyor.

İki yıl önce BTYK'nın gündemindeydi

Gelişmiş ülkelerde oldukça uzun süreçler, ciddi analiz ve aşamalı geçişlerle tamamlamaya çalışılan ortak veri merkezi yaklaşımın benzeri ülkemizde de hayata geçirilmeye çalışılıyor. Türkiye'de e-dönüşümün bir parçası kamunun ortak veri merkezleri konusunda somut adımlar atılıyor, çalışmalar son günlerde yoğun bir şekilde gündeme getiriliyor. Kamuda ortak veri merkezleri ile ilgili ilk karar, iki yıl önce (15 Ocak 2013) Bilim, Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) "Türkiye Kamu Entegre Veri Merkezi (KEVM)" kurulma çalışmalarının yapılması yönünde alındı. İki yıllık beklemenin ardından konu tüm sıcaklığıyla yeniden gündeme oturdu.

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının verilerinin bir merkeze aktarılması, yedeklenmesi ve olası felaket durumlarına karşı önlem alınmasını hedefleyen KEVM Projesi'nin ihalesinin yılsonuna kadar yapılması öngörülüyor. Mükerrer yatırımların önüne geçilmesi ve tasarruf sağlanmasını amaçlayan projeyi yürüten Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, kamu ortak veri merkezinin ilkini açacakların ve yıllar içinde sayının artacağını belirtiyor.

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, geçtiğimiz haftalarda yaptığı açıklamada, ilkini Konya Kozağaç'ta kurmayı düşündükleri veri merkezi ile 2023'ten önce bu alanda dünyanın ilk on ülkesi arasına girmeyi hedefledikleri iddiasında bulundu. Son olarak 19 Ocak 2015'te TBMM Başkanlığı'na sunulan ve "Torba yasa" teklifinin 9. Maddesinde 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın elektronik haberleşme sektörüne ilişkin yetki ve görevleri arasına şu bent eklendi:

"Ulusal Kamu Entegre Veri merkezlerine yönelik politika, strateji ve hedefleri belirlemek, eylem planlarını hazırlamak, eylem planlarını izlemek, e-Devlet hizmetlerinde kullanılan verilerin ve sistemlerin barındırıldığı veri merkezlerini kamu entegre veri merkezlerinde toplamak amacıyla verilerin transferi de dahil gerekli altyapıları kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek ve tüm bu faaliyetlere yönelik uygulama usul-esaslarını belirlemek, kurulum, uygulama ve işletim süreçlerini planlamak, yürütmek ve koordine etmek."

Yetkili ve ilgililer, 2015-2018 arasını kapsayan bir süreçte önemli adımların atılıp söz konusu merkezin faaliyete geçeceğini bildiriyorlar.

Türkiye'de yüzde 60'lık büyüme

Türkiye'de öncelikle hizmet, sağlık, eğitim ve güvenlik alanında uzun yıllardır başarı ile yürütülen Merkezî Nüfus Idare Sistemi (MERNIS), Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS), Ulusal Yargı Ağı Projesi'nin (UYAP) ardından başlatılan Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) gibi projelerle, devletin elindeki veriler hızla büyüdü. Kamu kurumlarında e-devlet ve vatandaşa sunulan hizmetlerin internet ortamına geçirme ve hizmet kalitesini geliştirme isteği bilgi teknolojileri (BT) harcamaları ve veri merkezi alanlarında yatırımları artırdı. Ancak yüzlerce kurumun farklı sistemlere yatırım yapması, bu yatırımların doğru bir biçimde ölçeklendirilememesi, atıl kapasitelerin oluşması gibi nedenler, küresel düzeyde olduğu gibi Türkiye'de de ortak veri merkezlerinde hizmet verilmesi gerekliliğini ortaya çıkardı. Bu arada Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu'nun (BDDK) bankalara ait veri merkezlerinin Türkiye'de inşa edilmesi zorunluluğunu getirmesi, Türkiye'yi veri merkezi alanında yüzde 60'lık büyüme ile dünya büyüme sıralamasında ilk sıraya yerleştirdi. Şimdilerde TBMM'deki yasal düzenlemeler, Başbakanlık, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve ilgili kamu kurumları tarafından sıklıkla dile getirilip somut adımlarla Türkiye'nin gündemine getirilen Kamu Entegre Veri Merkezi, FATİH Projesi'nden sonra ikinci en büyük kamu bilişim projesi olarak gösteriliyor.

TBD, ulusal veri merkezi konseptini inceleme ve kamunun geleceğine ilişkin öngörüleri kamuoyu ile paylaşmayı bir kamu görevi olarak benimsedi. Farkındalık sağlanması açısından oluşturulan çalışma grubu, ulusal veri merkezi konseptinin bileşenleri, ülkemizde yürütülen çalışmalar, dünyadaki başarılı örnekleri ve kamu kurumlarının anket ile belirlenecek eğilimleri doğrultusunda nasıl bir yol haritasının söz konusu olabileceğini ortaya koyacak bir metin hazırlamaya çalışıyor. Metin hazırlandığında kamuoyuna açıklanacak.

Bu arada 26 Mart 2013'te, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı himayesinde, Bilgi Güvenliği Derneği (BGD), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ile Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) destekleriyle Veri Merkezleri ve Bilgi Güvenliği Konferansı düzenlendi. 150'ye yakın kurum ve şirketi temsilen 300 kişinin katıldığı konferansta, değişik kurum ve şirketlerden yaklaşık 60 kişinin katılımıyla "Ulusal Veri Merkezleri Strateji Belgesi" dokümanı oluşturmak amacıyla bir çalıştay gerçekleştirildi. İlgili kurum ve kuruluşlara sunulmak üzere hazırlanacak olan bu dokümanın kamuoyu ile de paylaşılacağı açıklandı ancak söz konusu doküman hâlâ tamamlanıp açıklanmadı.

Bugüne kadar her kurumda ayrı ayrı toplanan verilerin, merkezileştirilmesinin amacı, Mükerrer yatırımların önlenmesi; Ortak kaynak kullanımı; İş sürekliliği; Erişilebilirlik ve performans; Standartlaşma; Kolay ve güvenli bilgi paylaşımı; Bilgi güvenliğinin sağlanması; Yedeklilik (felaket kurtarma) ; Enerji verimliliği / çevre ve Kamu zekâsı olarak sıralanıyor.

Konunun uzmanları kamu verilerinin merkezi toplanmasını olumlu değerlendirirken tek bir ulusal veri merkezinin risk oluşturacağına dikkat çekip kamudaki veri merkezlerinde hukuki, teknik ve idari sıkıntıları çözmeye yardımcı olacak bir çalışma yapılmasının kaçınılmaz olduğunun altını çiziyor. Türkiye'de kamu ortak veri merkezi yapılanmasının, kamu bulutunun da ilk adımı olma özelliğini taşıyacağı vurgulanıyor. Bilindiği gibi kamu kurumları kritik bilgilerini bugüne kadar özel buluta taşıma konusunda çekingen davranıyordu.
"Gündem" sayfalarımız kapsamında sorumlu kuruluş olan, Haberleşme Genel Müdürlüğü bünyesinde e-Devlet Hizmetleri Başkanlığı kurulan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na ulaşıp sorularımızı ilettik. Ancak yoğunluk nedeniyle yanıt alamadığımız Bakanlığın Kamu Entegre Veri Merkezleri konusunda bir yasa taslağı hazırladığı basına yansıdı. Basında çıkan haberlerde yer alan yasa taslağına göre, 2015-2018 arasını kapsayan bir süreçte Kamu Entegre Veri Merkezleri Projesi tamamlanacak. Bu yıl (2015) fizibilite çalışması yapılıp şartname hazırlanacak.
Ayrıca BT Hizmet Kataloğu, önceliklendirilme ve yol haritaları oluşturulacak. Gelecek yıl (2016) Strateji ve Eylem Planı hazırlanıp "Veri merkezi" inşası ve pilot çalışmalar ile testlere başlanacak. 2017'de geleneksel uygulama ve altyapıların modernizasyonu ve referans modele uygunlaştırılması ile IaaS ve PaaS olarak paketlenmiş çözümlerin kullanıma alınması gerçekleştirilecek. 2018'de ise tüm taleplerin self servis olarak alınması, SaaS adaptasyonuMerkezi Hizmet Kataloğu'nun yaygın kullanıma geçmesi, yeni isteklerin uygun şekilde (IaaS, Paas ve SaaS) olarak verilmesi söz konusu olacak.
Bu arada projenin şimdiye kadar e-devlet ile ilgili projeleri yürüten Bakanlığın ilgili kuruluşu olan TÜRKSAT'a verilebileceğinin de konuşulduğu ancak 2006-2010 Eylem planları kapsamında "Felaket Kurtarma Merkezi" kurması gereken TÜRKSAT'ın hâlâ merkezi kuramamış olması nedeniyle bunun şimdilik söz konusu olmadığı da bildiriliyor.

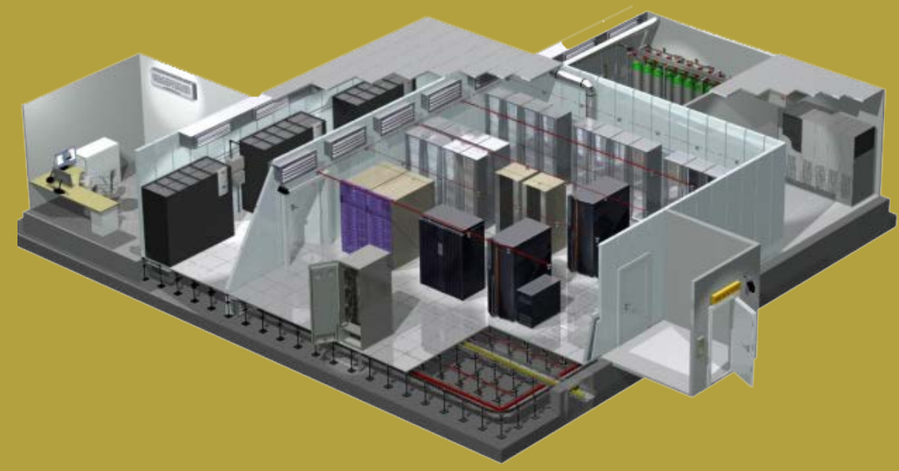

BTYK'nın 25. Toplantısı Ulusal Veri Merkezi Çalışmalarının Yapılması [2013/104]

Kamu kurumlarının veri merkezlerinin birleştirilmesine yönelik hukuki, teknik ve idari yapılanma modelinin oluşturulmasına ve Türkiye Kamu Entegre Veri Merkezi'nin kurulması çalışmalarının yapılmasına karar verilmiştir.
Sorumlu Kuruluş: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
İlgili Kuruluşlar: Başbakanlık, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK ve TÜRKSAT

Gerekçe
Ülkemizde kurumlar e-Devlet hizmetlerini verebilmek için kendi altyapılarını geliştirmektedir. Dünyadaki örnekler incelendiğinde veri merkezlerinin birleştirilmesine dair eğilim gözlemlenmektedir. Güney Kore'nin 48 merkezi kamu idaresinin bilgi sistemleri 2 ayrı şehre konumlandırılacak şekilde tek bir veri merkezinde birleştirilmiştir. Bu sayede yedeklilik, felaket kurtarma merkezi, siber güvenlik, iş sürekliliği, kamu bulutu, etkin işletme maliyeti, kurumlar arası veri paylaşımı gibi hususların tamamına çözüm sağlanmıştır.
ABD, bulut bilişim ve ortak veri merkezi yaklaşımlarıyla 2015 yılına kadar 800'den fazla veri merkezini kapatmayı planlamaktadır. Bu kapsamda 2015 yılı sonunda 3 Milyar ABD Doları tasarruf edilmesi öngörülmektedir.
İdari ihtiyaçlar, tasarruf imkânı ve siber güvenlik gereksinimleri doğrultusunda, halen her kurumda müstakil olarak işletilmekte olan veri merkezlerinin tek bir çatı altında birleştirilerek Türkiye Kamu Entegre Veri Merkezi'nin kurulması önem arz etmektedir.

Türkiye için yeni bir yaklaşım:
Kamu ortak veri merkezi

Kritik bilgi işleme kaynaklarının denetimli ortamlarda, merkezi yönetim altında birleştirilmesini sağlayan kamu ortak veri merkezi, birlikte çalışabilirlik sıkıntısının kaldırılması için hayata geçiriliyor. Hukuki sınırlar çerçevesinde kurulan Ulusal Kamu Veri Merkezi, tüm kamu kurumlarının tek bir yerden yönetilmesi anlamına gelmiyor.

Onur Sezgin
onur.sezgin@tav.aero

Görkem Akdemir
gorkem.akdemir@tav.aero

Veri, bir ham (işlenmemiş) gerçek ya da enformasyon parçacığına verilen addır. Veri Merkezi (Data Center), bilgisayar sistemleri ile telekomünikasyon ve veri ambarı sistemleri gibi ek sistemleri barındıran bir tesistir.

Veri merkezleri neden gereklidir?

• Günümüzün internet ve elektronik hizmetlerini kapsayan iş ve hizmet ortamında iş sürekliliği, birleştirme ve kaynakların merkezi yönetimi büyük önem taşımaktadır.
• Veri merkezleri; kritik bilgi işleme kaynaklarının denetimli ortamlarda, merkezi yönetim altında birleştirilmesini sağlar.
• İşletmelerin 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet almalarına veya iş gereklerine uygun olarak çalışmasına olanak tanır.
• Artan kaynak kullanımının daha iyi yönetilebilmesi için merkezi yönetim olanaklarına gereksinim duyulmaktadır.
• Kaynak harcamalarının en iyi şekilde değerlendirilmesi için sistem, veri ve erişim olanaklarında birleştirmeye gidilmesi gerekmektedir.
• Bu gerekliliklerin gerçekleşmesini sağlayan veri merkezleri, işletmeler için vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Ulusal kamu veri merkezi avantajları

Kamu ortak veri merkezlerinin büyük yapılar ve organizasyonlarda sağlayacağı faydalara bakarsak, mükerrer yatırımların önüne geçilmesi, standartların belirlenmesi, yedeklilik, felaket kurtarma, bilgi güvenliği, iş sürekliliği ve birlikte çalışabilirlik konularının ön plana çıkacağını söylenebilir.
Teknolojideki gelişmeler; farklı kurumlarda ve/veya kurumlara bağlı birimlerde ayrı ayrı bulunan ve
işletilen sunucuların, ana bilgisayarların, ağların, portallerin, haberleşme hizmetlerinin, bilgi teknolojileri destek personelinin, kısaca tüm bilgi teknolojileri altyapı ve harcamalarının,
birleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede sistemler daha verimli kullanılmakta, personel,
yazılım, donanım, altyapı, işletme giderleri azalmakta ve birim maliyetler düşmektedir.

Birleştirme (consolidation) stratejisinden sağlanabilecek kazançlar şunlardır:
_ Maliyetlerde azalma (personel, donanım, lisans, yer)
_ BT varlıklarının daha iyi değerlendirilmesi
_ Daha düşük depolama gereksinimi
_ Daha düşük donanım ve yazılım fiyatları
_ Daha iyi 7/24 hizmet (availability) olanakları

Daha Fazla Uyumluluk
Yasal denetimler, SOX (Sarbanes Oxley) ve ITIL (Information Technology Infrastructure Library) gibi denetim mekanizmalarına uyumlu raporları her an üretebilme imkanı.

Felaket Sonrası
Her bir yazılımın konfigürasyonundan, veri merkezinizin genel yapısına kadar tüm altyapının güncel modelinin her an elinizin altında bulunması, bu sayede ihtiyaç anında veri merkezinin hızlıca yeniden yapılandırılabilmesi.

Yönetilebilirlik

En iyi uygulama örnekleri sayesinde ağ, sunucu ve uygulamalarınızın kullanılabilirilik oranının yükselmesi ve karmaşık ortamın çok daha kolay yönetilebilmesi

Gereksinimlerin Kısa Sürede Gerçekleşmesi

Verimlilik
- Ortak kaynak kullanımı
- Gereksinimlere göre kaynak ataması

Yönetim Kolaylığı
- Uzaktan yönetim sayesinde sisteme erişebilme sistemi izleme ve sistemi yönetme

Hizmet Kalitesi ve Sürekliliği
Daha az fakat uzman personel

Sınırsız Esneklik
Hizmetin istendiğinde kullanılması
İşteki artma ve azalmalara anında cevap verebilme
Uzaktan Yönetim

Çevreye duyarlı
Şirketlerin operasyonel giderlerinin ve aynı zamanda çevreye verilen zararın azalmasında katkı sağlayacak bir veri merkezi için yenilikçi ve platform bağımsız çözümleri ile tüm kaynaklarınızı kontrol altında tutabilirsiniz.
- Ortak kullanım enerji verimliğini artırmaktadır.
- Daha düşük karbon salınımı ile küresel ısınmayı önleme katkı sağlamaktadır.

Daha az maliyet
Amaç bugünün ortamında düşük maliyet odaklı IT operasyonları için, otomasyon ile yönetilen optimize ve verimli veri merkezi alt yapıları oluşturabilmek. Enerjinin optimum düzeyde kullanımının sağlanması. Ayrıca IT yöneticileri üzerindeki günlük operasyonel yüklerin kaldırılması, değerli kaynakların verimli kullanılabilmesi. Ortak Kaynak Kullanımı ile;

- Daha az donanım ve yazılım
- Daha az işletme maliyeti
- Daha az fakat nitelikli personel
_ Ortak kullanılan kaynaklar ve veriler
_ Veri güvenliği ve gizliliği
_ Hizmet sağlayıcılar ile paylaşılan bilgiler
_ Dinamik kaynak yönetimi sırasında işletim sistemi tarafından silinen veriler
_ Alınmayan Önlemler
  - Şifreli veri saklama
  - Sanal yerel ağlar kullanımı
  - Ağ içi güvenlik duvarı kullanımı

Kamu ortak veri merkezinde riskler neler?

• Kamu ortak veri merkezi büyük bir organizasyon ve orkestrasyon ihtiyacını da beraberinde getirecektir.
• Tüm kamu verisinin tek bir merkezde toplanıyor olması risklerin de tek merkeze odaklanmasına neden olacaktır.
• Bilgi güvenliği ve siber riskler konusunda daha yüksek standartların hedeflenmesi gerekecektir.
• Her kurumun güvenlik standartlarının yeniden gözden geçirilmesi ihtiyacını gözden kaçırmamak gerekmektedir. Kurumlardan gelecek verilerin ve veri merkezine bağlanan uç kullanıcıların aynı standartlarda ve güvenlik kriterlerinde sisteme erişiyor olması bir zorunluluk olacaktır.

Dünyada kamu veri merkezi
Türkiye için yeni olan bu yaklaşım son yıllarda bilişim ve internet altyapısı anlamında gelişmiş ülkelerde gündeme geldi. Kamu ortak veri merkezleri konusunda bugüne kadar en somut adımlar ise Güney Kore tarafından atıldı.

Güney Kore'nin 48 merkezi kamu idaresinin bilgi sistemleri 2 ayrı şehre konumlandırılacak şekilde tek bir veri merkezinde birleştirilmiştir. Bu sayede yedeklilik, felaket kurtarma merkezi, siber güvenlik, iş sürekliliği, kamu bulutu, etkin işletme maliyeti, kurumlar arası veri paylaşımı gibi hususların tamamına çözüm sağlanmıştır.

Karar Yetkisi	Bileştirme yapılan alan	Tasarruf miktarı
Virginia Eyaleti	Çeşitli	100 M $ (3 yılda)
Columbia Bölgesi	Veri merkezleri	3,6 M $ (3 yılda)
Eğitim Dairesi Öğrenci kredileri birimi	Ana bilgisayar	44 M $ (3 yılda)
Florida Eyaleti	IT satınalma	11 M $ (3 yılda

Tablo-3 *Birleştirme ile sağlanan tasarruflar-ABD örneği*

ABD, bulut bilişim ve ortak veri merkezi yaklaşımlarıyla 2015 yılına kadar 800'den fazla veri merkezini kapatmayı planlamaktadır1. Bu kapsamda 2015 yılı sonunda 3 Milyar ABD Doları tasarruf edilmesi öngörülmektedir.
İdari ihtiyaçlar, tasarruf imkânı ve siber güvenlik gereksinimleri doğrultusunda, halen her kurumda müstakil olarak işletilmekte olan veri merkezlerinin tek bir çatı altında birleştirilerek Türkiye Kamu Entegre Veri Merkezi'nin kurulması önem arz etmektedir.

Türkiye'de kamu veri merkezi

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) 25. Toplantısında gündeme gelen ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarının verilerinin tek bir merkezde toplanmasını hedefleyen Kamu Entegre Veri Merkezi projesinin ihalesinin yılsonuna kadar yapılması öngörülmektedir. Kamu ortak veri merkezi projesiyle tüm kamu kurum ve kuruluşlarının verilerinin bir merkeze aktarılması, yedeklenmesi ve olası felaket durumlarına karşı önlem alınması hedeflenmektedir.

Karar alıcıların bu adımı atmasındaki önemli etkenlerden birisi de mükerrer yatırımların önüne geçilmesi ve tasarruf sağlanmasıdır. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, kamu ortak veri merkezinin ilkini Konya'da hayata geçirmeyi öngördüğünü duyurmuştur. İkinci ve üçüncüsü için de hazırlıkların devam ettiği ve bu sayının artacağı da bakanlıktan verilen bilgiler arasındadır.

BTYK'nın 25. Toplantısı'nda Kamu kurumlarının veri merkezlerinin birleştirilmesine yönelik hukuki, teknik ve idari yapılanma modelinin oluşturulmasına ve Türkiye Kamu Entegre Veri Merkezi'nin kurulması çalışmalarının yapılmasına karar verilmiştir.

Sorumlu kuruluş: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

İlgili kuruluşlar: Başbakanlık, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK ve TÜRKSAT

Hazır mıyız?

Kamu ortak veri merkezi, e-Devlet Kapısı'nda da yaşanan birlikte çalışabilirlik sıkıntısının kaldırılması için hayata geçirilmektedir.
Gerçekleştirilecek projenin mimari süreçlerinin var olan imkânlarla birlikte nasıl olması gerektiği konusunda da geleceğin ihtiyaçlarını da öngörerek- planlanması gerekmektedir.
Ulusal kamu veri merkezi hukuki sınırlar çerçevesinde kurumlarda kurulmaktadır.

Bu çalışma tüm kamu kurumlarının tek bir yerden yönetilmesi anlamına gelmemektedir.

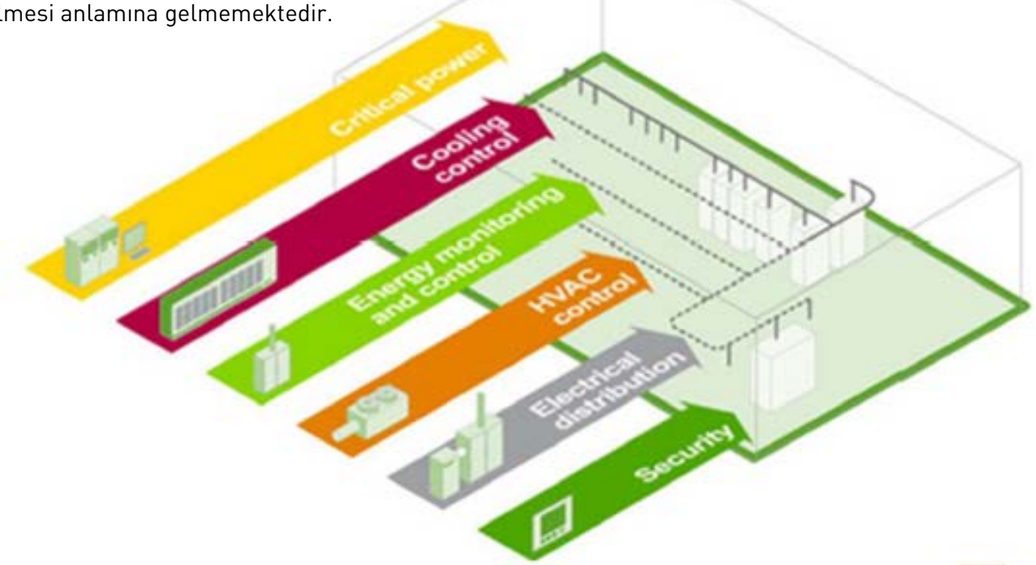

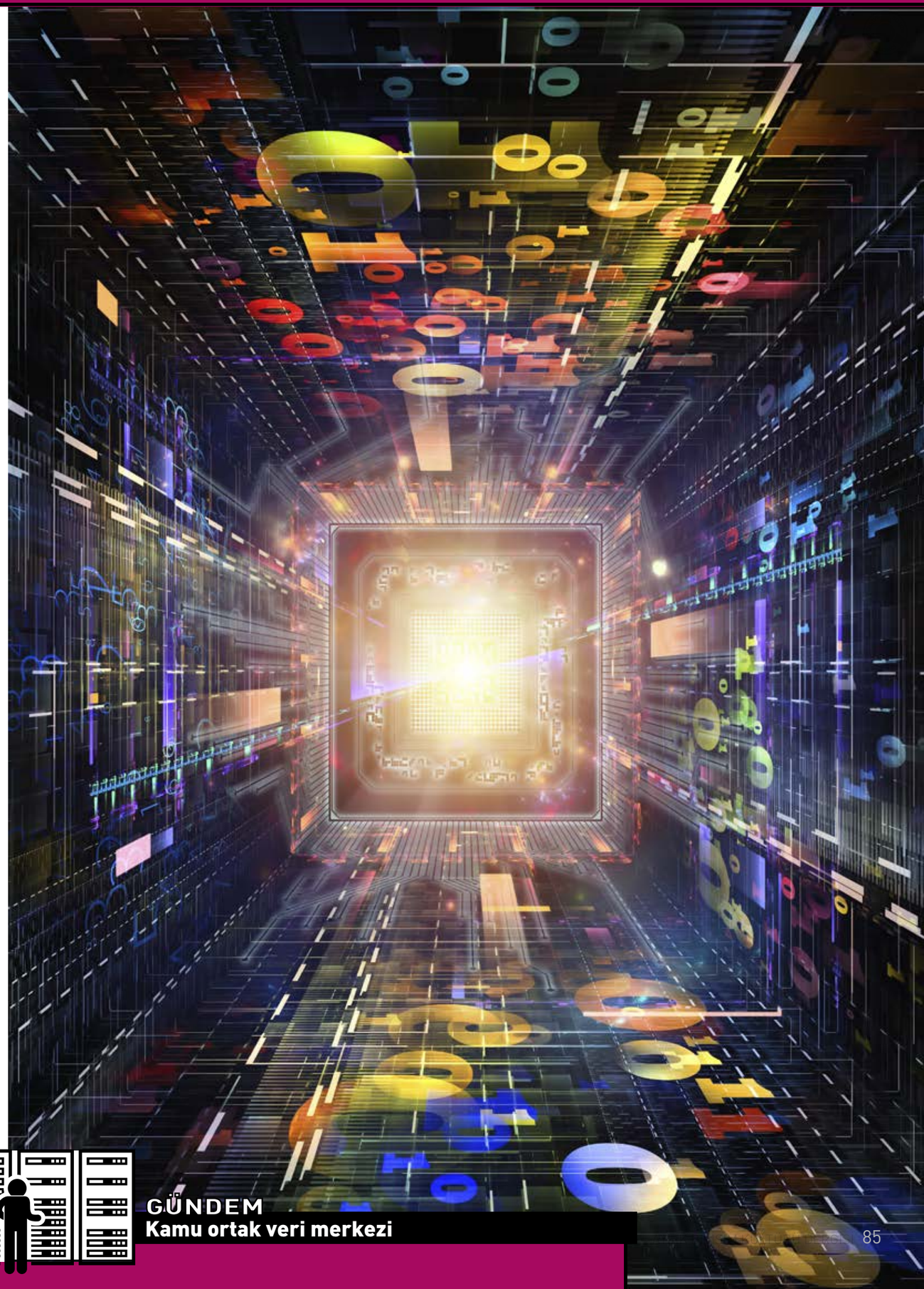

TBD şubelerinde yeni yönetimler işbaşında

Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Eskişehir ve Samsun şubelerinde yapılan seçimlerle TBD'nin yeni dönem yöneticileri seçildi. Ankara ve Eskişehir'de şube başkanları değişirken diğer şubeler mevcut başkanlarla çalışmaya devam kararı aldı.

Ankara

İstanbul

İzmir

Samsun

Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) Mart ayında yapılacak 30. genel kurulu öncesinde, şubelerdeki olağan genel kurullarla yeni yönetimler belirlendi. Yapılan seçimlerle Ankara, İstanbul, Eskişehir, Antalya, Samsun ve İzmir şubelerinin kimisinde başkanlar değişirken kimisi ise bir önceki başkan yönetiminde bazı yöneticilerin değişmesiyle faaliyetlerine devam edecek. TBD'nin 30. Olağan Genel Kurul Toplantısı, 14 Mart 2015'te gerçekleştirilecek.

Saygı duruşu ile başlayan şube genel kurullarında başkanlık divanının seçiminin ardından TBD Şube Yönetim Kurulu Başkanları, yapılan çalışmaları anlattı. Yönetim ve denetim kurulu raporlarının okunup ibra edilmesinden sonra bütçe okunup onaylandı. Konuşmaların ardından yönetim, denetim ve onur kurulu seçimine geçildi.

Ankara ve Eskişehir'e yeni başkanlar

Diğer şubelerin ilgi alanı dışında kalan 56 ildeki üyeleri kapsayan TBD Ankara Şubesi'nin 4. Olağan Genel Kurulu ise, 11 Ocak 2015'te Ankara Congresium'da yapıldı. TBD Onursal Başkanı Prof. Dr. Aydın Köksal, TBD Merkez Yönetim Kurulu Başkanı Turhan Menteş, Merkez Yönetim Kurulu eski Başkanlarından Kaya Kılan, Ersin Töreci, Nezih Kuleyin, İnci Apaydın Pekgüleç ve Rahmi Aktepe'nin yanı sıra yaklaşık bin kişi, TBD Ankara Şube 4. Olağan Genel Kurulu'na katıldı. TBD Ankara Şubesi'nin değişen yeni Yönetim Kurulu; Selçuk Kavasoğlu, Ahmet Pekel, Dr. Nergiz Ercil Çağıltay, Dr. Altan Özkil, Nurcan Özyazıcı Sunay, Sedat Zencirci ve Nejat Çerçi'den oluşuyor. Denetleme Kurulu'nda; Çiğdem Çamurdan, Senai Arlı, Cahit İleri, Onur Kurulu'nda ise Gürkut Koçak, Cemal Tura ve Dr. Murat Erten görev aldı.

TBD Eskişehir Şubesi de 10 Ocak 2015'te seçim yaptı. Özer Çelik başkanlığındaki TBD Eskişehir Şubesi'nin yeni yönetiminde Ömür Aşıkoğlu, Taşkın Kızıl, Alper Odabaşı, Bülent Alan, Ekrem Eroğlu ve Recep Okur görev aldılar. Salih Gümüş, Deniz Dinçer ve Burhan Koç Denetim Kurulu'nda görev alırken Onur Kurulu'na Hüseyin İlhan, M. Emin Mutlu ve Hacer Özgün seçildi.

İstanbul, İzmir, Antalya ve Samsun'da başkanlar değişmedi

En eski şubelerden olan İstanbul Şubesi'nin yönetimi değişmedi. Birinci Olağan Genel Kurulu'nu 28 Mayıs 1998'de yapan İstanbul Şubesi, 11. Olağan Genel Kurul toplantısını 10 Ocak 2015'te gerçekleştirdi. Genel Kurul'da yapılan seçimler sonucunda 11. Dönem Yönetim, Denetim ve Onur Kurulları belirlendi. TBD İstanbul Şubesi'nin yeni Yönetim Kurulu şöyle belirlendi:

Ahmet Tosunoğlu, Ceyda Akaydın, Deniz İlkay Tiryakioğlu, Ahmet Ayvalı, Pınar Peltekin, Köksal Küçükada ve Ali Güngör yönetime girdi. Denetim Kurulu'nda Kadir Osoydan, Nihat Aydemir ve Necati Kadıoğlu görev alırken Onur Kurulu'na Mehmet Erdal Balaban, Osman Vedat Şarapçı ve Taner Arsan seçildi.

10 Ocak 2015'te yapılan TBD İzmir Şubesi'nde Başkanlığa Fikret Kavzak yeniden getirilirken şube yönetimine Salih Özçiftçi, Güler Sağıt, Feyzullah Oktay, Feridun Tuna, Lütfiye Alev Gürtunca ve Mehmet Ferudun Keskinkılıç seçildi. Denetim Kurulu'na Oya Kalyoncu, Firdevs Pehlivan ve Timur Kum gelirken Onur Kurulu'nda Şaban Eren, Vahap Tecim ve Murat Aşkar görev aldı.

Aynı gün seçime gerçekleştirilen TBD Antalya Şube Yönetim Kurulu'na Ersen Gençaslan, Mehmet Yücel Akyelli, Ahmet Heman, Ramazan Toksöz, Yılmaz Vural, Volkan Loglaroglu ve Berkun Meral seçildiler. Denetim Kurulu'nda Bülent Ülker, Adem Nar ve Koray Kocabalkan yer alırken Onur Kurulu'na Osman Selçuk, Cem Yağcı ve Ceyhun Gönül getirildiler.

11 Ocak 2015'te yapılan genel kurul ile TBD Samsun Şube başkanlığına yine Mustafa Karabiber geldi. İbrahim Yılmaz, Hüseyin Kurt, Mustafa Tekeli, H. Burak Şekercioğlu, Orhan Bülbül, Oğuzhan Cesur, Tarık Tarhan, Sami Şahin, İsmail Baykal, Özcan Yıldırıcı ve Erhan Erdoğan'ın yer aldığı TBD Samsun Şube Denetim Kurulu'na Adil Akbulut, Bayram Çapkın ve Mehmet Çapkın seçildi. Onur Kurulu'nda ise Mehmet Özdağ, Mustafa Çetin ve Mustafa Ulutaş yer aldı.

Siber güvenliğin anahtarı, “ulusal çözümler”

Ulusal güvenliğin önemli unsurlarından biri haline gelen siber güvenliğin sağlanmasının öncelikle kurum ve vatandaşlarda farkındalığın geliştirilmesiyle mümkün olacağına dikkat çekilirken, standart ve düzenlemelerin oluşturulmasıyla bu alanda ulusal çözümlerin geliştirilip kullanılması kilit nokta olarak görülüyor.

Fatma Ağaç

“Siber” kelimesi, altyapısı bilişim sistemleri olan ve gerçek hayatın gölgesi niteliğindeki yaşamı anlatıyor. Halk arasında siber âlem, sanal dünya, sanal âlem olarak nitelendirilen bu yaşam, çeşitli tehdit ve tehlikeleri içinde barındırıyor. “Siber güvenlik” ise siber âlemdeki güvenliği yani gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliği anlatıyor. Siber güvenliğin bilgi güvenliği ile karıştırılmaması gerekiyor. Bilgi güvenliği daha teknik, siber güvenlik ise sosyal bir tanım; daha soyut ve geniş bir kapsamda değerlendiriliyor. Güvenlik ile ilgili her alanda olduğu gibi siber güvenlik alanında da öncelikle açıklıkların kapatılması için bir altyapı ve yaklaşım ortaya konulması gerektiğinin altı çiziliyor.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Bilişim Dergisi'nin Şubat 2015 sayısının "Dosya" sayfalarında, "Siber Güvenlik" konusuna yer vermek üzere konuyla ilgili çeşitli kurum, kuruluş ve kişilerin görüşlerini aldık.

Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Başkanı Hulusi Şentürk, "Siber Güvenlik Özel Komitesi"ni kurduklarını, ülkemiz bilgi güvenliği ihtiyaçları doğrultusunda "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi"ni hayata geçirdiklerini bildirdi.

"Siber güvelik tatbikatları katılımının zorunlu olacağı bir modelle yürütülmeli" diyen Bilgi Güvenliği Derneği (BGD) Başkanı Ahmet Hamdi Atalay, ulusal güvenlik açısından bir zorunluluk olan yerli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi ve kullanımının sağlanması çalışmalarının çok önemli ancak yeterli olmadığını vurguladı.

NETAŞ Siber Güvenlik Müdürü Uğur Çağal, "Siber güvenlik, milli çözümlerin geliştirilip kullanılmasıyla mümkün olacak" değerlendirmesinde bulunup siber güvenliğin sağlanmasının öncelikle kurumlarda ve vatandaşlarda farkındalığın geliştirilmesiyle mümkün olacağını anlattı.

"Siber güvenlik tatbikat senaryoları güncel olmalı" ifadesinin kullanan SYMTURK Genel Müdürü Burak Dayıoğlu, siber güvenlik tatbikatlarının içeriklerinin son 3 yılda karşılaşılan saldırılara uygun olarak hazırlanmasının şart olduğuna vurgu yaptı.

Saldırganın sisteme girdiğini anlayabilen daha iyi ürünler ortaya konulması gerektiğinin üzerinde duran Arbor Networks Türkiye Temsilcisi Serhat Atlı, siber güvenlikle ilgili kurumların kullandıkları yöntemleri paylaşmalarının önemine değindi.

Kurumların siber olaylara müdahale altyapılarını kurmalarına yardımcı olan Oran Teknoloji'den Halil Kemal Taşkın ve Murat Demircioğlu ise sektörel ve kurumsal SOME'lerden söz ettiler.

Siber güvenliğin temel hedefleri erişilebilirlik, bütünlük ve gizlilik

Siber güvenlik, siber ortamda kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarını korumak amacıyla kullanılan araçlar, politikalar, güvenlik kavramları, güvenlik teminatları, kılavuzlar, risk yönetimi yaklaşımları, faaliyetler, eğitimler, en iyi uygulama ve teknolojiler bütünü olarak tanımlanıyor. Kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıkları, bilgi işlem donanımlarını, personeli, altyapıları, uygulamaları, hizmetleri, telekomünikasyon sistemlerini ve siber ortamda iletilen ve/veya saklanan bilgilerin tümünü kapsıyor. Siber güvenlik, kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarına ait güvenlik özelliklerinin siber ortamda bulunan güvenlik risklerine karşı koyabilecek şekilde oluşturulmasını ve idame edilmesini sağlamayı amaçlıyor. Siber güvenliğin temel hedefleri erişilebilirlik, bütünlük ve gizliliktir.

Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı

"Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı"nın kabulü; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın (UDHB) 18/2/2013 tarihli ve 412 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu'nca 25 Mart 2013'te kararlaştırıldı.

Bakanlık ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında 14 Ağustos 2012'de imzalanan sözleşme kapsamında "Ulusal Siber Güvenlik Yönetim Danışmanlığı" projesi başlatıldı ve Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı 20 Haziran 2013'te Resmi Gazete'de yayınlandı.

Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı'nda 7 ana başlık altında toplam 29 adet eylem maddesi yer alıyor. Eylem planında toplam 31 adet kurum, kuruluş ve organizasyonun sorumlu veya ilgili olarak görevi bulunuyor. Eylem planında, sorumluluğu olan kurum ve kuruluşlar içerisinde TÜBİTAK, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Adalet Bakanlığı gibi kurumlar bulunuyor. Eylem planına göre, Türkiye'yi etkileyebilecek tehditlere karşı 7/24 müdahale edecek Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile USOM'un koordinasyonunda çalışacak sektörel Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) oluşturuldu.

Siber Güvenlik Kurulu üyesi olan kurumlara baktığımızda ise Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Genelkurmay Muhabere Elektronik ve Bilgi Sistemleri Başkanlığı, BTK, TÜBİTAK, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı (MASAK) ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) olduğu görülüyor.

Türkiye'nin siber güvenlik stratejisi, 2015'e hazır mı?

NATO'ya bağlı olarak çalışan Müşterek Siber Savunma Mükemmeliyet Merkezi (CCDCOE) tarafından hazırlanan "Ulusal Siber Güvenlik Çerçevesi" kitabı değişik ülkelerden örnekler vererek devletlerin siber güvenlik stratejilerinin hazırlık aşamalarının ve içeriklerinin karşılaştırmalı analizini yapıyor. Bu çalışmada, siber suçlarla mücadele, siber diplomasi, kritik altyapıların korunması, siber savaş ve siber istihbarat olmak üzere güvenlik stratejilerinde yer alabilecek beş ana tema olduğu ifade ediliyor. Türkiye'nin siber güvenlik stratejisi, bahsedilen beş ana temadan sadece ikisine yer vermekle beraber, stratejinin ana eksenini kritik altyapıların korunması ve kriz yönetimi oluşturuyor. Strateji belgesinde yer verilen ikinci tema da siber suçlarla mücadele.

Siber güvenlik stratejimizin üç ana amacından birisi "siber güvenlik olaylarının etkilerinin en düşük düzeyde kalmasına, olayların ardından sistemlerin en kısa sürede normal çalışmalarına dönmesine yönelik stratejik siber güvenlik eylemlerinin belirlenmesine ve oluşan suçun adli makam ve kollukça daha etkin araştırılmasının ve soruşturulmasının sağlanmasına" yönelik bir altyapı oluşturmak.

Ulusal siber güvenlik eylem planında 29 eylem maddesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, stratejimizdeki siber suç vurgusunun çok da ciddi düzeyde olmadığı göze çarpıyor. Emniyet teşkilatı içerisinde siber suçlarla mücadele şube müdürlüklerinin bulunması, suç soruşturmalarının gerekli adli bilişim çalışmalarının etkin bir biçimde yapılması, kısacası ülkemizin siber suçlar konusunda olgunluk seviyesinin yeterli görülmesi siber güvenlik stratejisinin öncelikli problemli alana kayması sonucunu doğurmuştur.

Nitekim ulusal siber güvenlik eylem planındaki eylem maddelerinin büyük çoğunluğu itibarıyla "kritik altyapıların güvenliği ve kriz yönetimi" temasını altını doldurduğu söylenebilir. Bu kapsamda, ülkemizin öncelikli sorunları olarak görülebilecek yasal altyapı eksikliği, organizasyonel eksiklikler, kalifiye eleman eksikliği gibi eksikliklere yönelik eylem maddeleri önerilmiştir.

2015 Siber savaşların yılı mı olacak?

2014 yılı sonunda GOP (Guardians of Peace) adlı grubun Sony'nin yayınlayacağı Kuzey Kore liderine saldırı sahnesinin de yer aldığı "The Interview" filmi nedeniyle Sony'den 100 terabaytın üzerinde veriyi çalarak internete sızdırması siber saldırıların boyutunu bir adım daha değiştirdi. Sony ilk önce filmi yayınlamayacağını açıklamış fakat Amerikan hükümetinin sert eleştirileri nedeniyle kararından dönmüş ve filmi vizyona sokmuştu. Sony'nin önce ki yıllarda PlayStation networkünden müşteri verilerinin çalınması bu son olayla Sony'e olan güven ve itibarın düşmesine neden olurken, birçok Sony çalışanı da sızan bilgiler nedeniyle Sony'e dava açmaya hazırlanıyor.

Sony şirketine verdiği maddi ve manevi kayıpların büyüklüğünün yanı sıra bu siber saldırı politik boyutuyla tarihe geçti. Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) bu siber saldırıdan ötürü Kuzey Kore devletini sorumlu tutması tarihte bir ilk olarak karşımıza çıksa da; aslında ülkeler arası siber saldırılar ilk değil. Kuzey Kore hükümeti bu suçlamaları inkar etmiş ve saldırganları beraber bulmayı teklif etmiş olsa da; ABD Başkanı Barrack Obama'nın "orantılı bir karşılık vereceğiz" sözünün ardından bir süre sonra Kuzey Kore'de internetin tamamen kesilmesinin politik yankıları sürmektedir.
Daha önce İran'ın nükleer programını çökerten Stuxnet virüsü artık ülkeler arası savaşların silahlar aracılığıyla değil tamamen teknolojik gelişmelere bağlı olarak siber saldırılarla gerçekleştiğinin bir kanıtı. Dünyada birçok ülke siber saldırılara karşı kendi teknolojilerini geliştirirken, bu alana yapılan yatırımlar milyar dolarları aşıyor.

Siber saldırıya uğradığınızda USOM'u arayacağınızı biliyor musunuz?

Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) ile eş güdümlü biçimde, ulusal ve uluslar arası siber saldırıları engellemek için çalışmalar yapıyor.

Ülkemizin siber güvenliğine karşı tehditlerin belirlenmesi, muhtemel saldırı ve olayların etkilerinin azaltılması, ortadan kaldırılması, önlemlerin geliştirilmesi ve ilgili aktörlerle paylaşılması için ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmak üzere Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı bünyesinde geçtiğimiz yıllarda USOM oluşturulmuştu.

USOM, ulusal ve uluslararası seviyede siber ortamda ortaya çıkan tehditler ile ilgili kendisine ulaştırılan ihbarları değerlendiriyor. Gelen ihbar ilk aşamadan başlanarak, çözüm sürecine kadar takip ediliyor ve bir sonuca ulaştırılıyor.

Diğer taraftan ulusal ve uluslararası siber güvenlik tatbikatları düzenlenerek kamu kurum ve kuruluşlarının siber saldırılara karşı farkındalığı ve hazırlığı arttırılıyor. Bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri sürüyor.

Ülkemizde güvenli bir siber alan oluşturulması için; siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında USOM ile fikir ve projelerinizi paylaşabiliyor, siber saldırıya uğradığınızda USOMU arayabiliyorsunuz...

Şirketlerde siber güvenliği artırmanın 10 yolu

Kamu ve özel sektör kurumlarında bilişim teknolojilerine olan bağımlılığın artmasıyla siber alanda yaşanan riskler de artıyor. Siber suçluların bir yöntem olarak kullandığı sosyal mühendislik gibi insan temelli saldırıların riskini azaltmak için çalışanların siber güvenliğe ilişkin konularda daha fazla bilgilendirilmeleri gerekiyor. Şirketler için en önemli risk unsurları içerisinde yer almaya başlayan siber saldırılara alınacak önlemler artık sadece şirket ekonomisini değil ülke ekonomisini de ilgilendiriyor. ESET Türkiye Genel Müdür Yardımcısı Alev Akkoyunlu, siber saldırıları önlemek için kurumların dikkat etmesi gereken 10 konuyu sıraladı:

Mobil cihazların kullanımına dikkat edilmeli: Çalışanların her yerden şirket verilerine ulaşmaya çalışması, gerekli güvenlik kuralları oluşturulmaması siber suçluların da her yerden bu bilgiye ulaşabileceği anlamına geliyor. Bu gözden kaçırılmamalı.

Kurum içi güvenlik politikası oluşturulmalı: Güvenlik politikası bütün kullanıcılar veya kullanıcı grupları için erişim kurallarını ve haklarını açıkça belirtmelidir.

Sorumluluklar belirlenmeli: Kurumun bilgi güvenliği politikası uyarınca personele düşen güvenlik rol ve sorumlulukları belgelenmeli; işe alınacak personele yüklenecek rol ve sorumluluklar açıkça tanımlanmış ve işe alınmadan önce personel tarafından iyice anlaşılması sağlanmış olmalıdır.

Çalışanlara eğitim: Çalışanlara düzenli periyotlarda güvenlik eğitimleri verilmelidir.

IT ekibine eğitim: IT ekibinin de kullandığı uygulamalar ile ilgili düzenli eğitim alması gerekmektedir. Böylece kurum hatalı kurulum ve kullanıma maruz kalmayacaktır.

Güçlü şifreler kullanılmalı: Sistem kullanımında zayıf şifrelere engel olunmalı, alfa nümerik, üç ayda bir değişen şifreler düzenlenmeli ve benzer şifrelerin tekrar kullanılması engellenmelidir.

Envanter raporu tutulmalı: Tüm teknoloji varlıklarını içeren bir envanter raporu düzenli olarak tutulmalıdır. Yeni sistemlerin geliştirilmesi veya mevcut sistemlerin iyileştirilmesi ile ilgili ihtiyaçlar belirlenirken güvenlik gereksinimleri göz önüne alınmalıdır.

Yedekleme yapılmalı: Bilgi işlem sistemlerinde yapılan değişiklikler denetlenmeli ve yapılan değişiklikler için kayıtlar tutulmalıdır. Yedekleme politikası uyarınca bilgi ve yazılımların yedeklenmesi ve yedeklerin test edilmesi düzenli olarak yapılmalıdır.

İş sürekliliği yönetimi gerekli: Kurum bünyesinde bilgi güvenliği ihtiyaçlarına yer veren iş sürekliliği için geliştirilmiş bir süreç oluşturulmalı. Bu süreç, iş sürekliliği ile ilgili olarak kuruluşun yüz yüze olduğu riskleri, kritik iş süreçleri ile ilgili varlıkları, bilgi güvenliği olayları yüzünden gerçekleşebilecek kesintilerin etkisini, ilave önleyici tedbirlerin belirlenmesi ve uygulanmasını, bilgi güvenliğini de içeren iş sürekliliği planlarının belgelenmesi konularını içermelidir.

Güvenlik yazılımı olmalı: Güvenlik yazılım ve donanımları istisnasız tüm çalışanlar tarafından kullanılmalıdır. Kurum bünyesinde güncel ve lisanslı yazılımlar kullanılmalı. Eski veya korsan yazılımlar, yeni güvenlik tehditlerine cevap vermekte zorlanır.

Siber saldırılar 10 yılda **50 kat** arttı

Dünyadaki İnternet servis sağlayıcılarının yüzde 90'ının siber güvenliğini sağlayan Amerikan güvenlik kuruluşu Arbor Networks, Kasım 2013 - Kasım 2014 dönemini kapsayan 10. Yıllık Küresel Altyapı Güvenliği Raporu'nu yayımladı. Dünyanın dört bir yanından servis sağlayıcılar, şirketler, bulut ve barındırma hizmet sağlayıcıları ve diğer ağ operatörlerinden 287'sinin katılımıyla gerçekleştirilen anket sonucu ortaya çıkan veriler, İnternet'e bağlı olan tüm şirketleri tehdit eden DDoS saldırılarının artışı ve bunun sonuçlarını ortaya koydu.

Veri merkezi operatörlerinin üçte birinden fazlasının İnternet bant genişliğinin tamamını kullanan DDoS saldırılarına maruz kaldığını ve yüzde 44'ün de bir DDoS saldırısı nedeniyle kazanç kaybına uğradığı kayıtlara geçti. DDoS'un kurumlar için bir sıkıntıdan çok daha fazlası, iş süreklilikleri ve karlılıklarını tehdit eden bir faktör olduğunu ortaya koyan rapor, 2014'te saniyede 400 GB'a ulaşan büyüklükte saldırı yaşandığını rapor etti. İnternet servis sağlayıcısı katılımcıların uğradığı saldırılar ise bir önceki yıla oranla yüzde 42 arttı. Servis sağlayıcılar açısından müşterilerine yönelik DDoS saldırıları bir numaralı operasyonel tehdit konumuna geldi.

Siber güvenlikte nitelikli eleman açığı yüzde 54

Savunma becerilerinde insan faktörü önemini korumaya devam ediyor. Güvenlik kuruluşlarında nitelikli personel alımında ve iş akdinin devamında güçlükler yaşadığını rapor eden katılımcı sayısı yüzde 14'lük bir artışla yüzde 54'lere ulaştı.

Katılımcılar 10 yıl önce saldırıların "deneme – yanılma" yoluyla yapıldığını ifade ederken, bugün yüzde 90'ı uygulama katmanı saldırılarına maruz kaldığını belirtti. Kurbanların üçte biri DDoS saldırıları sonucunda güvenlik duvarı ve IPS cihazlarının devre dışı kaldığını rapor ederken, buna karşın nitelikli güvenlik çözümlerinden yararlanılması gerektiği ortaya çıktı.

Siber güvenlikte büyük işbirliği

Savunma Teknolojileri Mühendislik ve Ticaret A.Ş (STM) ile İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) siber güvenlik alanında birlikte çalışmalar yürütmek, birikim ve tecrübelerini bir araya getirerek güçbirliği oluşturmak amacıyla 7 Ocak 2015'te işbirliği protokolü imzaladı. Türkiye'deki sanayi akademi işbirliğine örnek teşkil edecek bu müşterek çalışmanın, ülkemize yüksek teknoloji geliştirilmesi konusunda önemli katma değerler yaratması bekleniyor.

Bugünün dünyasında siber alemdeki güvenliğin kritik hale gelmeye başladığını söyleyen STM Genel Müdürü Davut Yılmaz, yeni dünyada devletlerin ve bireyin güvenliği ile ilgili ortaya çıkan problemlere yeni çözümler üretilmesi gerektiğini belirtti. Özellikle akıllı cihazlar ve internet kullanımının yaygınlaştığı bu dönemde siber güvenlik alanında etki oluşturmak istiyorsak, bilimsel çalışmalara ağırlık vermemiz gerektiğini ifade eden Yılmaz, "Siber güvenlik alanı, ürün ve sistemler yönünden çok geniş bir yelpazeyi içermektedir. Milli ürün ve çözümlerin geliştirilmesinde ve üretilmesinde milli üreticiler, üniversitelerimiz ve Ar-Ge kurumları ile iş birliği zorunludur" diye konuştu.

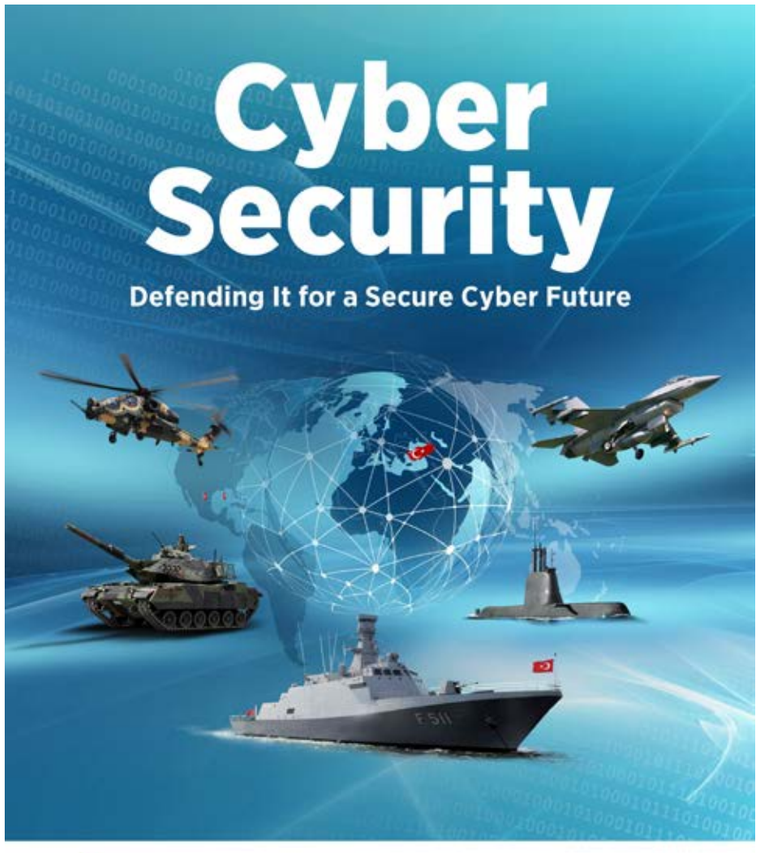

STM, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı'nda belirlenen görev ve sorumluluklar doğrultusunda, geliştirdiği "Bütünleşik Siber Güvenlik" kavramı çerçevesinde proje ve faaliyetlerini sürdürüyor. NATO nezdinde yapılan tatbikat ve çalıştaylarda da görev alan STM, siber güvenlik alanında Türkiye'nin çözüm sağlayan lider kuruluşları arasında yer alıyor. Milli ekosistem oluşturulmasına öncülük ediyor ve en önemlisi ulusal siber güvenlik temel ihtiyaçlarının milli olarak geliştirilmesini hedefliyor. Askeri Ağlarda Bilgi Güvenliği Simülasyonu Projesi'nde görev alan STM, aynı zamanda Avrupa Birliği'nde Siber Güvenlik politikalarını belirleyen EuropeanOrganizationfor Security (EOS)'deki CYSPA (EuropeanCyber Security ProtectionAlliance) Projesi'nde tek Türk kurumu olarak yer alıyor.

Türkiye'nin ilk siber güvenlik merkezi kuruldu

Türkiye'nin ilk siber güvenlik merkezi, ODTÜ Enformatik Enstitüsü Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi adıyla açıldı.

Siber güvenlik firması Comodo'nun desteği ile kurulan siber güvenlik merkezi, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Davut Kavranoğlu'nun da katılımıyla açıldı.

Devletlerin güvenliğiyle ilgili problemlere yeni çözümler üretilmesi gerektiğini dile getiren Karvanoğlu, bu güvenliğin satın alınamayacağının altını çizdi. ODTÜ bünyesindeki Siber Güvenlik ve Savunma Ar-Ge Merkezi'nin Türkiye'nin siber güvenliği için iyi bir başlangıç olduğunu söyleyen Kavranoğlu, hükümetin Ar-Ge konusunda son 10 yılda ölçüsüz kaynak ayırdığına fakat destekleyebilecekleri kaliteli projeler bulmakta güçlük çektiklerine değindi.

Siber güvenlik firması Comodo'nun CEO'su Melih Abdülhayoğlu da siber güvenlik konusunda ODTÜ, hükümet ve mühendislerin birlikte çalışması gerektiğini belirterek, Türkiye'deki mühendislerin kaliteli olduğunu ancak mühendislik fiyatlarının yüksek olduğunu ve uzmanlık olmadığını ifade etti. Uluslararası şirketlerin Türkiye'ye ucuz olmaması ve uzmanlık bulunmaması nedeniyle gelmediğini belirten Abdülhayoğlu, Türkiye'de uzman yetiştirilmesi gerektiğini ifade etti.

Siber Güvenlik Araştırma Merkezi (SİGÜM)

Kadir Has Üniversitesi'nde kurulan yeni bir merkezle siber güvenlik, özel bir araştırma ve eğitim alanına dönüşecek.

Uluslararası Bilgi Sistemleri Derneği (ISSA) Türkiye Başkanlığı ve Kadir Has Üniversitesi işbirliğiyle kurulacak Siber Güvenlik Araştırma Merkezi (SİGÜM) çerçevesinde Siber Güvenlik Yüksek Lisans Programı da başlatılacak. Kadir Has Üniversitesi Siber Güvenlik Araştırma Merkezi kurulması için ilk adım, Ocak 2014'te Kadir Has Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa Aydın ile ISSA Türkiye Başkanı Batuhan Tosun'un katıldığı imza töreninde atıldı.

Kadir Has Üniversitesi bünyesinde açılacak olan Siber Güvenlik Araştırma Merkezi özellikle enformasyon ve haberleşme teknolojileri (ICT) alanında, haberleşme, veri iletimi, kumanda ve kontrol amacıyla kullanılan cihazların kötü amaçlı iç ve dış (siber) saldırılarla karşı karşıya gelmesiyle gerçekleşen suçları inceleyecek. 21. Yüzyılın en önemli farklılığını oluşturan ICT ve teknolojiyi besleyen bilgi döngüsü, korunmadığı ve değiştirilme-çalınma gibi tehditlere karşı geliştirilen savunma yöntemlerinin inceleneceği merkezde; siber güvenlik konularında toplumda farkındalığın arttırılması amaçlanıyor.

Kadir Has Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Aydın, siber güvenlik alanında; ileri araştırma-geliştirme çalışmaları yapacak ve üst düzey uzmanların yetişmesine katkı sağlayacak olan SİGÜM'ün, standart geliştirme ve yol haritası çıkartma konularında da diğer ülkelerin ilgili kurumlarının başvuru kaynaklarından biri haline geleceğine inandığını vurguladı.

ISSA Türkiye Başkanı Batuhan Tosun da üniversite çatısı altında tamamen uygulamaya yönelik hızla işleyecek bir yapının açılışı için yaklaşık 1.5 yıldır çalıştıklarını belirtti. Siber güvenlik ve bilgi güvenliğiyle ilgili ABD, Kanada, İngiltere gibi ülkelerde benzer kurumların olduğunu hatırlatan Tosun, siber güvenlik alanında ihtiyaç duyulan uzmanların üniversite ve özel sektör işbirliği içinde SİGÜM'de yetiştirileceğini belirtti.

BTK Başkanı Acarer: Siber Güvenlik İnisiyatifi, Siber Güvenlik Kurulu'nun sektörel ayağını tamamlıyor

Elektronik haberleşme sektörüne yönelik sektörel SOME oluşturduklarını belirten BTK Başkanı Acarer, bu yıl bu sektördeki işletmeciler için bir tatbikat gerçekleştirip SOME'ler arası iletişimi güçlendirmeyi ve bilgi paylaşımını artırmayı planladıklarını bildirdi.

"Dosya" sayfalarımıza Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı Dr. Tayfun Acarer sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Siber güvenliğin sağlanması için sürekli ve etkin çalışmalar yapılması gerektiğinin altını çizen Acarer, hiçbir doğal sınırın olmadığı siber dünyada hem ülke içi stratejiler geliştirilmesi hem de uluslararası işbirliklerinin artırılmasının son derece kritik olduğunu vurguladı. Bu çerçevede ülkemizde Siber Güvenlik Kurulu'nun oluşturulduğuna anlatan Acarer, Kurulun kısa süre içerisinde çok kritik ve önemli kararlara imza attığını belirtti. Acarer, Kurulun oluşmasıyla birlikte, siber güvenlik konusundaki otorite boşluğunun ortadan kalktığını ifade etti.

Siber güvenlikte güçbirliği yapmanın hem olaylara erken müdahale hem de zararların azaltılması için son derece önemli olduğuna değinen Acarer, "Bunun için kurumların ve kişilerin bilgi paylaşımı arıtılmalı ve birlikte çalışmaları teşvik edilmeli" dedi. Acarer, geçtiğimiz yıl Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı koordinasyonunda Uluslararası Telekomünikasyon Birliği ile beraber Uluslararası Siber Kalkan Tatbikatı'nı gerçekleştirdiklerini anımsattı. Bazı siber saldırılara kurumların tek başına karşı koymasının son derece zor hatta imkânsız olduğuna işaret eden Acarer, bu gibi durumlarda tek çıkar yolun işbirliği ve birlikte çalışma ile sorunların aşılması olduğunu kaydetti. Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM), hem koordinasyon sağlaması hem de bilgi birikimi ve kapasitesi ile siber güvenlik olaylarına kısa sürede müdahale etmesiyle kritik bir yapıtaşı haline geldiğine dikkat çeken Acarer, USOM'a gelen bilgilerin Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) ile paylaşıp gerekli önlemleri kısa sürede alındığını vurguladı.

Siber güvenliğin anlam ve önemi nedir? Hangi nedenler, ülkeleri siber güvenlik konusuna eğilmeye ve onları siber tehdide karşı önlemler almaya sevk ediyor?

-İnternetin hayatımızın bir parçası olması, kritik altyapıların siber dünya ile bütünleşik bir hal alması, dijital verinin her geçen yıl katlanarak artması gibi birçok sebep siber güvenlik konusunu önemli gündem maddelerimizden birisi haline getirdi.
Genç nüfusa ve yaygın internet kullanımına sahip ülkemiz için de siber güvenliğinin sağlanması ulusal güvenliğimizin ve rekabet gücümüzün önemli bir boyutu haline gelmiştir. Güvenlik zafiyetleri, sistemlerin devre dışı kalmasına veya kötüye kullanılmasına, büyük ölçekli ekonomik zarara, kamu düzeninin bozulmasına hatta ulusal güvenliğin ihlaline neden olabilmektedir.
Siber güvenliğin sağlanması için sürekli ve etkin çalışmalar yapılması gerektiği açıktır. Hiçbir doğal sınırın olmadığı bu siber dünyada hem ülke içi stratejiler geliştirilmesi hem de uluslararası işbirliklerinin artırılması son derece kritiktir. Bu çerçevede ülkemizde Siber Güvenlik Kurulu kurulmuş ve Kurul Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı kabul edilmiştir.

Siber güvenlikle ilgili alınacak önlemleri belirlemek ve bunların uygulanması ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı'nın başkanlığında Siber Güvenlik Kurulu kuruldu. Kurul bu aşamada ne gibi çalışmalar yürütüyor?

-Siber Güvenlik Kurulu, kısa süre içerisinde çok kritik ve önemli kararlara imza atmıştır. Öncelikle, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planını kabul etmiş, eylem planıyla siber güvenlik konusundaki ilgili tüm kurumlara görevler vermiştir. Böylece, siber güvenlik konusundaki otorite boşluğu ortadan kalkmış ve görev dağılımı yapılmıştır. Yine Siber Güvenlik Kurulu'nun kararı ile enerji, su yönetimi, kritik kamu hizmetleri, ulaşım ve finans sektörü kritik sektörler olarak belirlenmiştir.

Siber güvenlik alanında birlikte çalışmalar yürütmek, birikim ve tecrübeleri bir araya getirerek güç birliği oluşturmak için neler yapılabilir?

-Siber güvenlikte güç birliği yapmak hem olaylara erken müdahale hem de zararların azaltılması için son derece önemli. Bunun için kurumların ve kişilerin bilgi paylaşımı arıtılmalı ve birlikte çalışmaları teşvik edilmeli. Biz de bunu sağlayabilmek adına 2010 yılından itibaren Siber Güvenlik Tatbikatları gerçekleştirdik. Ulusal çapta yaptığımız tatbikatlarda kamu kurumlarının ve kritik sektörde faaliyet gösteren özel şirketlerin siber saldırılara karşı koyma yeteneğinin geliştirilmesi ve kurumlar arasında koordinasyonun artırılması adına çok önemli gelişmeler kaydettiğimizi düşünüyorum. Katılımcı sayılarının her sene artması ve aldığımız geri dönüşler bu konudaki düşüncelerimi pekiştiriyor. Ayrıca geçtiğimiz yıl Bakanlık koordinasyonunda Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunications Union -ITU) ve ITU-IMPACT ile beraber Uluslararası Siber Kalkan Tatbikatı'nı gerçekleştirdik.

Güvenli bir siber alan oluşturulması, siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile fikir ve projelerin paylaşılmasını; siber saldırıya uğranıldığında USOM'un aranabilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Bazı siber saldırılara kurumların tek başına karşı koyması son derece zor hatta imkânsız olabilmektedir. Bu gibi durumlarda tek çıkar yol işbirliği ve birlikte çalışma ile sorunların aşılmasıdır. Bu anlamda USOM, hem koordinasyon sağlaması hem de bilgi birikimi ve kapasitesi ile siber güvenlik olaylarına kısa sürede müdahale etmesiyle kritik bir yapıtaşı haline gelmiştir. USOM kendisine gelen önemli bilgileri kurumsal ve sektörel SOME'ler ile paylaşarak gerekli önlemlerin kısa sürede alınabilmesini sağlamaktadır.

Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) Kurumsal Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) ile eş güdümlü biçimde, ulusal ve uluslararası siber saldırıları engellemek için ne gibi çalışmalar yapıyor?

-USOM; zararlı yazılımları ve diğer siber tehditleri tespit etmek amacıyla birçok çalışma yapmakta ve balküpü sistemleri kurmaktadır. Tüm bu bileşenlerden elde edilen bilgiler incelenerek alınması gereken önlemler belirlenmekte ve daha sonra kurumsal ve sektörel SOME'ler bilgilendirilmektedir. Kritik sektörler başta olmak üzere kamu kurumlarının ve özel şirketlerin Siber Olaylara Müdahale Ekiplerinin USOM ile etkin ve kolay bir biçimde iletişim sağlayabilmesi için bir altyapı kurulmuş ve kullanılmaya başlanmıştır. Böylece, yaşanan siber güvenlik problemleri USOM'a iletilmekte, USOM gelen şikâyetlere göre gerekli tedbirleri derhal almaktadır.

Ülkemizde son yıllarda siber güvenlik, siber savaş, siber ordu kavramları konuşulmaya başlandı ve tanımlamalar getirilmeye çalışılıyor. Yerli güvenlik yazılımları ve teknik çözümlerinin de geliştirilmeye başlanması konusunda görüş birliğine varıldı ve çalışmalar hızlandırıldı. Bu amaçla da Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi oluşturuldu. Bu bağlamda sizin görüş ve önerileriniz nedir?

-Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı'nda siber güvenlik alanında Ar-Ge faaliyetlerinin teşvik edilmesi, Ar-Ge laboratuarlarının kurulması, yerli ürün ve çözüm çalışmaları yapılmasına ilişkin eylem maddeleri ve her eylem maddesinden sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir. Yerli ürün ve çözümler kullanarak siber güvenliğimizi bir üst seviyeye taşımamız gerekiyor. Ülkemizin genç nüfusu ve kaynaklarıyla bu işi layıkı ile başarabilecek seviyede olduğunu düşünüyorum.

Siber Güvenlik Kurulu'nun kararı doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları, sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşları (STK) arasında ortak akıl oluşturulması amacıyla İnternet Geliştirme Kurulu'nun çatısı altında Siber Güvenlik İnisiyatifi oluşturuldu. İnisiyatifin yapacağı çalışmaların kapsamı nasıl olmalı ve bu noktada devlete nasıl bir destek sağlamalı?

-Siber Güvenlik İnisiyatifi Siber Güvenlik Kurulu'nun sektör ayağını tamamlamak amacıyla oluşturulmuştur. İnisiyatifin şu anda 104 üyesi bulunmaktadır. Kamu özel sektör işbirliğinin bir örneği olan ve bu anlamda köprü vazifesi gören Siber Güvenlik İnisiyatifi çalışmaları etkin bir şekilde devam etmeli ve siber güvenlik stratejilerinin belirlenmesine katkı sağlamalıdır.

2015 yılında yapılacak siber tatbikatların içeriği ne olacak? Siber hazırlık tatbikatlarının sonuçları paydaşlar arasında nasıl değerlendirilmelidir?

-Bildiğiniz gibi BTK bünyesinde Elektronik Haberleşme Sektörüne yönelik olarak Sektörel SOME oluşturuldu. Bu sene, Sektörel SOME olarak elektronik haberleşme sektöründe yer alan işletmecilere yönelik bir tatbikat gerçekleştireceğiz. Böylece, SOME'ler arası iletişimi güçlendirmeyi ve bilgi paylaşımını artırmayı planlıyoruz.

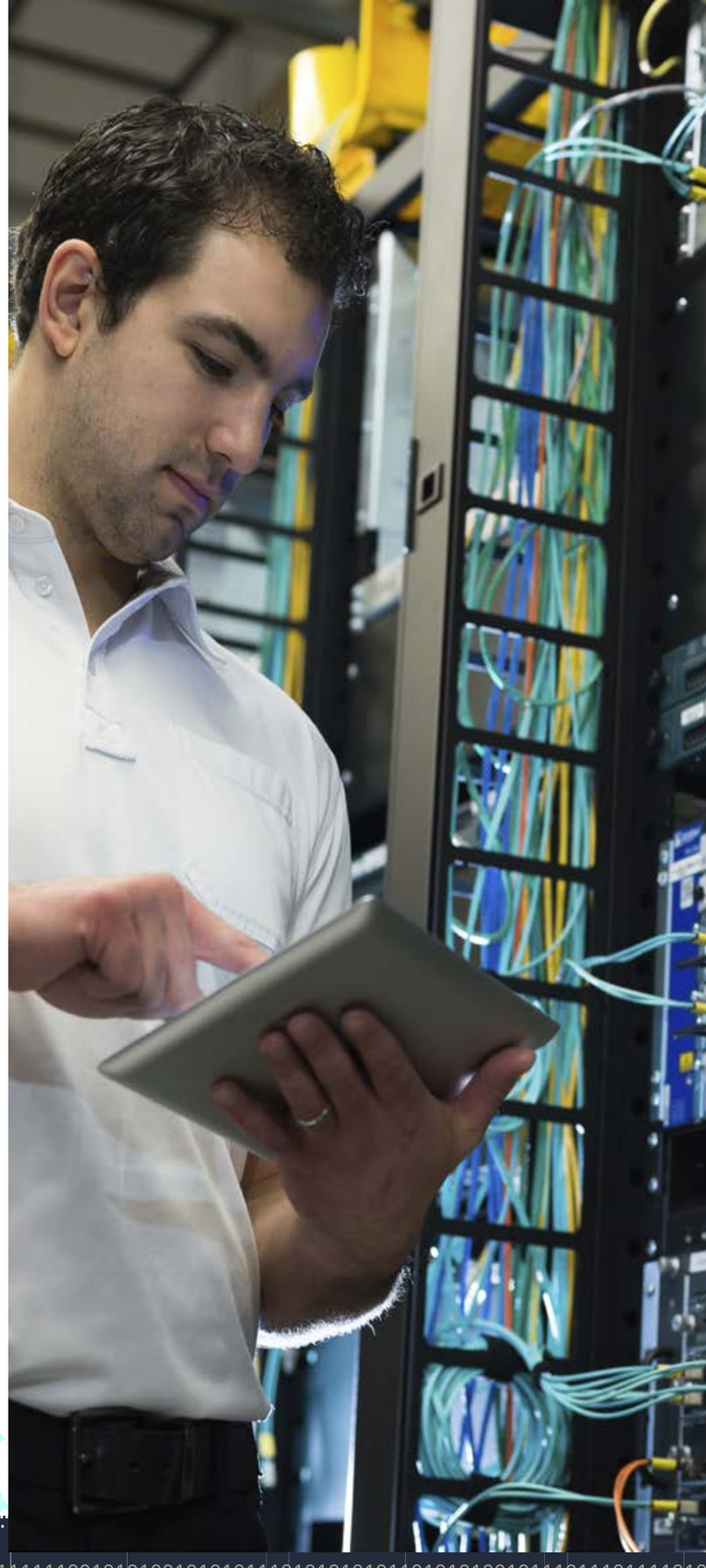

TSE Başkanı Hulusi Şentürk:
Siber Güvenlik Özel Komitesi kurduk

Türkiye'nin bilgi güvenliği ihtiyaçları doğrultusunda "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi"ni de hayata geçiren TSE, BT ürün ve sistemleri için güvenlik kriterleri, standartları ve koruma profilleri oluşturuyor.

Türk Standartları Enstitüsü (TSE) "Ulusal Siber Güvenlik Strateji ve Eylem Planı" kapsamda madde 10'dan "ilgili" ve Madde 12'den ise "sorumlu" olarak görevlerini icra ediyor. Siber Güvenlik Eylem Planı madde 10 ve 12'yi gerçekleştirmek için, TSE'de 11 Nisan 2014 tarihinde Yönetim Kurulu Kararı ile "Siber Güvenlik Özel Komitesi" kuruldu. Siber Güvenlik Özel Komitesi "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi" başlığı altında, üniversite, kamu ve özel sektörden katılan 50 dış uzmanla 32 yeni Ar-Ge projesinde çalışmalara başladı. Çalışmaların yüzde 95'i bitirildi.

TSE Başkanı Hulusi Şentürk, Siber Güvenlik Özel Komitesi'nin elektronik ortamda gerçekleştirilen birçok konuda çalışma yaptığını belirtirken, "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi" ile, ülkemiz bilgi teknolojileri (BT) ürün ve sistemleri için güvenlik kriterleri-standartları ve koruma profilleri oluşturulduğunu ifade etti. Ayrıca son zamanlarda revaçta olan ve enstitünün yaptığı Sızma Testi Uzmanı-Beyaz Şapkalı Hacker belgelendirmesinin de bu çalışmalar kapsamında olduğuna işaret eden Şentürk, "Bununla ilgili CtF (Capture the Flag) Laboratuarı kurulmuş, teorik ve uygulamalı eğitimler ve sınavlar organize edilmiş ve sınavlarda başarılı olanlara, sertifikalar verilmektedir" dedi.

TSE Başkanı Şentürk, "Dosya" sayfalarımıza şu açıklama ve değerlendirmeleri yaparak katıldı.

Bilgi güvenliği konusunda birçok kişi ve firma belgelendiriliyor

Ülkemizde bilişim teknolojileri hususunda hızlı ilerleme, yeni teknolojilere adaptasyon, e-hizmet çeşitliliğinin artması beraberinde farklı sorunları da getirmektedir. Bir taraftan dünyada mevcut bulunan ve yeni çıkan teknolojilerin ülkemizde de kullanılması ve üretilmesi önem arz ederken, bir taraftan bu teknolojilerin getirdiği problemlere de çözüm bulma ihtiyacı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda son yıllarda bilgi güvenliği hususu önem kazanmakta ve dünyada birçok kurum ve kuruluşa yapılan saldırılar, konunun önemini bizlere bir kez daha hatırlatmaktadır.

Türkiye de dünyada birçok ülke bilgi güvenliği hususunda kullandığı ürün ve sistemlerin güvenliğine önem vermekte ve bu hususta ortaya çıkmış ve kabul görmüş standartlar çerçevesinde belgelendirilmiş ürünlere öncelik tanımaktadır. Bu da ortaya çıkan hizmetlerin kalitesinin artmasına ve uluslararası alanda kabul görmesine olanak tanımaktadır.

Enstitümüz bu hususta yapılan çalışmalara aktif katılmakta, öncülük yapmakta ve bilgi güvenliği hususunda önemli standartlar olan TS ISO/IEC 15408-Common Criteria (Ortak Kriterler), TS ISO/IEC 27001–Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, TS ISO/IEC 19790-Kriptografik Modül/ Algoritma Sertifikasyonu, Temel Seviye Güvenlik Belgelendirmesi, Saha Güvenlik Belgelendirmesi, Sızma Testi Hizmeti veren kişilerin (Beyaz Şapkalı Hacker) ve firmaların belgelendirmesi vb gibi birçok önemli hizmeti gerçekleştirmektedir.

Özellikle son yıllarda siber güvenlik hususunda ülkemizde önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu hususta 20.06.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan

"Ulusal Siber Güvenlik Strateji ve 2013-2014 Eylem Planı" da birçok kamu kurum ve kuruluşa önemli görevler vermektedir. Bu eylem planı yasal düzenlemelerin yapılması, adli süreçlere yardımcı olacak çalışmaların yürütülmesi, ulusal siber olaylara müdahale organizasyonun oluşturulması, ulusal siber güvenlik altyapısının güçlendirilmesi, siber güvenlik alanında insan kaynağının yetiştirilmesi ve bilinçlendirme faaliyetleri, siber güvenlikte yerli teknolojilerin geliştirilmesi, ulusal güvenlik mekanizmalarının kapsamının genişletilmesi gibi konuyu kapsayıcı yönlerden ele almakta ve eylem maddeleri ve alt eylem maddeleri ile sorumlu ve ilgili kuruluşlara görevler vermektedir.

Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi

Ulusal Siber Güvenlik Strateji ve Eylem Planı kapsamında enstitümüz madde 10'dan "ilgili" ve madde 12'den ise "sorumlu" olarak görevlerini icra etmektedir. Siber Güvenlik Eylem Planı madde 10 ve 12'yi gerçekleştirmek için, TSE'de 11 Nisan 2014 tarihinde Yönetim Kurulu Kararı ile "Siber Güvenlik Özel Komitesi" kurulmuştur. Siber Güvenlik Özel Komitesi, "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi" başlığı altında, üniversite, kamu ve özel sektörden katılan 50 dış uzmanla 32 yeni Ar-Ge projesinde (Bulut Bilişim, Veri Merkezleri, Güvenli e-Ticaret, Güvenli Elektronik Belge, Yönetim Sistemleri, Sağlık Bilgi Sistemleri, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Web Uygulamaları Ve Web Servisleri Güvenliği, Güvenli İnternet Bankacılığı, Mobil Uygulamalar, Biyometrik Ürünlerin Güvenliği, Sızma Testi Uzmanı, Adli Bilişim Uzmanı, Kamu Güvenli Ağı Kriterleri, Akıllı Kartlar Güvenliği, Kritik Altyapıların Derecelendirilmesi vb.) çalışmalara başladı. Günümüz itibari ile bu çalışmaların yüzde 95'i bitirilmiştir.

Ülkemiz bilgi güvenliği ihtiyaçları doğrultusunda "Ulusal Koruma Profili Havuzu Projesi" ile, ülkemiz BT ürün ve sistemleri için güvenlik kriterleri-standartları ve koruma profilleri oluşturulmaktadır. Ayrıca son zamanlarda revaçta olan ve enstitümüzün yaptığı Sızma Testi Uzmanı-Beyaz Şapkalı Hacker belgelendirmesi de bu çalışmalar kapsamında ortaya çıkmış, bununla ilgili CtF (Capture the Flag) Laboratuarı kurulmuş, teorik ve uygulamalı eğitimler ve sınavlar organize edilmiştir. Sınavlarda başarılı olanlara, sertifikalar verilmektedir.

Siber Güvenlik İnisiyatifi

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı'nın başkanlığında Siber Güvenlik Kurulu kurulması, siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ve sektörel ve kurumsal Siber Olaylara Müdahale Ekipleri'nin (SOME) kurulması, kamu kurum ve kuruluşları, sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşları (STK) arasında ortak akıl oluşturulması amacıyla İnternet Geliştirme Kurulu'nun çatısı altında Siber Güvenlik İnisiyatifi oluşturulması ülkemizde siber güvenlik alanında yaşanan diğer önemli gelişmelerdir. Bu gelişmelerle birlikte siber güvenliğe verilen önem artmakta ve bu alanda söz sahibi olmak için önemli adımlar atılmaktadır. Özellikle SOME personellerinin Sızma Testi Uzmanı eğitim ve sınavlarına girerek kendilerini yetiştirmeleri önem arz etmektedir.

Önümüzdeki süreçte siber güvenlik konusunda enstitümüzün yeni projelerinin arasında; BT Ürün Güvenliği-TS ISO/IEC 15408-Ortak Kriterler Standardı kapsamında uluslar arası "Ortak Kriterler Test Laboratuarı" nın kurulması var. Enstitümüz Yazılım Test ve Belgelendirme Dairesi Başkanlığımızın kuracağı bu laboratuar, ülkemizin milli bilgi güvenlik sektörüne ve ekonomisine büyük katkılar sağlayacaktır.

Ayrıca Sızma Testi Uzmanı-Beyaz Şapkalı Hacker eğitim ve sınavları için kullandığımız CtF (Capture the Flag) laboratuar ortamını statik ortamdan dinamik ortama taşımayı planlamaktayız. Bu şekilde sınav ortamındaki sızma testi senaryoları dinamik olarak güncellenebilecek, sızma testi eğitim ve sınavları online olarak da yapılabilecektir.

Adli Bilişim Uzmanı/Bilirkişisi yetiştirme

Yeni projelerimizden bir diğeri de adli bilişim uzmanı/bilirkişisi yetiştirme ve belgelendirme programını oluşturma. aday adli bilişim uzmanları tarafımızca oluşturulacak teorik ve uygulamalı eğitim ve sınavlara katılıp, başarılı olanlar sertifikalandırılacaktır. Analiz ve Delil Toplama Uzmanı olmak üzere toplam 6 temel alanda sertifikasyon yapılması planlanmaktadır. Bilgisayar Sistemleri Adli Analiz Uzmanı, Bilgisayar Ağları Adli Analiz Uzmanı, Mobil Cihazlar Adli Analiz Uzmanı, Uygulama Yazılımları Adli Analiz Uzmanı, Kötücül Yazılımlar Adli Analiz Uzmanı gibi uzmanlık alanları planlanmaktadır.

TSE; Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO), Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN) ve Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (CENELEC) gibi küresel ve bölgesel kuruluşlara tam üyeliğiyle ülkemizin standartları belirleyici konuma gelmesi için gereken önemli altyapıyı sağlamaktadır. Ancak bu misyonu nihayete erdirecek olan ülkemizin iş ve akademik dünyasının standart hazırlama komitelerine katılımı ve bu komitelerdeki aktif çalışmaları olacaktır. Bunun için de mikro bazda yani işletme bazında standart kültürünün yerleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca küresel güç olmak için her geçen gün daha fazla çaba harcayan ülkemizin, standartları belirleyen ülkeler arasında olması ve her geçen gün önemi artan siber güvenlik alanında daha fazla çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu nedenle bilişim sektöründeki her kesimin kalitenin göstergesi olan belgelendirmeye önem vermeleri, standart çalışmalarına aktif katılımı, siber güvenlik alanında ülkemizin gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

BGD Başkanı Atalay: Siber güvelik tatbikatları katılımının zorunlu olacağı bir modelle yürütülmeli

Siber güvenliğin ülkelerin tek başına halledebilecekleri bir konu olmadığına dikkat çeken Atalay, işbirliğinin kaçınılmaz olduğunu vurgulayıp ulusal güvenlik açısından bir zorunluluk olan yerli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi ve kullanımı çalışmalarının yeterli olmadığına işaret etti.

"Türkiye'de siber güvenlik" konulu "Dosya" sayfalarımıza Bilgi Güvenliği Derneği (BGD) Başkanı Ahmet Hamdi Atalay, sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Siber güvelik tatbikatlarının bu tatbikata katılan kurumların hazırlık durumunu canlı tutmak açısından oldukça faydalı olduğunun altını çizen BGD Başkanı Atalay, ancak bugüne kadar yapılan tatbikatlara katılımın gönüllü olması ve kamu kurumlarıyla sınırlı tutulması nedenleriyle yeterince etkin olmadığını kaydetti. Atalay, tatbikatların belirlenecek sektör bazında (örneğin Finans sektörü) ve o sektör aktörlerinin (örneğin BDDK, Bankalar vb.) katılımının zorunlu olacağı bir modelle yürütülmesinin daha etkin olabileceği değerlendirmesinde bulundu.

Siber güvenlik konusunun bireylerin ya da kurumların hatta ülkelerin tek başına halledebilecekleri bir konu olmadığına işaret eden Atalay, "Siber evreni oluşturan ve bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanan tüm birey ve kurumların iş ve güç birliği içinde olması kaçınılmazdır" dedi.

Atalay, siber güvenlik konusunda kamu-özel kurumlar, sivil toplum kuruluşları (STK) ve üniversitelerin belirlenecek politika ve stratejiler doğrultusunda birlikte çalışmasının başarının anahtarı olduğunu ifade etti. Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) gibi yapıların oluşturulması gerektiğinin üzerinde duran Atalay, "Ancak ülkemizde şu ana kadar maalesef bu tür yapılar yeterince etkin ve verimli kullanılamamaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de bu yapıların kamu kurumu kimliği ile kaynak bulmada ve kullanmakta, bilgi paylaşmada, özel sektör ve diğer kurumlar ile işbirliği yapmakta zorlanmalarıdır" diye konuştu.

Siber güvenliğin anlam ve önemi nedir? Hangi nedenler, ülkeleri siber güvenlik konusuna eğilmeye ve onları siber tehdide karşı önlemler almaya sevk ediyor?

-Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) eğitimden ticarete, eğlenceden haberleşmeye, devlet hizmetlerinden üretime hemen hemen hayatın tüm alanları kapsaması; sağlık, enerji, iletişim, finans, ulaşım vb. hemen hemen tüm kritik altyapıların vazgeçilmez bir parçası olması nedeniyle insanlar, kurumlar ve ülkeler için kritik bir role sahiptir.

BİT bu rolü dolayısıyla bir yandan zaman ve mekân bağımlılığını ortadan kaldırırken diğer yandan altyapısını oluşturduğu alanlarda önemli ölçüde etkinlik ve verimlilik sağlayarak ekonomik değer artışına da imkân sağlamaktadır.

Son yıllarda BİT'nin oynadığı bu kritik rol ve imkânlar bir takım yeni tehdit ve tehlikelerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Siber güvenlik olarak adlandırılan bu yeni tehdit ve tehlikelerin yönetilmesi ve ortadan kaldırılması hem bireyler, hem kurumlar hem de ülkeler için kritik bir hal almaktadır. Bilgilerin çalınması, ifşa edilmesi, değiştirilmesi ya da bozulması ile başlayıp Kritik altyapıların çalışmasının ve hizmet sunumunun engellenmesi; oradan da ülkeler arası siber savaş boyutuna varan bu tehdit ve tehlikeler artık ülkeler için ulusal güvenliğin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiş bulunmaktadır.

Siber güvenlikle ilgili alınacak önlemleri belirlemek ve bunların uygulanması ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı'nın başkanlığında Siber Güvenlik Kurulu kuruldu. Kurul bu aşamada ne gibi çalışmalar yürütüyor?

-Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanının başkanlığında ilgili kamu kurumlarının en üst düzey yönetici temsilcilerinden (Müsteşarlar) oluşan Siber Güvenlik Kurulu, Türkiye'nin siber güvenlik stratejilerinin ve bu stratejiler doğrultusunda

yürütülecek eylem planlarının belirlenmesi açısından hayati bir öneme sahiptir.

Siber güvenlik alanında birlikte çalışmalar yürütmek, birikim ve tecrübeleri bir araya getirerek güçbirliği oluşturmak için neler yapılabilir?

-Siber güvenlik konusu bireylerin ya da kurumların hatta ülkelerin tek başına halledebilecekleri bir konu değildir. Siber evreni oluşturan ve BİT kullanan tüm birey ve kurumların iş ve güç birliği içinde olması kaçınılmazdır. Siber güvenlik konusunda kamu-özel tüm kurumlar, STK'lar ve üniversitelerin belirlenecek politika ve stratejiler doğrultusunda birlikte çalışması başarının anahtarı olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, kullanıcı seviyesinden karar verici seviyesine kadar her seviyede kişilerin farkındalık, bilgi ve bilinç seviyesinin geliştirilmesi bu konuda başarılı olmanın olmaz ise olmazıdır. Bunun da yapılabilmesi ancak tüm paydaş ve tarafların iş birliği ile mümkündür.
Son olarak, siber güvenliğin sağlanmasında bir diğer olmazsa olamaz olan milli teknik çözümlerin geliştirilmesi için standartların belirlenmesi bunların test ve sertifikasyonunun yapılması yine üniversiteler, araştırma merkezleri, standart kuruluşları, sivil toplum kuruluşları (STK) ve BİT endüstrisinin işbirliği içinde olmasını zorunlu kılmaktadır.

Güvenli bir siber alan oluşturulması, siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile fikir ve projelerin paylaşılmasını; siber saldırıya uğranıldığında USOM'un aranabilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Siber güvenliğin sağlanmasında kurumsal ve ulusal boyutta iş ve güç birliklerinin ve bilgi paylaşımının önemi çok büyüktür. Bunun yapılabilmesinin en yaygın yolu da USOM gibi yapıların oluşturulmasından geçmektedir.

Ancak ülkemizde şu ana kadar maalesef bu tür yapılar yeterince etkin ve verimli kullanılamamaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de bu yapıların kamu kurumu kimliği ile kaynak bulmada ve kullanmakta, bilgi paylaşmada, özel sektör ve diğer kurumlar ile işbirliği yapmakta zorlanmalarıdır.

USOM, Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) ile eş güdümlü biçimde, ulusal ve uluslar arası siber saldırıları engellemek için ne gibi çalışmalar yapıyor?

-Bu yapılar yeterince bilgi paylaşımında bulunmadıkları için tüm faaliyetleri hakkında bilgimiz bulunmamaktadır, Web sitelerinden edinilen bilgilere göre özellikle çeşitli kamu kurumlarını hedef alan saldırıların önlenmesinde çeşitli faaliyetleri olduğu bilinmektedir. Ancak şu ana kadar çok etkili işler yaptıklarını söyleyebilecek durumda değiliz maalesef.

Ülkemizde son yıllarda siber güvenlik, siber savaş, siber ordu kavramları konuşulmaya başlandı ve tanımlamalar getirilmeye çalışılıyor. Yerli güvenlik yazılımları ve teknik çözümlerinin de geliştirilmeye başlanması konusunda görüş birliğine varıldı ve çalışmalar hızlandırıldı. Bu amaçla da Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi oluşturuldu. Bu bağlamda sizin görüş ve önerileriniz nedir?

-BGD'nin de önemli katkılarıyla oluşturulan Ulusal Siber Güvenlik Strateji Belgesi'nin 2013 yılının Haziran ayında yayınlanması ile birlikte 2013-2014 Ulusal Eylem Planı da yayınlanmıştır. Gerek strateji belgesinde ve gerekse eylem planında yerli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi ve kullanılması yönünde önemli atıflar mevcuttur.

Ülkemizde BİT endüstrisinde yer alan başta Aselsan, Havelsan, Netaş gibi büyük firmada ve çok sayıda küçük firmada bu dönemde yerli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesine yönelik önemli projeler başlatılmış, bazı ürünler de pazarda yerini almaya başlamıştır. Ulusal güvenlik açısından bir zorunluluk olan yerli siber güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi ve kullanımının sağlanması konusunda yapılan bu çalışmalar çok önemli ancak yeterli değildir. Şu ana kadar bu firmalar arasında bir iş ve güç birliği mevcut olmadığı gibi odaklanılması gereken alanlar hususunda bir dağınıklıkta söz konusudur. Bu çalışmaların etkin, verimli ve sürdürülebilir olması için bunların mutlaka belli bir strateji çerçevesinde, belli odaklanmalar ile ve sinerji oluşturacak şekilde üniversiteler ve araştırma merkezlerinin de katkısı ile yürütülmesi faydalı olacaktır. Aynı zamanda kamu kaynaklı Ar-Ge teşviklerinin bu alana yönlendirilmesi çok önemlidir.

Siber Güvenlik Kurulu'nun kararı doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları, sektör, üniversite ve STK'lar arasında ortak akıl oluşturulması amacıyla İnternet Geliştirme Kurulu'nun çatısı altında Siber Güvenlik İnisiyatifi oluşturuldu. İnisiyatifin yapacağı çalışmaların kapsamı nasıl olmalı ve bu noktada devlete nasıl bir destek sağlamalı?

-İnterneti Geliştirme Kurulu, daha çok internetin etkin ve yaygın kullanımı konusunda çalışma yapmak üzere oluşturulmuştur. Siber güvenlik konusu görev ve uzmanlık alanlarına dahil değildir. Siber güvenlik konusunda çalışma yapmak üzere bu konunun uzmanlarından oluşan ayrı bir yapının oluşturulmasına gerek vardır. Siber güvenlik konusunda faaliyet gösteren STK'lar, uzmanlar, üniversiteler ve araştırma merkezleri temsilcilerinden oluşması gereken bu yapı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı'nın başkanlığında kurulan Siber Güvenlik Kurulu ile konuyla ilgili kamu-özel tüm kurum ve kuruluşlar ile STK ve üniversiteler arasında köprü görevi görebileceği gibi Kurula teknik konularda danışmanlık da yapabilecektir.

2015 yılında yapılacak siber tatbikatların içeriği ne olacak? Siber hazırlık tatbikatlarının sonuçları paydaşlar arasında nasıl değerlendirilmelidir?

-Siber güvelik tatbikatları bu tatbikata dahil kurumların hazırlık durumunu canlı tutmak açısından oldukça faydalıdır. Ancak bugüne kadar ki uygulamada bu tatbikatlara katılımın gönüllü yapılması, kamu kurumlarıyla sınırlı tutulması vb. nedenlerle yeterince etkin olduğunu söylemek zordur. Tatbikatların belirlenecek sektör bazında (örneğin Finans sektörü) ve o sektör aktörlerinin (örneğin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Bankalar vb.) katılımının zorunlu olacağı bir modelle yürütülmesinin daha etkin olabileceği değerlendirilmektedir.

NETAŞ Siber Güvenlik Müdürü Çağal:

Siber güvenlik, milli çözümlerin geliştirilip kullanılmasıyla mümkün olacak

Türkiye'nin en çok web saldırısı yapılan ülke sıralamasında Avrupa'da 4, dünyada ise 5'inci sırada yer aldığını belirten Çağal, Türkiye'deki bilgisayarların yüzde 45'inin siber saldırıya uğradığını kaydetti.

"Türkiye'de siber güvenlik" konulu "Dosya" sayfalarımıza NETAŞ Siber Güvenlik Müdürü Uğur Çağal da katkı verdi. Siber saldırılar sonucu, özellikle son birkaç yıl içinde kişi ve kurumların uğradığı maddi zararların yanında, ülkelerin ulusal güvenliğinin de tehdit altına girdiğini söyleyen Çağal, "Siber saldırlarla başlayıp casuslukla devam eden süreç, siber savaş boyutuna varmış durumda" uyarısında bulundu.

Çağal, ulusal güvenliğin önemli unsurlarından biri haline gelen siber güvenliğin sağlanmasının öncelikle kurumlarda ve vatandaşlarda farkındalığın geliştirilmesiyle mümkün olacağını anlatarak, standartların ve regülasyonların oluşturulması ve takip edilmesinin, bu alanda milli çözümlerin geliştirilip, kullanılmasının da çok önemli olduğuna dikkati çekti. Çağal, açılamasını şöyle sürdürdü:

"Yerli güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi için teşviklerin sağlanması ve bu çözümlerin kullanılması yönünde cesaretlendirici bazı adımlar atıldıysa da, henüz istenilen noktaya gelinemediğini söyleyebiliriz.
2015 yılı itibarıyla üzerinde durulan tehdit ve tehlikelerin yoğunluğunun devam edeceği görüşündeyiz. Organize grup ve kurumların planlı, hedefli ve ısrarlı saldırılarının devam edeceğini, saldırı araçlarının belli kurum (özellikle kamu ve finans sektörü başta olmak üzere) ve ülkeleri hedef alacak şekilde geliştirileceğini söyleyebiliriz. Bunun en bariz örneği olarak, Türkiye'deki bazı banka ve kamu kurumlarını hedef alan FATMAL isimli kötücül yazılımı gösterebiliriz."

Siber güvenliğin anlam ve önemi nedir? Hangi nedenler, ülkeleri siber güvenlik konusuna eğilmeye ve onları siber tehdide karşı önlemler almaya sevk ediyor?

-Bilgi teknolojileri ve iletişim şebekelerinde bulunan 6 milyar insan, 4 milyar makine olmak üzere yaklaşık 10 milyar bağlantıyla; işten eğlenceye, eğitimden ticarete kadar hayatımızın her alanını kapsayan ve "siber" olarak adlandırılan yeni bir dünyanın içindeyiz. Sanal olarak nitelendirilen bu dünya; sistemlere yetkisiz erişim, bilgilerin değiştirilmesi, çalınması, yok edilmesi, bozulması, hizmetlerin engellenmesi gibi tehdit ve tehlikeleri içinde barındırıyor. Dolayısıyla, ortaya çıkan tehdit ve tehlikelerden etkilenmemek adına çeşitli önlemler almak zounlu hale geldi. Dünya genelinde yapılan siber saldırılarla ilgili istatistiklere bakıldığında, Türkiye, Websense 2013 Threat Report'a göre, en çok web saldırısı yapılan ülke sıralamasında Avrupa'da 4'üncü, dünyada ise 5'inci sırada yer alıyor. Yine Fortinet -2014 Threat Landscape Report'a göre; Türkiye ele geçirilmiş bilgisayar (Botnet) oranında 4. sırada yer alıyor ve Türkiye'deki bilgisayarların yüzde 45'i siber saldırıya uğruyor.

Siber güvenlik alanında birlikte çalışmalar yürütmek, birikim ve tecrübeleri bir araya getirerek güçbirliği oluşturmak için neler yapılabilir?

-Siber saldırılar sonucu, özellikle son birkaç yıl içinde kişi ve kurumların uğradığı maddi zararların yanında, ülkelerin ulusal güvenliği de tehdit altına girmiş bulunuyor. Siber saldırlarla başlayıp casuslukla devam eden süreç, siber savaş boyutuna varmış durumda. Ulusal güvenliğin önemli unsurlarından biri haline gelen siber güvenliğin sağlanması, öncelikle kurumlarda ve vatandaşlarda

farkındalığın geliştirilmesi, standartların ve regülasyonların oluşturulması ve takip edilmesi, son olarak da bu alanda milli çözümlerin geliştirilip kullanılmasıyla mümkün olacak. Ancak yerli güvenlik çözümlerinin geliştirilmesi için teşviklerin sağlanması ve bu çözümlerin kullanılması yönünde cesaretlendirici bazı adımlar atıldıysa da, henüz istenilen noktaya gelinemediğini söyleyebiliriz.

Ülkemizde son yıllarda siber güvenlik, siber savaş, siber ordu kavramları konuşulmaya başlandı ve tanımlamalar getirilmeye çalışılıyor. Yerli güvenlik yazılımları ve teknik çözümlerinin de geliştirilmeye başlanması konusunda görüş birliğine varıldı ve çalışmalar hızlandırıldı. Bu amaçla da Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi oluşturuldu. Bu bağlamda sizin görüş ve önerileriniz nedir?

-Doğru politika ve stratejilerle, uygun süreç ve teknolojilerin seçilip uygulanması; süreç ve sonuçların devamlı izlenip periyodik olarak gözden geçirilmesi, başarının anahtarını oluşturuyor. Gerçek anlamda güvenlik, ancak "milli siber güvenlik" teknolojilerinin geliştirilip kullanılmasıyla mümkün. İthal siber güvenlik teknolojileri ise (backdoor vb riskleri nedeniyle) bizzat siber güvenlik riski ve tehdidi oluşturabilir.

NETAŞ olarak, 2014 yılında Türkiye'nin bu alandaki ilk 2 ürünü olan VoIP Güvenlik Zafiyet Analizi (VZA) ve VoIP Güvenlik Duvarı'nı (VGD) geliştirdik. VZA, uluslararası alanda benzerlerine göre daha fazla zafiyet analizi yapabilen, güvenlik tedbirlerini sistem karnesiyle öneren, IPv4/IPv6 ağ yapılarını içeren kapsamlı bir zafiyet tespit aracı. VGD ise saldırı tespit ve önleme mekanizmalarını bir arada bulunduran, dinamik filtrelemeyle otomatik kural güncellemesi yapan, anlık sistem trafiği incelemesiyle anomali tespitini sağlayan ilk yerli VoIP Güvenlik Duvarıdır. 2015 yılında ise VoIP tarafındaki ürünlerimizin yanında Web Uygulamaları Güvenlik Duvarı, Web Uygulamaları Zafiyet Analizi ve oneM2M standardında M2M (Machine-to-Machine) güvenlik projelerine başlıyoruz. Ayrıca tümleşik iletişim sistemleri üzerine "pentest" adı verilen sızma testleri hizmeti veriyoruz.

Yol haritamızda, WebRTC ve 4G LTE güvenlik projeleri, veri gizliliği ve itibar tabanlı güven yönetim projeleri bulunuyor.

2015 yılında yapılacak siber tatbikatların içeriği ne olacak? Siber hazırlık tatbikatlarının sonuçları paydaşlar arasında nasıl değerlendirilmelidir?

-2015 yılı itibarıyla üzerinde durulan tehdit ve tehlikelerin yoğunluğunun devam edeceği görüşündeyiz. Organize grup ve kurumların planlı, hedefli ve ısrarlı saldırılarının devam edeceğini, saldırı araçlarının belli kurum (özellikle kamu ve finans sektörü başta olmak üzere) ve ülkeleri hedef alacak şekilde geliştirileceğini söyleyebiliriz. Bunun en bariz örneği olarak, Türkiye'deki bazı banka ve kamu kurumlarını hedef alan FATMAL isimli kötücül yazılımı gösterebiliriz. İletişim altyapısının IP omurgasına taşınmasıyla birlikte, VoIP, web ve video konferans uygulamalarını da içeren bütünleşik iletişim sistemlerine saldırıların yoğunlaşacağını söyleyebiliriz. Siber tatbikatlarda, tümleşik iletişim sistemlerinin mutlaka yer alması gerektiğini düşünüyoruz.

Güvenli bir siber alan oluşturulması, siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile fikir ve projelerin paylaşılmasını; siber saldırıya uğranıldığında USOM'un aranabilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Sınırları olmayan siber uzayda, güvenli bir siber alan oluşturulması ve bu alan için gerekli işbirliklerinin gerçekleştirilmesini destekliyoruz. Bir kurumun veya sistemin uğradığı siber saldırı sonucu ortaya çıkan izlerin ve saldırı desenlerinin diğer kurumları korumak adına incelenmesi gerekliğine inanıyoruz.
Bu noktadan hareketle, bulut tabanlı siber güvenlik servis altyapısının kurulması çok önemli.

Siber Güvenlik Kurulu'nun kararı doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları, sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşları (STK) arasında ortak akıl oluşturulması amacıyla İnternet Geliştirme Kurulu'nun çatısı altında Siber Güvenlik İnisiyatifi oluşturuldu. İnisiyatifin yapacağı çalışmaların kapsamı nasıl olmalı ve bu noktada devlete nasıl bir destek sağlamalı?

-Siber güvenlikteki ilk adım, kurumlarda ve vatandaşlarda farkındalığın geliştirilmesine yönelik çalışmalar olmalı ve nitelikli personel yetiştirilmesine yönelik eğitim ve sertifikasyonlar da bu kapsamda değerlendirimeli. Biz siber güvenliği, sadece güvenlik birimlerinin değil tüm birimlerin sahiplenmesi gereken bir olgu olarak görüyoruz. Örneğin, VoIP altyapısının protokolleri ile ilgili güvenlik açıklarıyla ilgilenmek hem VoIP hem de güvenlik personellerinin görevidir. Mevzuat hazırlama ve standartların (VoIP güvenlik standartları gibi) oluşturulması konusunda devlete destek sağlanmalıdır.

SYMTURK Genel Müdürü Dayıoğlu:

Siber güvenlik tatbikat senaryoları güncel olmalı

Ülkelerin siber güvenlikle ilgilenmelerindeki başlıca nedenlerin ulusal güvenliğin sağlanması ve ulusal çıkarların korunması olduğunu anımsatan Dayıoğlu, "Bu anlamda ülkeler kendilerini gelebilecek saldırılara karşı korumaya çalışırken bir yandan da siber uzayı çıkarları doğrultusunda etkin kullanmayı hedeflemektedirler" dedi. Dayıoğlu, USOM ve SOME'lerin kurulmasının ülkemizin siber güvenlik duruşu açısından çok önemli ve olumlu bir gelişme olduğunu vurgulayarak, "SYMTURK olarak bu konuya biz de, Ocak 2015 içerisinde ücretsiz düzenlediğimiz ve her hangi bir ürün veya hizmet tanıtımı yapmadığımız eğitimlerimizle destek olduk" diye konuştu.

Siber güvenlik tatbikatlarının içeriklerinin son 3 yılda karşılaşılan saldırılara uygun olarak hazırlanmasının şart olduğunun altını çizen Dayıoğlu, "Aksi takdirde artık geçerliliği olmayan tehditlere karşı bir tatbikat düzenlenmiş olur ki, bunun da faydası sınırlı kalır" dedi.

"Dosya" sayfalarımız kapsamında SYMTURK Kurucusu ve Genel Müdürü Burak Dayıoğlu da sorularımızı yanıtladı. Dayıoğlu, siber güvenlik tatbikat senaryolarının güncel olmasının yanında sonuçların paydaşlarla paylaşılması ve bu sonuçların bir eylem planı kapsamında ele alınmasının yararlı olacağını belirtti. Bu çerçevede düzenlenecek bir tatbikatın sonuçlarının da somut olarak siber güvenlik seviyesine olumlu katkılarda bulunacağına işaret eden Dayıoğlu, böylece harcanan zamanın ve ayrılan kaynakların karşılığının alınmış olacağını kaydetti.

"Ulusal Siber Güvenlik Altyapısının Güçlendirilmesi" ve "Siber Güvenlik Alanında İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi ve Bilinçlendirilme" faaliyetleri konularında kısa zamanda somut adımlar atılmasının yararlı olacağına değinen Dayıoğlu, bu konularda, özellikle kamu kurumlarının, hızlıca eyleme geçmesi için siber güvenlikte uzmanlaşmış özel sektör şirketlerinden destek almalarında yarar olacağını dile getirdi.

Siber güvenliğin anlam ve önemi nedir? Hangi nedenler, ülkeleri siber güvenlik konusuna eğilmeye ve onları siber tehdide karşı önlemler almaya sevk ediyor?

-Günümüzde bilgi teknolojileri altyapısından bağımsız olarak yürüyen iş ve süreç neredeyse kalmamıştır. Bir hastanın tedavisi, bir uçağı kalkış planı, bir KOBİ'nin muhasebesi, bir okulun not sistemleri, Emniyet teşkilatının kayıtları, iletişim için vazgeçilmez hale gelen cep telefonlarımız gibi aklımıza gelen veya gelmeyen pek çok alanda bilgisayar sistemleri kritik öneme sahiptir. Kritik altyapı ve sistemler dışında da, özellikle sosyal medya kullanımının artması ve teknolojinin daha kolay (maliyet ve yaygınlık bakımından) ulaşılabilir hale gelmesi bilgi teknolojilerinin günlük hayatımızın da vazgeçilmez bir parçası olmasına neden olmuştur. Bu kadar yaygın olan bir ağ, hiç şüphesiz saldırganların iştahını kabartacaktır. Siber güvenlik konusunun önemini anlamak için siber saldırı boyutu dışında kalanlara bakmak bile yeterli olacaktır. Örneğin, kuruluş e-postalarımızın geldiği mobil cihazımızı bir yerde unutursak konu, basit bir telefon kaybetme olayının çok ötesinde, e-postalarda bulunan kuruluş ticari sırlarının da başkaları tarafından okunmasıyla sonuçlanabilir. Yine siber saldırı vektörü dışına bakarsak Türk Hava Yolları'nın 1951 sayılı uçuşunu örnek gösterebiliriz. 25 Şubat 2009'da gerçekleşen bu uçak kazası büyük oranda Boeing 737-800 tipi uçağın teknik sorunlar yaşamasından kaynaklanmıştı. Bu da bize sistemlerin güvenliği kadar güvenilirliğinin de önemli olduğunu göstermektedir.
Siber güvenlik denildiğinde aklımıza saldırganların bilgi teknolojileri ve iletişim altyapılarını kullanarak, yine bilgi sistemlerimizi hedef aldığı çeşitli senaryolar gelmektedir. Söylediğim gibi bu kadar yaygın olan ve insan hayatını etkileyebilecek kadar kritik noktalarda kullanılan sistemlerin kötü niyetli kişi veya kişilerce saldırıya uğraması doğaldır. Ülkelerin siber güvenlikle ilgilenmelerindeki başlıca nedenler ulusal güvenliğin sağlanması ve ulusal çıkarların korunması olarak düşünülebilir. Bu anlamda ülkeler kendilerini gelebilecek saldırılara karşı korumaya çalışırken bir yandan da siberuzayı çıkarları doğrultusunda etkin kullanmayı hedeflemektedirler.

Siber güvenlik alanında birlikte çalışmalar yürütmek, birikim ve tecrübeleri bir araya getirerek güçbirliği oluşturmak için neler yapılabilir?

-Verimli ve sürdürülebilir bir işbirliği için tarafların güçlü yönlerine uygun olarak rol alması mantıklı olacaktır. Kamu'nun kaynaklarının, SYMTURK gibi bilgi güvenliği konusunda uzmanlaşmış firmalardan daha fazla olduğu tartışılmaz. Buna karşılık bizler de siber güvenlik konusunda ileri seviye tecrübe ve bilgiye sahibiz. İdeal şartlarda işbirliği kamu kurumlarının özel sektörle daha yakın çalıştığı bir model üzerine oturmalıdır.

Güvenli bir siber alan oluşturulması, siber dünyada meydana gelen güvenlik ihlallerinin ortadan kaldırılması, engellenmesi ve düzeltilmesi konularında Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile fikir ve projelerin paylaşılmasını; siber saldırıya uğranıldığında USOM'un aranabilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-USOM ve SOME'lerin kurulması ülkemizin siber güvenlik duruşu açısından çok önemli ve olumlu bir gelişmedir. SYMTURK olarak bu konuya biz de, Ocak ayı içerisinde ücretsiz düzenlediğimiz ve her hangi bir ürün veya hizmet tanıtımı yapmadığımız eğitimlerimizle destek olduk. SOME'lerin kurulması ve yaygınlaştırılmasının siber güvenlik açısından önemini bu eğitimlerde de vurguladık. Dünya genelinde yapılan araştırmaların sonuçlarının da gösterdiği üzere, bir siber olayı kuruluşların fark etmesi ortalama 223 gün sürüyor. Olayların yüzde 66'sını da kuruluşlar kendileri tespit edemiyor. Bu istatistikleri de düşündüğümüzde SOME kurulmasının siber güvenlik açısından önemi ortaya çıkıyor.

Ülkemizde son yıllarda siber güvenlik, siber savaş, siber ordu kavramları konuşulmaya başlandı ve tanımlamalar getirilmeye çalışılıyor. Yerli güvenlik yazılımları ve teknik çözümlerinin de geliştirilmeye başlanması konusunda görüş birliğine varıldı ve çalışmalar hızlandırıldı. Bu amaçla da Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi oluşturuldu. Bu bağlamda sizin görüş ve önerileriniz nedir?

-Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi içerisinde siber güvenlik risklerinin tanımlanmış olması, siber güvenliğin sağlanmasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelerin listelenmiş olması ve stratejik siber güvenlik eylemlerinin planlanmış olması önemli adımlardır. Bu strateji kapsamında yer alan SOME'lerin kuruluş aşamalarına gelinmiş olması ve bu konuda artan farkındalık ulusal stratejinin doğrudan bir sonucudur. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi kapsamında belirlenen aşağıdaki konularda hızlı ve somut adımları yakında göreceğimize inanıyorum. Strateji kapsamında yer alan diğer önemli konular olan Ulusal Siber Güvenlik Altyapısının Güçlendirilmesi (4.4) ve Siber Güvenlik Alanında İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi ve Bilinçlendirilme Faaliyetleri (4.5) konularında da kısa zamanda somut adımlar atılmasında fayda olacağını düşünüyoruz. Bu konularda, özellikle kamu kurumlarının, hızlıca eyleme geçmesi için siber güvenlik konusunda uzmanlaşmış özel sektör şirketlerinden destek almalarında yarar vardır.

Siber Güvenlik Kurulu'nun kararı doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları, sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşları (STK) arasında ortak akıl oluşturulması amacıyla İnternet Geliştirme Kurulu'nun çatısı altında Siber Güvenlik İnisiyatifi oluşturuldu. İnisiyatifin yapacağı çalışmaların kapsamı nasıl olmalı ve bu noktada devlete nasıl bir destek sağlamalı?

-Siber güvenlik inisiyatifi için önerilen; bilinçlendirme, pozitif içerik üretme, internet servis sağlayıcıları için minimum güvenlik kriterlerinin belirlenmesi, sektörel risk analizi yapılması, çalışma gruplarının kurulması ve rapor ve kılavuzlar hazırlanması gibi görevlerin içlerinin doğru şekilde doldurulması bu inisiyatifin başarısını doğrudan etkileyecektir. Yurt dışındaki örneklerinden farklı olarak Türkiye'nin toplumsal yapısının ve kuruluşların mevcut siber güvenlik düzeylerinin dikkate alınarak çalışmaların doğru alanlara yönlendirilmesine dikkat edilmelidir.

2015 yılında yapılacak siber tatbikatların içeriği ne olacak? Siber hazırlık tatbikatlarının sonuçları paydaşlar arasında nasıl değerlendirilmelidir?

-Tatbikatların içeriklerinin son 3 yılda karşılaşılan saldırılara uygun olarak hazırlanması şarttır, aksi takdirde artık geçerliliği olmayan tehditlere karşı bir tatbikat düzenlenmiş olur ki, bunun da faydasının sınırlı olacağını sizler de takdir edersiniz. Tatbikat senaryolarının güncel olmasının yanında sonuçların paydaşlarla sadece bilgi niteliğinde paylaşılmasının ötesinde, bu sonuçların bir eylem planı kapsamında ele alınmasında fayda olacaktır. Bu çerçevede düzenlenecek bir tatbikatın sonuçları da somut olarak siber güvenlik seviyesine olumlu katkılarda bulunacağı için harcanan zamanın ve ayrılan kaynakların karşılığı alınmış olur.

Arbor Networks Türkiye Temsilcisi Atlı:

Saldırganın sisteme girdiğini anlayabilen daha iyi ürünler ortaya koymalıyız

Güvenlik zaaflarının bitirilmesinin gerçekçi bir hedef olmadığına işaret eden Atlı, güvenlik korumasını en üst seviyede yaparak atağı etkisiz hale getirilebileceğini belirtti.

"Dosya" sayfalarımız kapsamında Arbor Networks Türkiye Temsilcisi Serhat Atlı da sorularımızı yanıtladı. Siber güvenlikle ilgili kurumların kullandıkları yöntemleri paylaşmalarının önemine değinen Atlı, her kurumun değişik seviyelerde hazırlıkları, atakları engelleme deneyimleri bulunduğunu, kullanılan yöntemlerin paylaşılmasının herkesin yararına olacağını söyledi.

Atlı, güvenlik zaaflarının bitirilmesinin gerçekçi bir hedef olmadığına işaret ederek, "Yapabileceğimiz güvenlik zafiyetlerinin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması konularında ilerleme sağlamak" dedi.
Gelişmiş atakların ortalama 200 gün sistemlerin içinde keşfedilmeden kalabildiklerine değinen Atlı, saldırganın sisteme girdiğini anlayabilen daha iyi ürünlerin ortaya konulması gerektiğini vurguladı. Saldırgan içeriye girdiyse verdiği zararları hemen keşfedip onların etkisiz hale getirilmesi gerektiğinin altını çizen Atlı, Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi'nin (USOM) bu süreleri kısaltabilirse başarılı olacağını belirtip sözlerini şöyle sürdürdü:

"Siber dünyada, herhangi bir varlığa saldırı olmamasını sağlayamayız ama güvenlik korumasını en üst seviyede yaparak atağı etkisiz hale getirebiliriz. Atağı olabildiğince erken fark ederiz ve atağa karşı önlemlerimiz alırız."

Siber güvenliğin anlamı ve önemi nedir? Ülkelerin siber güvenliğe olan ilgisi nedendir ve siber saldırılara karşı hangi önlemleri alırlar?

-Şirketler için siber güvenlik; şirketin değerli ve gizli bilgilerinin korunmasıdır. Ülke içinse, ulusal güvenliğin ve önemli kurumların korunmasıdır. Bu kurumlar, finansal kurumlar olabileceği gibi enerji, elektrik veya askeri tesisler olabilir.

Ulaştırma Bakanlığı'nda Siber Güvenlik Konseyi kuruldu. Bu konsey Türkiye'deki tüm siber güvenlik aksiyonlarını koordine edecek. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz? Siz hangi çalışmaları paylaştınız?

-Koordineli bir sistem olması çok önemli çünkü tehlike çok büyük. Birçok kurumun değişik seviyelerde güvenlik ihtiyaçları var. Bu sebeple tek bir noktadan tüm resmi görmek çok önemli. Bilginin paylaşımı gerekli. Özel sektör bunu finans sektöründe başarıyla yaptı. Eğer bu konsey devlet kurumları arasında bilgi paylaşımını yapabilirse bu çok değerli olacaktır.

Siber güvenlik konusunda beraber çalışmak için neler yapılabilir? Bilgiyi ve deneyimi birleştirip bir birlik oluşturmak için ne yapmak gerekli?

-Kurumların kullandıkları yöntemleri paylaşmaları önemli çünkü her kurumun değişik seviyelerde hazırlıkları, atakları engelleme deneyimleri var. Kullanılan yöntemlerin paylaşılması herkesin faydasınadır.

Siber atak saldırısına maruz kaldığımızda, USOM'u arayabilmemizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Siber güvenlik sorunun bitirilmesi, fikirlerin ve projelerin paylaşılmasını nasıl yorumluyorsunuz?

-Güvenlik zaaflarının bitirilmesi gerçekçi bir hedef değil. Yapabileceğimiz güvenlik zafiyetlerinin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması konularında ilerleme sağlamak. Gelişmiş ataklar ortalama 200 gün sistemlerin içinde keşfedilmeden kalabiliyorlar. Bu ilk problemimiz. Bizim saldırganın sisteme girdiğini anlayabilen daha iyi ürünler ortaya çıkarmamız gerekiyor. Saldırgan içeriye girdiyse verdiği zararları hemen keşfedip onları etkisiz hale getirmemiz gerekiyor. Eğer USOM bu süreleri kısaltabilirse, çok başarılı olacaktır.

Geçmiş yıllarda; siber güvenlik, siber savaş, siber ordu konuları tartışılmaya başlandı. Ve tanımlamalar yapılmaya çalışılıyor. Yerel güvenlik yazılımları ve çözümleri oluşturulması konusunda bir fikir birliği oluştu. Böylece Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi oluşturuldu. Bu konu hakkındaki fikir ve önerileriniz nelerdir?

-Açıkça görülüyor ki; siber ataklar, ülkeleri, kurumları hedef alıyor. Hatta bazıları; para kaynağı olan, işini bilen saldırganlar tarafından yapılıyor. Bunu kabul etmemek gerçeği inkâr etmek olur. Bu gerçek etrafında bir strateji geliştirmek gerekli ki bu strateji içinde bilgi paylaşımı, yöntem paylaşımı gibi maddelerin olması önemli.

2015 yılındaki siber çalışmaların içeriği neler olacak? Siber hazırlığın sonuçları nasıl değerlendirilmeli?

-Bence başarının ölçüsü; bilgi paylaşımı, saldırıyı tespit etme ve saldırıyı durdurma kriterlerine göre yapılmalı. Siber dünyada, herhangi bir varlığa saldırı olmamasını sağlayamayız ama güvenlik korumasını en üst seviyede yaparak atağı etkisiz hale getirebiliriz. Atağı olabildiğince erken fark ederiz ve atağa karşı önlemlerimizi alırız.

Oran Teknoloji: *Kurumların SOME altyapılarını kurmalarına yardımcı oluyoruz*

Dosya sayfalarımız kapsamında, kurumsal ve sektörel SOME'ler alanında çalışmalarda bulunan Oran Teknoloji'den kriptoloji, kriptografik , ağ güvenliği ve zararlı yazılım alanlarında uzman olan Halil Kemal Taşkın ve Murat Demircioğlu ile görüştük

Uzman ekipleriyle danışmanlık ve eğitim hizmetleri veren Oran Teknoloji, kurumlarda SOME için personel ayırmada güçlük yaşandığında tam ya da yarı zamanlı siber güvenlik personeli temin ederek destek sağlıyor.

Arzu Kılıç

Kurumsal ve sektörel SOME nedir?

-Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgi ve iletişim teknolojileri hayatımızın ayrılmaz bir parçası oldu ve tüm dünyayla beraber ülkemizde de günlük yaşamımızda önemli bir yer edindi. Bilgi toplumu olma yolunda hızla ilerken bu teknolojilerin kullanımın beraberinde getirdiği çeşitli siber tehditler birey, kurum ve kuruluşları hatta devletleri hedef alıyor. Bu tehditlere karşı önlem almak amacıyla ülkeler çeşitli idari yapılanmalar gerçekleştirip teknik önlemler alıyor ve hukuki altyapılar hazırlıyor.

Türkiye'de bu sürece dahil olmak adına 2012 yılında Siber Güvenlik Kurulu kuruldu. Kurulun kabul ettiği "Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı" doğrultusunda temel görevi koordinasyon ve işbirliği olan Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) kurularak faaliyetlerine başladı. Ayrıca aynı eylem planı kapsamında kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (Kurumsal SOME, Sektörel SOME) kurulması kararlaştırıldı.

Siber Güvenlik Kurulu'nca kritik altyapı sektörleri olarak belirlenmiş olan enerji, elektronik haberleşme, finans, su yönetimi, kamu hizmetleri ve ulaştırma alanlarında ilgili düzenleyici ve denetleyici kurumlar bünyesinde, düzenleyici ve denetleyici bir kurum yoksa kuruluncaya kadar ilgili bakanlık bünyesinde sektörel SOME'ler kurularak kendi sektörlerinde faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve işletmeleri kapsayacak şekilde siber güvenlik yönetimi gerçekleştirecek. Kurumsal SOME'ler ise kamu kurum, kuruluşları ve kritik altyapı sektörlerindeki özel kurumlarda kurularak siber güvenliği sağlayacak.

Ekipler nasıl oluşturuluyor? Görevleri ve sorumlulukları nelerdir? Özellikle Oran Teknoloji olarak sizin buradaki rolünüz nedir? Özel sektörün SOME ve USOM'da rol alabilmesi için ne gibi şartlara sahip olması gerekiyor?

Bir yetkilendirme mi yapılıyor? Bu onayı hangi kurum veriyor? Hangi durumlarda bu yetki iptal edilir?

-Sektörel SOME'ler kendi kritik sektörlerinde birlikte çalıştıkları kurumsal SOME'lerin yapılanması konusunda düzenleyici faaliyetleri yürütüp ve koordinasyonu sağlıyorlar. Diğer tarafta ise kurumsal SOME'ler kurumlarına doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan veya yapılması muhtemel siber saldırılara karşı gerekli önlemleri alma veya aldırma, bu tür olaylara karşı müdahale edebilecek mekanizmayı ve olay kayıt sistemlerini kurma veya kurdurma ve kurumlarının bilgi güvenliğini sağlamaya yönelik çalışmaları yapmak veya yaptırmakla yükümlüler.

Özel sektörün SOME kurulumunda yer alması için özel bir şart bulunmuyor. Ama kurumların alacağı siber güvenlik eğitimlerinin yetkin kişilerce verilmesi ve SOME olma yolunda izlenecek adımların titizlikle atılması gerekiyor.

Biz, Oran Teknoloji olarak USOM'un kuruluşundan bu yana tüm süreci takip ederek bu konudaki çalışmalarımızı tamamladık. Kurumsal SOME kurmak isteyen kurum ve kuruluşlara uzman ekibimizce danışmanlık ve eğitim hizmetleri vererek kurumların siber olaylara müdahale altyapılarını kurmalarına yardımcı oluyoruz. Ayrıca kurum içerisinde SOME için personel ayırmakta güçlük yaşandığı durumlarda tam zamanlı ya da yarı zamanlı siber güvenlik personeli temin ederek destek sağlıyoruz.

Bir olayın siber güvenlik olayı olup olmadığı nasıl tespit ediliyor?

-Aslında bu soruyu tersten cevaplamak daha doğru olacak. Siber güvenlik ile ilgili bir olayın bir tehdit ya da saldırı olup olmadığını tespit etmek daha önemli denilebilir. Sanal dünyayı göz önüne aldığınızda çok fazla veri var ve bunların içinden şüpheli olanları, çeşitli teknolojiler ve insan gücü kullanarak ayıklayıp duruma müdahale etmeniz gerekiyor. Tüm bu süreçte, hem sayısal delillere zarar gelmemesi hem de olayı doğru bir şekilde tanımlama adına hassas davranma oldukça kritik bir konu. Bu hassasiyet göz önüne alındığında süreçte izlenecek metodolojinin net bir şekilde ortaya koyulması önemli hale geliyor. SOME oluşturmada ki vizyonlardan bir tanesi de metodolojinin

oluşturulmasına yönelik farkındalık ve yetkinlik oluşturmaktır.

Ülkemizde siber olaylar nasıl değerlendiriliyor?

-"Siber uzay" kavramı tüm dünyada ciddiyet kazanmış bir olgu olarak algılanırken ülkemizde bu alanda çalışmalar henüz başlangıç seviyesinde diyebiliriz. Özellikle "2013-2014 Siber Güvenlik Eylem Planı", "Siber uzay" ile ilgili ülke bazında hareket etmemiz noktasında önemli bir yol gösterici ve belki de düzenleyici çalışma oldu. Bu tür bir vizyonun belirlenmesi ülkenin siber güvenlik alanında dünya ile başabaş gitmesinde önemli bir duruş sergilemekte. Tabii siber uzayın güvenliğini ele alırken saldırı ve savunma boyutları ele alınıyor.

Şu anda yapılan çalışmalar tamamen savunma odaklı yapılan çalışmalar. Ancak, olası durumlara karşı saldırı odaklı altyapıların da hazır edilmesi için bu alanda da çalışmaların yürütülmesinin önemini vurgulamak istiyoruz. Nasıl ki askeri alanda tasarlanan ve geliştirilen ve hiçbir zaman kullanmak zorunda kalmak istemediğimiz yerli silah teknolojilerimiz varsa, benzer şekilde siber uzay için de bu tür bir hazırlık yapılması gerektiğini inanıyoruz.

SOME'lerin USOM ile ilişkisini anlatır mısınız?

-Kurumsal SOME'ler görev ve sorumluklarını yerine getirirken aynı zamanda da USOM ve varsa bağlı olduğu sektörel SOME ile koordinasyon ve iş birliği içerisinde olurlar. Kurumsal SOME, USOM tarafından hazırlanan bülten, duyuru gibi bilgileri kurum içerisinde duyurmak, siber olay esnasında USOM ve varsa bağlı olduğu sektörel SOME ile koordineli çalışmak ve siber olay sonrasında hazırlanacak olan raporları iletmekle yükümlüdür.

Siber suç işleyen hacker/aktivistler (eylemci) belli bir amaca hizmet etmek ve mesaj göndermek için neler yapıyorlar? Dünya ve Türkiye'den siber savaş yöntemlerine örnekler verir misiniz?

-Saldırılar bilgi sızdırmanın yanında artık fiziki olarak da karşı tarafa zarar verebilecek ve uzun süre tespit edilemeyecek şekilde gerçekeşebiliyor.

Estonya ve Gürcistan Siber Savaşları, durumun önemini ortaya koyabilecek en önemli örneklerdir. Estonya'nın Nazi istilasından korunması amacıyla Sovyetler Birliği'nin verdiği mücadeleyi sembolize eden Bronz Asker Heykeli'nin kaldırılması üzerine Nisan-Mayıs 2007'de üç hafta boyunca yapılan siber saldırılar neticesinde ulusal bilgi sistemleri, İnternet hizmet sağlayıcıları, bankalara büyük zararlar verildi. Yine 2008'de Gürcistan'a karşı yapılan siber saldırılar birçok sisteme ağır zararlar verdi.

Türkiye yönelik henüz büyük ölçekli bir siber saldırı olmadı ama olduğu zaman buna en iyi şekilde müdahale edebilmek için USOM ve SOME yapılanmasının en iyi şekilde yapılması gerekmekte. Aksi takdirde siber savaş mağduru ülkeler arasında Türkiye'nin isminin girmesi işten bile değildir.

Öngörülemeyen, kontrol edilemeyecek ve büyük felaketlere yol açabilecek olan siber saldırı riskleri nelerdir?

-SCADA, sistemlere yönelik gerçekleştirilebilecek siber saldırılar büyük felaketlere yol açabilir. Elektrik

ve su dağıtım şebekeleri, barajlar ve nükleer tesisler gibi SCADA ile yönetilen tesislere yapılacak bir siber saldırı sonunda hizmet kesintisi olmasının yanı sıra daha da kötü sonuçlar ortaya çıkabilir.Stuxnet örneğinde olduğu gibi nükleer tesislere yönelik bir saldırının ardından tahmin edilmesi güç zararlar oluşabilirdi.

Son olarak modern devletin güvenliğinden söz ederken siber gücü elinde bulunduran devletler daha avantajlı oluyorlar. Siber güce sahip olma yarışında geri kalan, teknolojisine hükmedemeyen devletler, siber casusluğa ve siber terör kavramlarına karşı savunmasız kalıyorlar. Siber alan ve ulus devlet ilişkisini açıklar mısınız?

-Günümüzde artık fiziki gücün yanında gerek askeri gerek sivil olarak siber uzayda da gücü elinde bulunduran devletler bir adım önde ilerliyorlar.

Eskiden güvenli bölgelerde saklanan gizliliği olan dokümanlara sadece fiziki olarak erişim mümkünken, bugün teknolojinin gelişmesi ile birlikte tüm verilerin siber ortamlarda saklanması bu fiziki yalıtımı ortadan kaldırarak bu verileri tüm dünyaya hedef haline getiriyor. Böyle bir ortamda varlıklarımızı korumak aslında fiziki güvenlik ile en az aynı seviyede ciddiyet isteyen bir çalışma haline geliyor. Aslında bilgi her zaman vardı ancak erişilebilirliği siber dünya ile birlikte evrensel hale geldi.

Bugün yaşadığımız siber güvenlik çağının temelini aslında bu durum oluşturuyor.

Ulus devlet yapısı göz önüne alındığında milli birlik ve beraberliğimizin güvencesi olan Silahlı Kuvvetlerimizin yanında Siber Uzaydaki varlığımızı da gözeterek Siber Savunmaya yönelik çalışmaların ülkemizin siber sınırlarını koruyucu sanal bir kolluk kuvveti olduğu değerlendirilebilir.

Modern Türkiye'nin yapı taşları

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

Ülkemizin modernleşme öyküsünün farklı bir boyutunu paylaşmak istiyorum bugün sizlerle. Türk toplumunun dönüşümünde edilgen olduğu tüm dönüşümün siyasetçiler tarafından yapılarak onlara sunulduğu zannedilen ama gerçekte hiç de böyle olmayan hakları yenmiş ama bunu dahi abartmayı gereksiz bulan bir kesimden söz etmek istiyorum sizlere.

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e geçiş sürecindeki kadın şair ve yazarlarımızdan.

Geçmiş sayılarımızda sizinle ülkemizin ilk siyasi partisi olan Kadınlar Halk Fırkası'nı kuran üç yüzden fazla yazısı, yirmiyi aşkın romanı, operaları ve film senaryolarıyla ülkemiz kadın hareketinin ve edebiyatının tanınmayan bir ünlüsünden söz etmiştik.
Hep beraber anımsayalım istiyorum;
İzmir'in işgaline karşı düzenlenen Sultanahmet mitinginde Halide Salih(Edip) ile birlikte herkesi vatan için ölmeye çağıran Şair ve öğretmen **Hatice Nakiye Hanım'ı**.
Babası kendisini okula göndermeyince küçücük çocukken evden kaçıp dere kenarlarında topladığı otları aktarlara satarak aldığı para ile kendisine okuma yazma öğreten hocaya tüm parasını verip sadece bir yıl okuma eğitimi alan, hem 1 Mayıs üzerine ilk şiiri yazan hem de Urfa sıra gecelerinin gazellerinin büyük çoğunluğunun sahibi sosyalist **Yaşar Nezihe Bükülmez'i**.
Daha yirminci yüzyıla girmeye onlarca yıl varken evlilikte kadın ve erkeğin rollerini çağdaş bir anlayışla ele alan tarihçi, filozof ve o çağda bisiklete binecek kadar modern bir insan olabilen yazar olan **Fatma Aliye'yi**.

Yaşamı sürgünlerde geçen ama Türk edebiyatında Türkçü ilk romanı yazan ve Kurtuluş Savaşı Ankarasının önemli kişiliklerinden birisi olan **Müfide Ferit Tek'i**.

"Toplumcu gerçekçilik" akımının ilk kadın temsilcisi olarak kabul edilen ve günümüzde bile seyretmeye doyamadığımız Fosforlu Cevriye'nin, Ankara Mahpusu'nun yazarı ve yayınladığı Sovyetler Birliği gezi notlarından sonra "Kıpkızıl Komünist" ilan edilerek işten atılan **Suat Derviş'i**.

Darülfünun'u ilk bitiren kadın olan, kendisine âşık olmamış neredeyse hiçbir çağdaşının kalmadığı, Türk modern kadının en önemli temsilcilerinden birisi olan büyük şair ve yazar, **Şükufe Nihal'i**.

Modern öykü ve roman yazımında lider kabul edilen Yaban Gülü, Ölmüş Bir Kadının Evrakı Metrukesi gibi unutulmaz romanların yazarı **Güzide Sabri'yi**.

Ve kurtuluş savaşı ordularının yiğit onbaşısı **Halide Edip'i** anımsatmak istedim. Şimdi ise bir not almanızı istiyorum.

Hacettepe Mezunları Derneği, 27 Şubat 5 Mart tarihleri arasında Çankaya Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadın Edebiyatçılar Sergisi ve Konferansı düzenliyor.

Modern Türkiye'yi bu güne taşıyanlarla birlikte olmaya ne dersiniz.

Davranış Bilimleri Uzmanı ve Yazar Aşkım Kapışmak:

Evlilik kararında, **duygu**dan önce **mantığa** başvurulmalı

İnsanın kendini keşfetmeden evlenmemesi gerektiğine dikkat çeken Kapışmak, "Evleneceğiniz kişinin, iletişim tarzını, sorun çözme stilini, stresle mücadele etme yollarını iyi gözlemleyin" uyarısında bulundu.

Arzu Kılıç

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Geldi çattı şubat ayı... Şubat ayı herkes için farklı şeyler ifade ediyor ama birçok kişi için "Sevgililer Günü" nedeniyle "sevgi ve aşkı" ifade ediyor.

14 Şubat Sevgililer Günü'ne çok az bir zaman kaldı. O gün herkes sevdiğinize, hayalleriniz ve bütçeniz doğrultusunda hediyeler alabilirsiniz. Çok sayıda kişi, sevgilisine ne alması gerektiğini doğrudan İnternet'e soruyor. Ama kendinize haksızlık etmeyip daha yaratıcı olabilirsiniz.

Bu arada en çok evlilik teklifinin sevgililer gününde yapıldığını duymuştum. Siz siz olun büyülendiğiniz duyguların etkisi geçtikten sonra kararlar alın.

Unutmamak gerekir ki "aşk", sadece karşı cinse duyulan bir olgu değil. Annenin yavrusuna duyduğu hisler, kardeşinize, annenize, babanıza duyduğunuz hisler de aşktır.

Sözü fazla uzatmadan televizyonlarda kadın-erkek ilişkileri, beden dili ve kişisel gelişim alanında stand-up şovları ve en çok satanlar listesindeki kitaplarıyla herkesi kendine hayran bırakan Davranış Bilimleri Uzmanı ve Yazar Aşkım Kapışmak ile yaptığımız söyleşiye geçmek istiyorum.

Sevginizi tek bir güne sığdırmak yerine 365 gün yaşamanız dileğiyle...

- Sizi medyadan ve yazdığınız kitaplardan tanıyoruz. Aşkım Kapışmak Eğitim Danışmanlık Organizasyon şirketi olarak hangi konularda, hangi marka ve kişilere danışmanlık yapıyorsunuz?

- Aşkım Kapışmak Akademi olarak şirketlere Protokol, Nezaket ve Zarafet kuralları, liderlik, takım çalışması, imaj yönetimi, stres, iletişim ve beden dili konularında eğitim danışmanlık hizmeti veriyoruz. Ekibimiz alanlarında uzman eğitmenlerden oluşmakta. Cumhurbaşkanlığı Protokol Uzmanı İhsan Ataöv, TRT Haber, Özge Uzun ve Simge Fıstıkoğlu uzmanlarımız arasında. Şirketlerin yönetim kuruluna özel koçluk hizmetimi veriyoruz. Çalıştığımız kurumlardan bazıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) Emniyet Müdürlükleri, Aksa Holding, Aras Kargo ve CNR Fuarcılık vb gibi...

Bilginin olmadığı yerde beden dili etkisini yitirir

- Bazen bir bakış ya da hareket kelimelerle anlatamadığınız çok şeyi ele verir. Özellikle iş yaşamında, başarıya giden en etkin yollardan biri de insan ilişkileri. İş görüşmelerinde aldığınız bir tavır, davranış biçimi ya da bir mimik bir anda her şeyi iyiye ya da kötüye sürükleyebilir. İş yaşamımızda beden dilimizi nasıl doğru şekilde kullanabiliriz?

- Beden dilinden önce zihinsel beceri şart. Konuya hâkim olmak, beceri ve yeteneğimizin gereken süreçte olması gerekir. Bilginin olmadığı yerde beden dili etkisini yitirir. İkincisi kendimize ait bir giyim tarzı, imajımız olmalı. Beden dilinin etkinliği samimiyetten geçer. Karşımızdaki kişiyi bir ürün, para gibi görmemek, ağzından çıkacak iki kelimeye muhtaç hissetmemek gerekir. Böyle olunca güvenimiz artar. Ne çok resmi ne çok rahat olmalı. Nezaket ve zarafet önemli. Teşekkür dilimizde hazinemiz olmalı.

Başarılı insanlar çok bedel ödemişlerdir

- İş yaşamında uzun süreçler geçirmiş, insan sarrafı diyebileceğimiz başarılı insanlarda gördüğünüz ortak noktalar nelerdir?

- Hayatlarında çok bedel ödemişler,
- Sabır eşikleri yüksek,
- Samimiler,
- Sabahları erken kalkarlar,
- Kötü alışkanlıkları yok ya da az,
- Aile kavramını önemsiyorlar,
- Okumak ve araştırmak öncelikleri,
- Bilmedikleri konuda meraklılar,
- İlişkilerini dostlukla kurarlar,
- Maneviyat kaleleri sağlam,
- Ötekileştirmiyorlar, her insan bir bilgi onlar için,
- Kendilerini çok anlatmazlar,
- Stres ve öfke yönetiminde etkinler,
- Dinlenmeyi biliyorlar.

Artık yakın ilişkilerle, abi, dayı gibi kelimelerle işler yürümüyor

- Protokol, devletler için bir güç gösterisi olduğu kadar, yönetim sisteminin ne kadar demokrat olduğunu gösterir. Devletler için bir güç gösterisi olan protokol kuralları Türkiye'de nasıl ve ne ölçüde doğru uygulanıyor?

- Bu konuda Cumhurbaşkanlığında Protokol uzmanı İhsan Ataöv var. Süreci çok iyi ve etkin yürütüyor. Devletler arası ilişkilerde gayet başarılılar. Ama aynı başarının iş dünyasında da hâkim olması gerekiyor.

Kendini bu konuda geliştirmesi gereken firmalar ve yönetim kurulları olduğu aşikâr. Yavaş yavaş fark edilmeye başlandı. Bu bize gurur veriyor. Artık yakın ilişkilerle, abi,

dayı gibi kelimelerle bu işlerin yürümediğini görmekteyiz. Yeni protokol kurallarına adapte olmakta zorlanan firma sahipleri, eğitimlerle kendilerini geliştirmek zorundalar.

- Türkiye'de kamusal alanda kamu görevlilerinin resmi rolleri, mevzuat ile bireylerin sosyal hayattaki davranışları da örf ve adet denilen gayri resmi, sosyal kurallar ile düzenlenmiştir. Bir yöneticinin sosyal hayatta değeri kıyafetiyle; nezaketi davranışlarıyla; bilgisi, kültürü konuşmasıyla ve görgüsü yemesi içmesiyle ortaya çıkar derler. Ülkemizde duruşu, davranışları ve giyimiyle en çok beğendiğiniz yöneticiler kimlerdir?

- Dumankaya İnşaat İbrahim Dumankaya ve Atasay Kuyumculuk Cihan Kamer.

- Genel olarak erkekler kadınlardan, kadınlar da erkeklerden neler bekler?

- Bu sorunun tek bir cevabı var. Her iki cins de, insanlık bekler. İnsanlık kavramının içini okurlar, doldursun.

Evlilik kararında duygudan önce mantığına başvurmalı

- Aşkı bir yana bırakacak olursak ilişkide mantığını önde tutan insanlar daha sağlıklı ilişkiler kurabiliyorlar. Sağlıklı bir ilişki ve evlilik nasıl olmalı?

- Evliliğin belli bir yaşı var demek yerine, zihinsel, fiziksel gelişimin tamamlanmasını beklemeli evlenmek isteyenler. Kendini keşfetmeden evlenmemeli insan. Ne istediğini, ne istendiğini, ne beklendiğini, altından kalkıp kalkamayacağını bilmeli.
Ailesinden sağlıklı ayrışmış olmalı kişi. Anne ya da baba bağımlılığından kurtulabilmeli. Ekonomik olarak yetebileceğini hissetmeli. Evlilik kararında duygudan önce mantığına başvurmalı. Büyüklerin görüşleri alınmalı. Evleneceği zaman vazgeçeceği hazlardan emin olmalı. Evlendikten sonra alması gereken sorumlulukları analiz edebilmeli. Anne babasıyla sınırlarını belirlemeli. Evleneceği kişinin, iletişim tarzını, sorun çözme stilini, stresle mücadele etme yollarını iyi gözlemlemeli.

Erkekler annesinin dışındaki kadınlara pek şefkat gösteremiyor

- 2014 yılı kadınlar için çok kötü geçti; boşanmak istediği için öldürülenler, kıskançlık kurbanı olanlar vs... Neden Türk erkekleri duygularını hep uçlarda yaşıyor? Neden her şeyi siyah ve beyaz olarak değerlendiriyor? Bu Türk erkekleri için kültürel bir miras mı?

- Evet biraz miras, biraz genetik, biraz öğrenilmiş. Abartılmış erkeklik imajları bunlar. Anne babanın erkek evlatlarına yükledikleri zararlı anlamlar. Daha çok erkek olma ihtiyacının sonucudur, şiddet, aldatma, işkoliklik. Hayat bazen erkeğe rollerini hatırlatır. Ailenin karşı cinsle ilişkinin önemini vurgulaması şart. Erkekler annesinin dışındaki kadınlara pek şefkat gösteremiyor. Öğrenmeliler.

Dünya barışı, huzuru istiyorsak annelik ve babalıkta iyileşmek zorundayız

- Bilindiği üzere annelik ve babalık tüm canlılarda olduğu gibi yaratılıştan kazanılmış bir nitelik. Son zamanlarda annelik bir kariyer midir sorusu tartışılmaya başlandı. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

-Kariyer planlaması bireyin sonradan kendini keşfederek, yetenek ve istekleri doğrultusunda karar verdiği meslekteki sürecidir. İhtiyaçlar hiyerarşisinde, barınma, yeme-içme, ödüllenme, geleceğe sağ kalma, sosyalleşme gibi ihtiyaçları karşılar.
Annelik ise doğumdan kadının içinde olan bir dürtüdür. Belli yaşlarda dışa çıkmak isteyen ikinci benlik gibidir. Şefkatlenmeyi, sevmeyi, sağlamlaşmayı, çoğalmayı, iyileşmeyi, empatiyi vb...gibi süreçlerin kalitesini arttırır. Allah'ın kadınlara nasip ettiği hediyedir. Hediyeye iyi bakmak gerekir. Meslekte yaptığımız birçok şey, unutulur, sonunda emekli aylığı ile aldığımız birkaç ev ile kalır. Evlatta alına yol, ölüme kadar karşımıza çıkar. Dünya barışı, huzuru istiyorsak annelik ve babalıkta iyileşmek zorundayız. Büyütülen her çocuk başka bir çocuğun hayatını çalabilir ya da yeni değerler katabilir.

Özel hayatımızı ortalıkta konuşmamalıyız

- İletişim ve ilişkilerde yapılması gerekenler listesini çıkardınız. Yeni bir yıla girmişken bu listeden en önemlilerini bizimle de paylaşır mısınız?

- Az konuşmayı öğrenmeliyiz. Kelimeler çoğaldıkça iletişim zarar görüyor. Kendimizi geliştirmeliyiz. Okuyarak, araştırarak. İşimize yarasın, yaramasın yeni bilgilere ulaşmalıyız. Akıl vermek yerine akıl paylaşmayı öğrenmeliyiz. Duygusal zekâmızı geliştirmeliyiz.

Maneviyat, teslimiyet, sabır kalelerimiz güçlenmeli. Aile değerlerine etkin yatırımlar yapmalıyız. İletişim ve beden diline dair eğitimler almalıyız. Aşırı sahiplenme, abartı anlamlar yüklemeyi bırakmalıyız. Bizim gibi olmayanlarla yaşayabilme becerilerini kazanmalıyız.

Özel hayatımızı ortalıkta konuşmamalıyız. Sanat, spor, bilim vb gibi alanlara merak duymalıyız. Nezaket, zarafet kurallarını öğrenmeli, yaşam değeri haline getirmeliyiz.

İlk önce sevmek değil, ilk önce anlamaya çalışmalıyız. Hayvanlarla iyi geçinmeli, doğayla dost olmalıyız. Muhtaçların haklarını korumalı gözetmeliyiz.

İyi insan olabilmek, ruh ile nefis arasındaki savaşı kazanmaktır

- Kişisel gelişim ağırlıklı olan kitaplarınızda tasavvuf yönünüzü de okuyuculara hissettiriyorsunuz. İnsanın dengeli olabilmesi, egosunu kontrol edebilmesi ve diğer insanlara tahammül edebilmesi öyle zor ki... İyi bir insan olmak ne demek?

- Yüzde yüz 4/4 lük olabilmek değil amacımız. Sorunlar ve insanlar karşısında neyi hatırladığımızı düşünmeliyiz. Rahatlık bu dünyaya ait değil ki sonsuz rahatlık isteyelim. Başımıza gelenlerin neden geldiğini fark etmek gerek. Benim hak ettiklerim ve Allah'ın şefkat tokatları vardır. Yaptıklarından dolayı hak ettiğin sorunlar iyileşmen içindir.
Sebebini bilemediğin dertler ise öbür dünyadaki rahatlığın içindir. İyi insan olabilmek, ruh ile nefis arasındaki savaşı kazanmaktır. Ruh doğruya, nefis güzele kayar.
Değerlerimizin isimlerini ve anlamlarını yazalım bir kâğıda. Hangi değeri önemsediğimizi bulalım. Sorunlarla baş ederken o değere başvurup başvurmadığımıza bakalım. Zaten kalbimiz gece yatakta sinyalini verir, doğru ya da yanlışlarımızın.

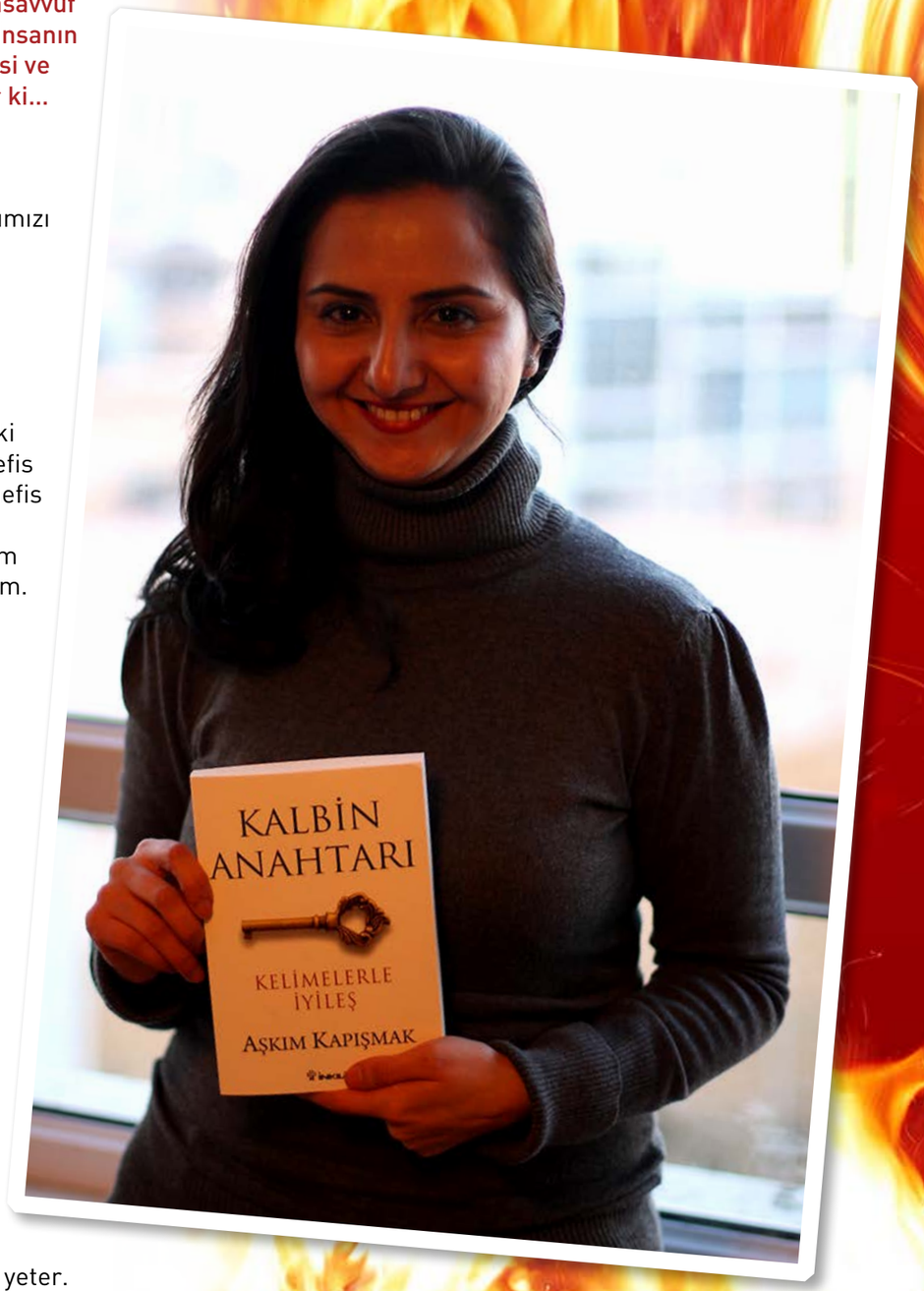

Yeni kitap "Kalbin Anahtarı"...

-Yeni çıkan "Kalbin Anahtarı" adlı kitabınızda neyi anlatıyorsunuz? Kalbin anahtarı mutluluksa, mutluluk nasıl elde edilir?

-Son iki yıldır sosyal medyada yazdığım yazılar milyonlara ulaştı. Facebook paylaşımları beğeniler bir milyona ulaşınca yoğun bir talep geldi. Ben de insanların kalbine dokunan yazıları derledim. Biraz daha yorumladım ve KALBİN ANAHTARI çıktı.

Mutluluk değil de memnuniyet var. Mutlu olmak istiyorsan, memnun olduğun şeyleri arttır, rahatsız eden şeylerden arın. İnsan yaratılışında zaten temiz doğar. Kirleri temizle yeter.

AY IŞIĞI KIRIĞI

Cumhur Boratav

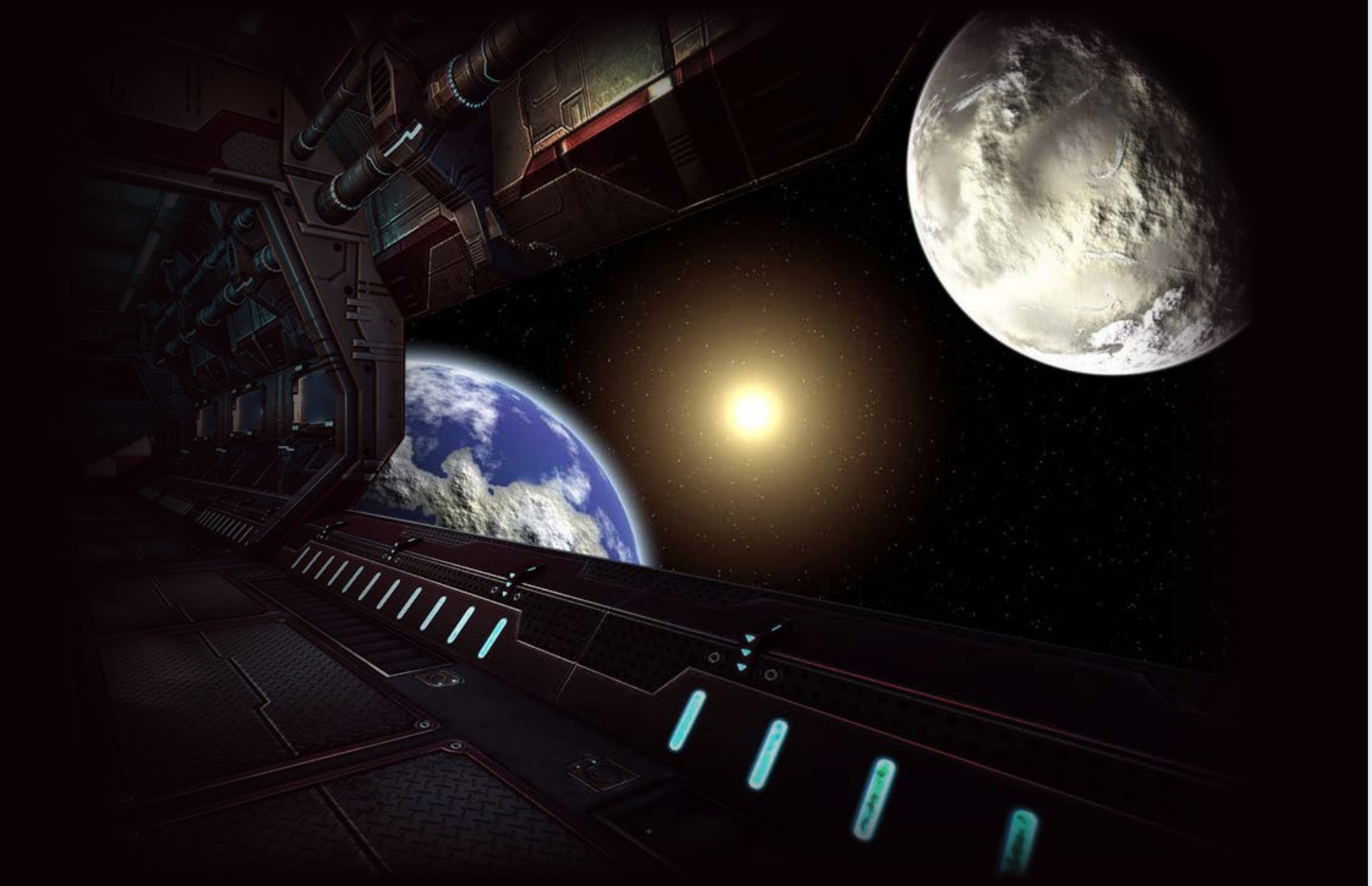

"Acı Hep Vardı Aşk Sadece Hatırlattı"

Saat 01.42

Ay Işığı Acısı *(not tarihi 21 Kasım 2081)*

Aslında her zamanki koridorlar. Dünya zamanına ayarlanmış Ay Üssü'nün sıradan bir gecesi. Üssün on metreye beş yüz metre olan ara yollarını dünyadakini andıran ay ışığı ile aydınlatan bir gece parlaklığı sarmış. Bu ara yollar bir yol da değil aslında, duvarlardan ayırt edilemeyen kapıların ardındaki odaları saklayan geniş Ay Üssü koridorları.

Koridorların birinde, kural gereği hiç kimsenin olmaması gereken bir zamanda isminin Aytan olduğunu bilmediğimiz –asla da bilmeyeceğiz- bir insan erkeğinin hiç ses çıkarmayan sesi vücudunu saklamaya çalışarak süzülüyor. Kabahatli bir insan gece evine geldiğinde karanlıkta anne ve babasından gizlenerek kendi odasına nasıl ulaşmaya çalışıyorsa öyle bir çabanın sessiz gölgesine bürünerek hızla kendi odasına yönleniyor. Soluk alışverişini ve adımlarının ritmini bastırarak çok sakin bir biçimde son iki metreyi yutup odasına girdiğinde kalp atışlarını birdenbire serbest bırakıveriyor.

26 yaşındaki bu insan erkeğinin kalbi, bir saat önce şimdiye kadar hiç yaşamadığı, anlatımı olmayan aşk hazzının yerine panik dolu bir korku ve beraberinde başa çıkılamaz bir acı hissiyle dolu. Hatalı olduğunu söyleyen, zihnindeki tüm acı doğuran hücreleri ateşleyen bir karmaşa. Kaygı dolu terini bir an önce yatağına silmek için yattığında bile kaygısı sabaha kadar onu uyutmadı. Bu "olmamalıydı, olmamalıydı" biçiminde sayıklayıp durdu zihni acıyla.

Aytan sabah korku ve panik atağı ile uyandı. Görevine gidemeyince durumu açığa çıktı ve Ay Üssü toplumundan soyutlandı. Kendi çağımızın terimiyle, "aşık olduğu" kızın soyutlanmasına gerek kalmadı. Aytan'ın biriciği, Ayduru, küçüklük hayallerindeki Ay'ın duruluğuna ismiyle bile bürünmüş aşkı odasında asılı bulundu.

Aytan, buraya gelmeden önce zihnine söylenmişti, Ay'dan daha önemli bir ideal, bir yönelim olmamalı. Üremek için bir başkasıyla çiftleştirilmiş birine, Ayduru'ya dokundun, O'nu idealize ettin ve yaşamındaki "her şey" olması gereken Ay ülkümüzün önüne geçirdin. Bir suç işledin.

Seni Ay ülküsünden daha fazla heyecanlandıran bir sapkınlığa "düştün", Aytan.

Saat 02.21

Uzaktaki Ay *(not tarihi 12 Aralık 2078)*

"Demek başlıyorlar. Nasıl bir saçmalık bu!"

(Kukla, cam masasının önünde yer yer dökülmüş beyaz saçlı başını ellerinin arasına almış kendi kendine söylenen adamın yüzüne neredeyse diz çökerek eğilip bakar sonra doğrulup alaycı bir gülümsemeyle bize döner)

Kukla: "Öfkeli. Bizi engelleyen, insanlığın geleceğini tehlikeye atan bu hoca dedikleri küçük adam, Bay Z, göz hapsine alındığı bu odada öfkeli. " (Kukla'nın bir elinde sürekli tuttuğu üstünde bir cümle yazdığı görülen bir dosya kağıdı vardır; Kukla adeta eline yapışmış, her el hareketiyle havada dalgalanan bu kağıdın hiç bir zaman farkında olmayacaktır. Kağıt Kukla'nın eline yapışmış olarak sürekli kalacaktır. Cümlesini bitirdikten sonra Kukla sözlerine odanın içinde yürüyerek devam eder, gülümsemeye devam etmektedir, bu gülümseme Kukla'nın yüzünden hiç silinmeyecektir)

Kukla: "Bu öfkenin nedeni bir kaç gün önce buradan iki yüz kilometre uzaktaki bir odanın içinde yapılan konuşmalar. Gelin gidelim." (Kukla bulunduğu odadan başka bir odaya geçer, aslında çok büyük bir salon diyebileceğimiz odanın Kukla'ya en uzak köşesinde üçü bir tarafta biri de bu üçlünün tam karşısında alışık olmadığımız bir tasarıma sahip koltuklarda oturmuş dört adam bulunmaktadır; Yan yana oturan üç adamdan ortadakinin giysisi parlak koyu gümüş gri diğer ikisinin mat açık gri renklidir. Kukla bir süre durur sonra bize döner)

Kukla: "Konuşuyorlar sanırım, hadi yanlarına gidelim"

(Kukla'nın yanında yürüyormuşuz izlenimi veren bir hareket içindeyiz, uzaktaki adamların görüntüsü de bize yaklaştırılıyor olabilir, belirsiz. Yaklaştık ya da görüntü yaklaştı. Kukla işaret parmağını dudaklarına götürerek bize sus işareti yapar ve başını konuşulanlara çevirir)

Giysisi Parlak Olan Adam: "Ben insanlığın geleceğini bu projede görüyorum –bir seçilmiş olarak ben en iyisini göreceğime göre benim gördüğümü göremeyenler bitki zararlısı böcekler gibidir-, bu nedenle bizimle çalışmayı reddeden Bay Z'nin insan zihnine böyle bir müdahalede bulunulmaması gerektiği biçimindeki sözlerini sizden de duymak istemiyorum. Çalışacağız ve ekip kurarak gerekeni yapacaksınız. Bay Z'ye de açıkladık. Size de –bildiğinizi bildiğim halde yine- açıklıyorum. Dünyamızın kaynaklarının yüz yıl sonrası insanına yetemeyeceği anlaşılıyor. Bu gezegenden farklı yaşam alanları "inşa" etmeliyiz, ancak bu inşaatın içindeki insanların bu "inşa"dan başka ideallere sapması engellenmediği sürece, kurulacak her yaşam alanı kendi kaynaklarını tüketmeye mahkum kalacaktır. Yani Ay'daki bu istasyonun inşaatı aslında hiç bir şey, içindeki yeni toplumun inşası asıl önemli olan. İstasyona yerleştireceğimiz ilk topluluk, sonraki toplumların çekirdeği olacak; bu nedenle bu topluluğun aynı ideale yönelmiş bir "Biz" duygusunda olmasını sağlamak zorunlu, yeni toplumun inşası dışındaki bir ideale saplanacak bir "Onlar" tarafının olmasını istemiyorum. Bilmiyorum konu sizin için yeterince açık oldu mu?"

(Tam karşılarında siyah kısa saçlı düşünür görüntülü bakaliti andıran koyu kalın çerçeveli bir gözlüğü olan orta yaşlı görüntülü Ogan gülümser): Evet, çok açık, -bunu bildiğim ve- bir yanıtım olduğu için buradayım. Ben, beni yetiştirmiş olsa da Bay Z gibi düşünmüyorum. Haklı nedenleriniz, nedenlerimiz var ve insan zihni için istedikleriniz yapılabilir. İnsan zihninin böyle verimli ve geleceğimiz açısından önemli olan bir amaç için yönlendirilebileceğini düşünüyorum. Bununla ilgili kuramsal bir ön çalışma yapıp size sunarım."

"Çok güzel, hemen başlayalım!"

(Kukla, adamlardan biraz uzaklaşarak kısık bir sesle, gözleri parlayarak konuşur):

Kukla: "Evet, evet işte bunlar hepimizin geleceği olan, bundan sonraki insanlık tarzını kuracak büyük projenin yaşama geçmesini sağlayan cümleler! Cesur cümleler. Kimse uygarlığımızın ileriye gitmesini önleyemez! "

(Kukla'nın yüzü ağzındaki gülümsemeyle bizden giderek uzaklaşır)

Saat 08.09

Yakındaki Ay *(not tarihi 12 Temmuz 2010)*

Ayça yavaş adımlarla odama yöneldi, ben de hemen arkasından her zamankinden farklı bu yürüyüşünü merakla izleyerek yürüyordum. Odama girdiğinde her zaman oturduğu bordo renkli koltuğun önüne geldi, durup gülümseyerek koltuğa baktı sonra adeta kozasının içine geri dönüyormuşçasına içine yerleşti. Ben hemen karşısındaki koltuğuma oturduğumda başını öne eğdi ve ses çıkarmadan bir süre öylece durdu. Benim koltuğum klasik terapist koltuğuna benzemez, küçük tekerlekleri vardır ve fazla sabırlı değildir. O'nun sessizliğine saygı duyarak koltuğumu tekerleklerinin üstünde çok az geriye kaydırdım**.** O'na "Bugün nereden geldin" diye sordum. Amacım hem yakınmasını öğrenmek hem de kışkırtmaktı.

"Yakındaki bir ay" dedi.

Yüzüne bakmadan, dudaklarım hafif bükük, her iki kaşımı kaldırıp başımı hafif öne sallayarak yanıtını yineledim:

"Yakındaki bir ay..."

Dudakları kışkırtmamı anladığını hissettirerek acısını gülümsemeye yasladı.

"Evet."

Bir buçuk yıllık yeterince ilerlemiş bir terapi ilişkimiz vardı. Anlatımlarımız ne türden olursa olsun karşıdaki zihinde uygun anlama yönelecek bir tanıdıklık içeren bir ilişkiydi bu.

"Siz böyle olacağını söylemiştiniz ve aşkımı söndürmeyi teklif etmiştiniz" diye ekledi.

"Evet, hatırlıyorum ama şu an terk edilmenin acısı içindesin sanırım, istersen bunu sonra ele alırız, ne dersin?" İlişkimiz yeni olsa ona terk edilmenin acısı diye bir yorum yapmaya cesaret edemezdim.

"Bu aşk acısı değil mi?" diye şaşırarak sordu.

"Aşkı doğuran acıyla baş başa kalma diyelim mi?"

Saat 08.15

Ay *(not tarihi 15 Mart 2080)*

Küçükken neredeyse her gece kalkıp uzun uzun Ay'ı seyrederdim. Keyif dolu hayaller sarardı

gözlerimi, bir gün elimle ona dokunabilme hayali, umudu. Üstümü açık unutup farkına varmadan uykuya düşene kadar orada, yatağımın üstünde Ay ile otururduk. Sabah kalktığımda ise annemin uykulu ve yorgun sesiyle karşılaşırdım: "Hadi bakalım, kahvaltı hazır". O mırıltılı bir homurdanmayla odamdan çıkarken içimden "Anne bir gün ona dokunabilecek miyim" diye seslenirdim. O da adeta beni duymuş gibi "Oyalanma" diye uzaklaşan sesiyle yanıtlardı.

Annem benim "Ay" ile ilişkimi hiçbir zaman bilmedi. AyÜssü projesine katılmak için içimde inanılmaz bir istek duymama neden bu olabilir mi? Heyecanımın nedeni? İlk görüşmeye bu heyecanla girdiğim için sorulan soruların saçmalığını çok umursamadım ama bu havuz hikayesi biraz ürkütüyor. İki gün havuzun ortasında tüm uyaranlardan yalıtılmış biçimde yaşayacağım, üstelik uyumama izin verilmeden, bana söylenen böyle. Havuzdan çıktığımda ne olacak? Bir şey olmayacağını söylüyorlar. Emin değilim.

Saat 08.27

Bölgelere Göre Hava Durumu *(not tarihi 02 Ağustos 2069)*

"Biraz daha yana Ogan."

Benim adım ukalaya benzer bir şey, Bay Z de diyebilirsiniz bana. Ogan'ın adı ise "Benim Zavallı Asistanım". Benim zavallı asistanımın şu an başarmaya çalıştığı şey, yere çizdiğim, zihnin işlevsel yapılarını yansıtan rengarenk, devasa zihin haritasında Aşk Acısı'nın yerini bulmak.

"Burası iyi mi Hocam?"

"Sen karar ver (*içinden geçirdiği bir ses tamamlar: Benim Zavallı Asistanım*)"

"Kararım kesin, burası Hocam!"

Durduğu yere baktım, "doğal güçsüzlük" alanı. "Orada durursan bir daha dönemezsin (*benim zavallı asistanım*), bir kara delik orası, insanın içinde sakladığı ölüm var orada, hiçbir imgenin barınamadığı tek yer." Benim zavallı asistanım korkuyla bulunduğu yerden yana sıçradı. Gülümsedim: "Ohhoo sıçrama yapıyorsan ya varoluşçular gibi tanrıya sıçrama yap ya da pireler gibi nereye gittiğini bil. İlkelliğine dönüştürülmüş insan canlısı gibi sıçradığında işte böyle olur, bütün sürecini sana çarpık yansıtan içindeki anne baba eleştirilerinin yanına sıçrarsın. Tam da oradasın, zihne yapışmış acımasız anne baba yargılarının üstünde. "

"Tamam Hocam." Benim zavallı asistanım çevresine baktı, bu kez gözüne kestirdiği bir alana sıçradı, dengesini sağladıktan sonra "Bir pire sıçramasına benzedi mi Hocam?" diyerek gülümsedi. Kahkaha attım ama bunu size söylemek istemiyorum. "Evet (*benim zavallı asistanım)*, benzedi."

"Burası insan zihninin büyüklenmeci tarafı değil mi Hocam, bence aşk acısı burada!"

Evet, pire sıçraması olmuş bu, benim zavallı asistanım. Aşk acısı orada değil, aşkın kendisi bile orada değil.

"İleride keşfetmen için aşk acısı hakkında sana ipuçları vereyim (*benim zavallı asistanım*). Aşktaki acı, yok olma anksiyetesi ve bu anksiyeteden bir kurtuluş olmadığı duygusunun kışkırttığı derin bir çaresizlik ve alttan alta akan gizli bir panik duygusudur. Şiddetli kaygının hızlı kalp çarpıntısını bile duyumsamayı engellediği, ölecek gibi olma, ölmeyi isteme ve "ölebilme" duygusudur.

Aşktaki acı bir harita değildir *(benim zavallı asistanım)*, bir kaostur. Sana sunduğum harita duyguları açıklamaz, bu harita sadece duyguların çarpık bir etkileşmeyle nasıl yapılandığını anlatır.

Saat 08.33

Acı Hep Vardı Ayça *(not tarihi 12 Temmuz 2010)*

"Hı hı haklısınız dedi, aşkı doğuran acıyla baş başa kalma". Gülümsedi, başını öne eğip iki yana sallayarak "Bundan hiç kurtuluş yok mu" diye sordu.

"Kurtulmak mı" dedim ben de gülümseyerek, "Elbette yok, peki ister miydin" diye kışkırttım onu.

"Belki de" dedi, "Hep bu acıyı yaşayacaksam".

"Düşünsene Ayça, bizim ilişkimizde bile zihnin belirli bir zaman sonra benim de alt tarafı bir insan olduğumu hissederek bir kırılma yaşadı. Hiç bir kırılma hissedilmeyecek bir mutlak güven duygusu mümkün olabilir mi? Biraz karışık sordum. Zor zamanında seni tutabileceğini hissettiğin, mutlak güven yaşadığın bir ilişki, doğal güçsüzlüğümüz dediğimiz içimizdeki ölüm saatinin yol almasından bizi kurtarabilecek kadar güvenilir mi? Bana güveniyorsun ama çok güvendiğin ben bile kendi içimdeki ölüm saatimi kontrol edemiyorsam gerçekten seni *her şeyden* koruyabilecek kadar güçlü müyüm? Sence herkesin bebeklikten beri hissettiği bu her şeyden tam korunamayacak olma duygusunun doğurduğu gizli acı yok edilebilir mi?"

"Ayça, acı hep vardı aşk sadece bunu sana yeniden hatırlattı."

Saat 09.12

Bay Z'nin Asistanlara Konferansından *(konferans kayıt tarihi16 Ocak 2065)*

İnsan canlısında daha 18-20 aylık gibi çok erken dönemde anne-babası gibi büyük olma duygusu belirir. Miyelinizayonun başladığı 18. aya kadar hareket becerilerini geliştirme ve "yabancı" ama annesi-babası yanında olduğu için güvenilir olan çevredeki nesne ve uyaranları merak etme, keşfetme güdüleri ön plandayken bu aydan sonra önce büyük olmayı taklit etme sonra taklit sürerken "büyük ve yeterli" olduğunu "zannetme" ön plana geçer.

Miyelinizasyon, sinir hücrelerinin birbirleriyle bağlantı kurdukları uzantıların miyelin adı verilen bir kılıfla kaplanması sürecidir. Bu süreç sinir ileti hızını yani hücreler arası haberleşme hızını artırır. Bu bebek-çocuğun 3-4 ay gibi kısa sürede davranışlarını kontrol etme, konuşma gibi yetilerinin gelişmesini sağlar. Bu gelişim şu görüntüye yol açar: Bebek-çocuk için kendi gerçekliği bu aya kadar anne-babasının bulunduğu yerken bu aydan sonra "ben de onlar gibi yeterliyim" duygusuna ve deneyimsizliğinin farkında olmadan kendi gerçekliğini kurmaya "yeltenmesine" yol açar. Ne olursa genelde bu "sularda" olur. Anne-baba hayır "yetersizsin"i hatırlatırlar ona. Anne-babasına mutlak güven duygusu ile bağlı ve her koşulda yanında olmalarına alışmış insan canlısının çocuğu için farklı bir yaşantı başlamaktadır: Anne-babasının onaylamadığı hatta kendisini cezalandırdığı, yani "kötü" bir anne-babanın ortaya çıktığı bir dönem. Yaklaşık bir yaşında yavaş yavaş gelişmeye başlayan ilkel ülküleştirme bu dönemde ilk yapılaşmış nüvelerini oluşturur. İyi anne-babası, kötü anne-babasından onu koruyacaktır. Kötü anne-babasının bir kabahat olarak değerlendirdiği bir davranış sonrası bebek-çocuk iyi anne-babasını ortaya çıkması –ya da kötü anne-babasının ortaya çıkmaması- için çeşitli davranış tepkileri kullanmaya başlar. Ne yazık ki iyi anne-babası onu kötü anne-babasından koruyamamaktadır, çoğu kez de koruyamayacaktır. Bebek çocuk çaresizdir. İyi anne babası tarafından adeta –tamamen olmasa bile- terk edilmiş gibidir, yalnızdır ve kendi koruyamayacak bir çaresizliğin içindedir. Kötü anne-baba bebek-çocuğun bu yalnızlığını pekiştirirler üstelik. Pekişmiş olan bu

yalnızlığın, anlaşılmamışlığın çaresizliği bebek-çocuğun zihninde ülküleştirilmiş bir anne-baba fanusu yaratır. İyi anne-babası bir gün ülküleştirdiği anne-baba imgesi gibi davranmaya başlayacak ve kötü anne-babayı engelleyecektir, hep yanında olacaktır. Buna koruyucu bir fanus diyebiliriz. Bu koruyucu fanus bebek-çocuğun yetersiz olduğu ne kadar keskin hatırlatılırsa o kadar "şişkin" olacaktır. Başka bir deyişle bebek-çocuk ne kadar ezilirse o denli şişmiş, ülküleştirilmiş bir anne-baba imgesi zihinde gelişecektir.

Saat 09.16

Sayın Dr. Ogan Bey'in Proje Ön Raporu –ÇOK GİZLİ- *(rapor tarihi 2 Mart 2079)*

Ay'da oluşturulacak topluluk için "Ülküleştirme Aşılama" programı şu temel kavramsallığa dayanmaktadır:

İnsan zihninde çocukluğunda oluşmuş "idealler" yani ülküler bulunmaktadır: İlkel ülküleştirme (primitive idealizasyon), Ben ülküsü (ego ideali), ülkücül ben (ideal ego) ve yüklendirilmiş ülkü (yüklendirilmiş ideal). İlkel ülküleştirme insanın yetersizlik duygusundan korunmak için bir insanı, kurumu ya da kavramı kendi yaşam amacı haline getirmesidir. "Ülkücül ben"in oluşması da aynı kökenden kaynaklanır. Bu kez yetersizlik duygusundan koruyan kişinin kendisi hakkındaki fantezileridir. Kişinin içinde kimsenin farkında olmadığı bir cevher, bir aristokratlık, kahramanlık vardır. Güncel yaşamda çaresizce içindeki bu "ülküye" ulaşma çabaları gözlenir. Bu iki ülküleştirme tipi birer yanılsama, görüntüdür. Gerçek değildir, bu nedenle güncel yaşamda bir gerçeklik oluşturamazlar. Ben ülküsü ise tamamen gerçek bir yapı olarak kendini gösterir. Ebeveynler tarafından uygulanan kurallarla oluşmaktadır. Şöyle bir insan olmanı istiyorum önermesinden gelecekte başbakan olmalısın biçimindeki önermelere kadar uzanan bir spektrumdur bu. Yüklendirilmiş ülkü ise ebeveynlerin kendi olmak istedikleri ama olamadıkları ülkülerini aşılamalarıdır.

Gerçekçi bir dışa yansıması olan ben ülküsüdür ancak diğer ülküler az ya da çok ben ülküsünü etkileyebilir ya da tamamen ben ülküsünü oluşturabilir. Örneğin bir insanın ben ülküsü yaşamında kendi "ruh ikizini" arama çabasından oluşabilir. Bu durumda o kişinin ilkel ülküleştirmesinin ben ülküsünü de oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ya da babasının çok istediği ancak olamadığı, örneğin müzik alanında –çoğu kez yeteneği olmadığı halde- bir virtüöz olma çabası ben ülküsünü oluşturabilir.

Şimdi projede isteğimiz, Ay Kenti'ne gönderilecek kişilere "farklı bir dünya, farklı bir toplum" oluşturma ülküsünü aşılamak olduğuna göre amacımız bu kişilerin ben ülküsünü yeniden yapılandırmak olmalıdır. Ben ülküsünü yapılandırırken özellikle ilkel ülküleştirmenin bu yapının içine tamamen katılmasını sağlamamız gerekmektedir. Başka bir deyişle bu kişilerin zihinlerinde şöyle bir yeniden ülküleştirme yapısı kurulması uygun olacaktır: Ay ve Ay'daki toplum, kişinin zihnindeki ilkel ülküleştirme sistemine, yetersizlik duygusunu tam olarak giderecek tek "şey" olarak işlenmeli ve bunun aynı zamanda ben ülküsü haline getirmesi sağlanmalıdır.

Bu aslında çeşitli dinsel ve diğer inanç sistemlerinin bir amaç olarak kabul ettirilmesi gibi tarihte örnekleri olan bir yöntemdir; ancak projenin zamana yayılması katışıksız bir Ay topluluğun oluşması için oldukça güçlü risk etkenleri içerecektir. Zamanında bir komutla kendisine verilmiş görevi yok olma bahasına uygulamaya geçen hücre insanlar oluşturulmuştu. Projenin kısa sürede amacına ulaşması için hücresel ve toplumsal insan sistemi oluşturmak için kullanılan kimi yöntemlerden toplum sistemi için etkili olanlarını kullanabiliriz. Ben "havuzda ses dansı" adını verdiğim yöntemi öneriyorum.

Saat 09.25

Havuzda Ses Dansı *(kayıt tarihi 2 Nisan 2080)*

Sana bir şey olmayacak, öyle dediler değil mi Aytan? Peki, yolculuğa hazır mısın?

İçinde gizli bir ürkme gizli bir panik duygusu yaşıyorsun. Gözlerini kapattılar. Vücudunu gri renkli tuhaf bir giysi sarıyor, hiç bir uyaran sende bir dokunma hissi yaratamıyor.

Yavaşça aşağıya indirildiğini hissediyorsun. Ben söyleyeyim indirildiğin yer büyük bir su dolu havuzun tam orta derinliği. Önce çok çabuk alışacağın çok güçlü olmayan bir basınç hissediyorsun, sonra kulakların ve gözlerin baştan beri kapalı olduğu halde farklı tür bir sessizlik ve farklı tür bir karanlık. Yer çekimsiz bir boşlukta asılı gibisin. İlk alışma döneminden hemen sonra zihninin otomatik saati çalışmaya başlıyor. Yarım saat geçmiş olmalı, şimdi de üç saat. Sekiz saat mi oldu Aytan? Farkında değilsin değil mi zihnin zamanı kaçırmaya başladı değil mi? Zamanın sadece karışmaya başladı, daha bu bir şey değil. Yirmi dört saatten sonra zaman yanında olmayacak.

Bir gerçekliğin olmadığı yere hızla sürükleniyorsun.

Uykun geldi ama bilmediğin bir şey var, uyuma iznin yok. Burada bulunacağın süre içinde hissedebileceğin yegane uyaran, elektrik. Uyku başladığında seni uyandıracak şiddette elektrik geliyor. Merak etme havuzdan çıktığında elektrik uyaranına bağlı rahatsızlık hissin de giderilecek, yine rahat uyuyabileceksin.

Aytan insan beyninin uyaransız yapamayacağını biliyor muydun? Uyaransız bir beynin kendi minimum etkinliğinde çalışmaya "çekileceğini" ve dışarıdan gelecek ilk uyarana çok duyarlı hale geleceğini biliyor muydun?

Boşlukta yeterince uyaransız kaldığını düşünen bir ses kulağındaki kulaklıklardan beynine bir şeyler fısıldamaya başlıyor: "Ay sensin. Diğerleri de sensin..."

Zihnindeki örtük belleğe ekilen

yeni ülkülerine ve yeni gerçekliğine hoş geldin Aytan.

Saat 10.45

Benim Zavallı Asistanım (not tarihi 02 Eylül 2072)

Notlarını okudum Ogan. İlkel ülküleştirmeyi bebek-çocukken yaşadığımız hayal kırıklıklarına bağlaman konusunda seninle aynı düşüncedeyim. Seninle çalışmalarımızı gözden geçirme fırsatı bulursan içimize aldığımız gerçek anne ve babamızın imgeleri nedeniyle bu hayal kırıklıklarının her zaman aynı canlılıkta kaldığını / kalacağını konuşmuş olduğumuzu göreceksin. Zihnimizdeki gerçek anne babanın eleştirileri ve yargılamaları bu hayal kırıklıklarımızı sürekli canlı tutmaktadır. Bu nedenle, ülküleştirilmiş bir anne-baba imgesi her insan zihninde bu hayal kırıklıklarının acısını azaltabilmek için çocukluktan itibaren bir biçimde kurulmaktadır. Çocuğun anne-babası günün birinde değişecek, bu ülküleştirilmiş anne baba gibi olacak ve çocuk tüm hayal kırıklıklarından, bunların doğurduğu acıdan "arınacak". Ne güçlü bir umuttur bu ve ne güzel bir hayal.

Aşk biliyorsun şöyle kuruluyor Ogan. Zihnimizde karşı cinsiyetle, eşcinselsek kendi hemcinsimizle ilgili fizik yapı ve davranış tarzını içeren bir imgenin içine ülküleştirilmiş anne-baba imgesi yerleşir. Karşılaştığımız kişi, zihnimizdeki bu imgeye iz düşen bir kişiyse, imgemizin içine yerleştirmiş olduğumuz ülküleştirilmiş anne-baba imgesi de bu kişiye yansıtılır._

Diğer yandan nesnel olarak Aşk "hissetmenin" iki tipi üç görüntüsü var Ogan. Birinci tipte iki görüntü yer alır: Hormonların görüntüyü aşık olunacak imgeye çevirmesi ve görüntünün hormonları kışkırtacak bir aşk imgesi olarak algılanması. İkinci tipte ise tek görüntü bulunmaktadır. Hormonlarla hiç ilgisi olmayan bir tip. Zihindeki imgenin karşıdaki nesneye yansıtılıp nesneyi kendi istediği görüntüye çevirmesi. İkinci tip ne kadar fazla birinci tip görüntülerine bulaşırsa aşk acısının "derin" olma riski o kadar yüksektir. Sadece ikinci tipin neden olduğu "aşk"ta ise hiç şans yoktur. Görüntüye ulaşıldığında gerçekle karşılaşılacağı için çok yoğun bir hayal kırıklığı, ulaşılamadığında ise çok yoğun aşk acısı yaşanacaktır. Oysaki birinci tipte –eğer ikinci tip işin içine karışmıyorsa- hormonların isteği gerçekleştiğinde aşk duygusu ya bitecektir ya da sevgiye dönüşecektir. Hormonların isteği gerçekleşmediğinde geçici ve genelde bir, iki ay ile sınırlı agresyon, kızgınlık ya da hayal kırıklığı yaşanacaktır; ancak ikinci tip çoğu kez birinci tip görüntülerine bulaşır. En yalın haliyle düşünecek olursak işte sonunda içimizdeki hayal kırıklarının acısını dindirecek "şey" ile karşılaşmışızdır.

Sen bunun bir zayıflık, tedavi edilmesi gereken bir şey olduğunu hissettiriyorsun notlarında. "Aşk acısı sadece bastırılır, bu nedenle kişinin aşkı tedavi edilmediği sürece aynı aşk acısını başkalarıyla tekrar tekrar yaşayacaktır" diyorsun, bir bakıma haklısın ama neyin tedavi edilmesi gerektiği konusundaki çıkarımında yanılıyorsun Ogan.

Şunu daha bilmiyorsun tabi Ogan, insanların patolojik narsisizm olarak etiketledikleri şey aslında genetik kodların istediği bir şey. İlginç bir biçimde insan canlısının genetik kodları iki ile üç yaşları arasında, anne-baba ne kadar tahammüllü olursa olsun, her türlü tahammülü zorlayarak kendisinde bir kırılma yarattıracak biçimde evirilmiş. İlk on ay içinde güvenli bir bağlanma geliştirmiş olsa bile 2-3 yaşlarında insan canlısının çocuğu kendini gerçekleştirme dürtüsünün etkisiyle az ya da çok uyumsuzdur. Kırılmayı oluşturan unsur bebek-çocuğun "Kendisi Olma" çabasını gerçekleştirme tarzında bulunuyor.

İnsan canlısının bu özelliği nedeniyle "Acı" hep vardır Ogan. Ülküleştirilmiş anne-baba imgesi bu acıya katlanabilmek için az ya da çok her insan canlısının çocuğunda gelişecektir. Bir gün gerçek anne babamız bu ülküleştirilmiş anne babamız gibi olacak ve bu "acı" kaybolacak umududur bu "acıya" katlanabilirliği artıran. Günün birinde aşık olduğumuzda yaşadığımız, bu umudun gerçekleştiği yanılsamasıdır. Aşık olduğumuz kişi "bizden gittiğinde" içimizde hep var olan bu acıyla bir anda çırılçıplak baş başa kalırız. Bu acıyı asla gideremeyecek olmanın umut kırıklığı ve yoğun çaresizliği de bu acıya katılır. Aşk acısı denilen böyle bir şeydir Ogan. Her aşk bittiğinde ya da söndüğünde acı ya da boşluk hissi olarak duyumsanan bir hayal kırıklığı ya da bir burukluk oluşturur, hatta bazı insanlar için zamanla sevgi duygusuna dönüştüğünde bile**.** Bu nedenle kimi insanlar eşimi seviyorum ama aşka gereksinim duyuyorum da diyebilirler.

Aşk "halini" tedavi etmek gerekir dedikten sonra, yani yola çıktığın yer yanlış olunca ister istemez yanlış çıkarımlara gidiyorsun. Zihindeki ülküleştirilmiş imgeyi toplumsallığın ülküleştirilmesine yöneltilmesi gibi ilkel ülküleştirmeyi evcilleştirme anlamına varacak vurgular içeriyor düşüncelerin. Bu, insanın kendi bireysel sürecini yok etmeyi getirir Ogan.

Şunu unutma her terapi bir felsefeye dayanır, aşk ve aşk acısıyla uğraşmak bir terapiste hangi felsefenin içine düştüğünü gösteren, sanatındaki en açık durumdur. Kendi aşk duygunun nasıl bir şey olduğunu bilmeden aşk acısının insanı nasıl bir derinliğe çektiğinin farkında olamazsın. Başka bir deyişle kendi yetersiz, çaresiz, özel olduğunu hissetmek isteyen tarafının adını koymadığın, koyamadığın sürece insanı ve insan davranışını anlamaya değil kontrol etmeye yönelirsin. Farkında olmadan totaliter bir felsefenin kucağına yatarsın Ogan.

Saat 11.05

Gözaltındaki Bay Z'den Ogan'a *(gözaltı müdürlüğü sakıncalı bulduğu için Sayın Dr. Ogan'a iletilmemiştir - 5 Temmuz 2079)*

Ogan sana imgesel, ülküleştirilmiş umudun insan yaşamında nerelere yansırsa neler olabileceğini hatırlatmak için yazıyorum.

İlkel ülküleştirme ve beraberindeki ülküleştirilmiş umut, ben ülküsüne yani kendimizle ilgili gerçekleştirmek istediğimiz amaçlara doğru yansıyabilir, böylece yaratıcı bir üretkenliğe hizmet edebilir. Bu arada ben ülküsünü tanımlarken insanı nesne olarak ele alan tanım sınırları içinde kalıyorsun Ogan. İnsan canlısının kendini gerçekleştirme dürtüsüne yeterince izin verildiği ebeveyn davranışında, ben ülküsünün, kişinin kendi sentezlediği kuralları da içeren özerk bir yapıya da işaret edebileceğini atlıyorsun. Zaten ben ülküsü ne kadar kişinin kendi özgünlüğüyle kurulmuşsa bu aynı zamanda ilkel ülküleştirme yapısının, yani anne-babaya bağlı hayal kırıklıklarının o kişide o kadar az olduğu anlamına gelmektedir.

İlkel ülküleştirme kadın-erkek ilişkilerine yansıtılıp sürekli bir aşk duygusu arayışına itebilir. Hiç itirazım olmaz buna, kişinin kendine kalmış bir durum olarak değerlendiririm. En kötüsü ilkel ülküleştirme ve bunun yansıması olan ülküleştirilmiş umut bir insana, bir kuruma, bir inanca yansıtıldığında kişinin bireyselliğini yok edecek bir fanatizme, ırkçılığa ya da totaliter bir toplumsallığın "vecih" halindeki parçası olmaya neden olabilir. İşte bu son durum çok tehlikelidir Ogan.

Ogan farkında olmadan gizli tanrısallığa gidiyorsun. İnsanların ilkel ülküleştirmelerini beyin yıkama yöntemi ile tek bir nesneye yönlendiriyorsun. Onların bireyselliklerini ellerinden alıp tek bir şeye ait kılıyorsun. Tek bir lidere, tek bir kuruma, tek bir varoluşa mahkumiyet. Ne için, sözüm ona hizmet ettiğin totaliter beyinlerin ilkel ülküleştirmeleriyle kaynaşmış ben ülkülerini gerçekleştirebilmeleri için. Bu insanlar insanları değil kendi tanrısal güçlerini hissetmek istiyorlar, başka bir deyişle ülküleştirilmiş ben fantezilerini gerçek kılmaya çalışıyorlar. Aşiret sistemlerinden tarikat oluşumlarına hatta Almanya'daki Nazi yöntemine kadar giden insanı yapılaştırma örneklerine benziyor bu yöntem ve hep bir yanılsama olarak kalacak Ogan.

Saat 23.37

Ayça'nın Terapisiyle İlgili Ek Notlar *(not tarihi 13 Temmuz 2010)*

Aşk kırılması evet, sadece bir hayal kırıklığı ama içteki hangi düzeydeki bir acı duygusunun üstüne geliyor, önemli olan bu. Ay hayali kırıklığından diğer yarımızı kaybetmenin kırıklığına kadar giden bir spektrum bu. Hatta bir "hiç" olarak hissettiğimiz benliğimizi bu hiçlikten kurtaracak yegane şeyi yitirme duygusuyla benliğimizi yok etmeye kadar gidebilecek bir durum. Oysa her aşk sonlanır, sonlanamıyorsa bu da hastalıklıdır, ülküsel ben duygusuna yansıtılmıştır. Aşk biter sevgi duygusuna dönüşür, dönüşmezse ilişki de biter.

Ayça bir sonraki seansta sana şunları anlatacağım: Bu acıdan ürkmene gerek yok. Belki sadece bir ürperti, haklı bir ürperti, yaşayan ve sonunda ölecek olan bir organizma olduğunun artık farkında olduğun için. Bu acı nedeniyle zihninde oluşmuş olan imgenin ne anlama geldiğini bilmek, belki terapinin amacı bu. Düzelme aşk duygusunun ya da aşk duygusunu sağlayan acının engellenmesiyle ilgili değil Ayça. Düzelme, zihindeki ideal imgeden beklentinin tedavisiyle ilgili Ayça.

Adı insan olan bir canlı organizma olduğun gerçeğini tedavi edemem Ayça.

Saat 24.00

Aytan (not tarihi 18 Mayıs 2084)

Yeni toplumundan ayrıştırıldın Aytan. Kendini donmuş kalmış gibi hissediyorsun. Ay'ın ve hayatta olduğunu sandığın Ayduru'nun hem çok yakınında olmak hem dokunamamak. Ulaşamamanın

acısı ve ulaşmaya ihtiyaç duymanın yol açtığı suçluluk duygusu birbiriyle çatışıp seni donuklaştırıyor.

Çocukluğunda "annendeki aynanın kırığından" çarpılarak Ay'a yansıyan ışığın sana gösterdiği Ay değildi Aytan, o senin aşkındı. İçindeki bir refleks Ay'daki o parlaklığın ulaştığında seni bütünleştirecek şey olduğunu söyledi. İçindeki bir bebeğin boş algısıyla ve büyülenmiş gibi gözlerini kırpmadan içine aldın gökyüzündeki Ay Işığını. Beraberinde ayın her türlü halini; tutulmasını, batmasını ve kırılmasını. Onunla birlikte farkında olmadan tutuldun, battın ve kırıldın.

Bundan yararlanıp seni *"hiç bir şeye"* dönüştürdüler Aytan.

Saat –saptanamıyor-

"Tüm Zamanların Oyunu" Adlı Eserden Bir Parça *(yayın yılı 11 Kasım 2161)*

(Bay Z cam masasının önünde oturmaktadır. Bir kamera gibi odadan yavaş yavaş uzaklaşmaya başladığımızda odanın bir tiyatro sahnesinde yer aldığını görürüz. Sahnenin odanın dışındaki bölümünde tamamen hareketsiz, yüzünde maske gibi bir gülümsemeyle Kukla durmaktadır, ancak bu kez elinde her zaman görmeye alıştığımız dosya kağıdı bulunmamaktadır. Bay Z koltuğundan kalkıp odanın kapısına gelinceye kadar Kukla hareketsiz kalacaktır)

Bay Z: (gülümseyerek) Büyük projeler. İnsanların zihinlerini hem bugünde hem gelecekte esir almak için kullanılan devasalıklar. (Ayağa kalkar odanın kapısına yürür, Kukla'ya doğru seslenir) Kukla gel buraya. (Kukla yüzünde gülümsemeyle odaya yönelir) Ay projesi ne oldu?

Kukla: Henüz bir toplum yaratamadık ama vazgeçmiş değiliz.

Bay Z: Ya hiç başaramazsanız?

Kukla: En azından insanlığın en "ulvi" girişiminin bir kanıtı olarak Ay Üssü gelecek tarihe bir anıt olarak kalacak.

Bay Z: (Güler) Bir anıt! Bir anıt ha, yani bir toplu mezar anıtı! Anıtlaştırılmış toplu mezar piramitleri ve toplama kamplarına bir yenisi daha yani. Neyse gel bak sana ne vereceğim.

(Bay Z sahnedeki cam masasına doğru gider. Küçük tekerlekli, sabırsız koltuğuna oturarak masaya doğru tekerleklerin üstünde kayarak yaklaşır ve masadaki bir kağıda şu notu yazar)

"Ay battı, ötede gündüzde doğuyor şimdi. Endişelenme küçük çocuk gündüzdeki Ay da senin"

(Bay Z ayağa kalkar, elindeki kağıdı Kukla'ya verir, gözaltı odasından çıkar, sahneden iner, bize yaklaşırken gülümseyip başını hafif öne eğer ve elini sallayarak yanımızdan geçip kaybolur)

(Kukla ağzında maske gülümsemeyle ve eline yapışmış kağıtla sahnede durmaktadır, *bir sonraki oyun* başlayıncaya kadar orada hareketsiz kalacaktır)

Bir sonraki oyun hemen başlar.